

DRISKIAI IR DIDIKAI
Trijų veikslių komedija

Veikiantys asmenys

Gaetanas,
Džema, *jo dukra ir*
Luidžinas, *jo sūnus*
Markizas Otavijus Favetis
Eudženijus, *jo sūnus*
Paskvalis
Feličė
Končeta
Luizela
Betina
Pupela
Džioakinas Kastjelas
Vičienas
Bjazė
Pepenjelas, *aštuonmentis berniukas*
Du padavėjai, neištariantys nė žodžio

Veiksmas vyksta Neapolyje, šiais laikais [~1880].

PIRMAS VEIKSMAS

Apšiuŗes kambarys. Gilumoje durys. Į dešinę nuo jų numestas suvyniotas čiuzinys, ant kurio paklodė ir dvi pagalvės. Pirmųjų užkulisų dešinėje – langas, prie antrųjų – išėjimas. Dar vienos durys yra į kairėje nuo pirmųjų užkulisų. Kiek toliau matyti spintelė, ant kurios bet kaip sumesti virtuvės rakandai: koŗtuvas, puodas, tarka ir pan. Rampos apačioje dešinėje stovi grubaus darbo stalas ir šešios sukiuŗusios kėdės, viena jų be sėdynės. Kambario gilumoje ant grindų stovi dubuo ir kibiras. Viename komodos stalčiuje juodas paltas, dvi paklodės ir marga

MISERIA E NOBILTÀ
Commedia in tre atti

Personaggi

Gaetano, *padre di*
Gemma, *e*
Luigino
Marchese Ottavio Favetti
Eugenio, *suo figlio*
Pasquale
Felice
Concetta
Luisella
Bettina
Pupella
Giacchino Castiello
Vicenzo
Biase
Peppeniello, *ragazzo di 8 anni*
Due facchini che non parlano

La scena è in Napoli, epoca presente.

ATTO PRIMO

Una camera squallidissima. Porta d'entrata in fondo. Accosto all'uscio, a destra, uno strapuntino abballinato con sopra una coperta e 2 guanciali. Alla prima quinta a destra una finestra. Alla seconda quinta un uscio. Altro uscio a sinistra della prima quinta. Più in là un canterano sul quale sono ammucchiati alcuni utensili di cucina: un colabrodo, una pignatta, una graticola, ecc. A destra, scendendo la ribalta, una rozza tavola con 6 sedie spagliate ed una senza fondo. In fondo, a sinistra, un catino e un bacile per terra. In un tiretto del canterano sono riposti un

languota skara. Palaikės lovos galūgaly ant kėdės gorė, bet žarijos joje užgesusios. Ant kitos kėdės numesta nunešiota skrybėlė ir apšiuręs moteriškas šalis.

PIRMAS PAVEIKSLAS

Končeta ir Pupela, paskui Luizela. Končeta mezga. Pupela sėdi prie lango.

PUPELA: Mama, jau pusė penkių, o tėčio vis dar nėra; ak jaučiu, bus vėl kaip vakar: pirmą nakties penkiese valgysim kiaulės vidurius. (Šaukia): Valgyt, valgyt noriu!

KONČETA (stodamasi): Žinau, dukrele, žinau, širdis man dėl tavęs plyšta, bet ką aš vargšė galiu padaryt? Prakeikta ta diena, kai sugalvojau tekėti už tokio slunkiaus nevykėlio! Jau geriau abi kojas būčiau nusilaužus, kaiėjau prie altoriaus! Nuo pat vestuvių tik bėdos ir bėdos! Trūko mums dar šitos jo šunybės. Gyvenom sau vieni, turtų neturėjom, bet patiems kąsnio užtekdamo, ir paplepėt buvo galima, niekas nesiklausydavo. Bet gegužę jis nusamdė šituos kambarius susidėjęs su donu Feliče, tokiu pat nevykėliu kaip jis pats. Na bet tikrai, pati pamatysi, šįvakar aš padarysiu visam tam galą!

PUPELA: A, ir žinot kas dar, mama? Pasakykit tai dono Feličės žmonai, kad prie manęs nesikabinėtų.

KONČETA.: Kokiai dar žmonai?

PUPELA.: Kaip kokiai? Na donai Luizelai!

KONČETA: Ak taip, žmonai! (tai jo mergai). O kodėl? Kas atsitiko?

PUPELA: Vakare vakare sėdžiu prie lango ir laukiu, kol praeis tas vaikas, kuris dėl manęs galvą pametė, ir čia išlenda toji ir paleidžia kakarynę, girdi negražu su jaunuoliais pro langus burkuoti.

KONČETA: O! Tau, tau drįsta prikaišioti dona Luizela! Geriau į save pačia pasižiūrėtų! O be to, tu mano dukra ir šiuose namuose turi klausyti tik manęs ir nieko daugiau! (*Jeina Luizela*). Tu tik pagalvok, dar ir šitos bėdos mums trūko!

LUIZELA: Čia tikrą tiesą sakot, dona Končė, kad jau bėda tai

soprabito nero, 2 lenzuola di bucato, e un grande fazzoletto a scacchi, colorato. A piè del lettuccio, sopra una sedia, è un piccolo braciere col fuoco spento. Su di un'altra sedia sono gettati un vecchio cappello e un vecchio scialle di donna.

SCENA PRIMA

Concetta e Pupella, poi Luisella. Concetta lavora la calza; Pupella è vicina alla finestra; entrambe sono sedute.

PUPELLA: Mammà, songo li 4 e meza, e papà nun se vede ancora; mo vide che facimmo lo stesso fatto d'ajere. A n'ore de notte nce magnajeme nu ventre de puorco 5 perzune. (*Gridando:*) I tengo famma, i tengo famma!

CONCETTA (*alzandosi*): Haje ragione, figlia mia, haje ragione, tu sparte lo core, ma che aggia fà io puverella? Mannaggia quanno maje me jette a spusà a chillu disperatone! Me fosse rotte li gamme quanno jette ncoppa a lo Municipio! Da che m'aggio spusato a isso, sto passanno nu sacco de guaje! Mò nce ha cumbinato chist'auto piattino. Steveme sule a casa, e chellu poco che tenevemo, nce lo sparteveme a magnà nuje sule, puteveme sfucà na chiacchiera senza che nisciuno nce senteva; a maggio trovaje sti 2 cammere e se vulette aunì cu chill'auto disperatone de D. Felice, ma stasera la faccio feruta, vè!

PUPELLA: Oh! Po' sà che ve dico, mammà, avisate a mugliera de D. Felice che nun me ncuitasse.

CONCETTA: Chi mugliera?

PUPELLA: Comme chi mugliera? D.a Luisella!

CONCETTA: Ah! già, mugliera! (Chella è la nnammurata). Pecché, che è stato?

PUPELLA: Ajssera io steva affacciata a la fenesta, aspettanno quanno passava chillo giuvinotto che va pazzo pe me, tutto nzieme venette essa e se mettette alluccà dicenno che nun steva bene a fà ammore da coppa la fenesta.

CONCETTA: Uh! Teh teh ha fatto scrupolo D.ª Luisella! E chello che fa essa sta bene? E tu pò sì figlia a me, haje da dà cunto sula a me dinto a sta casa e a nisciuno chiù! (*Luisella esce.*) Vuje vedite addò nce steva aspettato stu guajo!

LUISELLA: Mò avite ditto buono D.ª Concè, overo che avimmo

jau bėda, šitie keturi mėnesiai man slenka kaip tūkstantis metų. Laukiu nesulaukiu! *Mamma mia!* Ir jau žmonės kokie pasitaike vargetos ir pasipūtėliai!

KONČETA: Jei mes ir pasipūtėliai, tai koks kieno reikalas! O dėl „vargetų“, tai ką jau tada apie pačią pasakyt...

PUPELA: Jūs vis tiek didesni vargetos nei mes!

LUIZELA: : Na, čia jūsų tiesa, ką aš galiu pasakyt? Susidėjau su tuo pakartuve ir jis mane štai iki to nustekeno. Bet aiškiai matau: vieną dieną šiems namams prastai baigsis!

KONČETA: Kur jau! Tu dona Luize, geriau nekarksėk ir kaip fifa nesimaivyk, mes tau ne turgaus bobos ir gerklų nelaidysim...

Tu geriau tyliai tyliai susirink savo skudurus, keliauk sau iš šių namų ir baigta!

LUIZELA: Ar tai man rinktis skuduris ir keliaut? Dona Končė, man atrodo, jums galvoj negerai! Juk tai jūs turit nešdintis, ne mes.

PUPELA: Ne, išeisite jūs, juk nuoma tėčio vardu, pasirašė jis!

LUIZELA: : Tikrai? O kodėl namo šeimininkas sutiko? O todėl kad už viską laidavo Feličjelas... tas asilas! Dabar šeimininkui nesumokėta jau už penkis mėnesius, ir noriu pažiūrėt, kas paklos tokius pinigus, be to, tegu pirma išperka mano turtą – ypač tą žiedą su tiurkiu, kurį užstatė, kad jus pašertų.

KONČETA: Kur jau mes šitą nutylėsime! Žiedas su tiurkiu!... Tai mat brangenybė, žiedelis nutrintas, ir svoris nežinia koks. Tas vargšelis palūkininkas, manau, už jį bus kokias penkias liras sukrapštęs!

LUIZELA: O kas nepatinka? Tai buvo mano daiktas, ir aš tą gramelį aukso užsidirbau kaip siuvėja, savo prakaitu... Aišku, jei būčiau ir aš su ponaičiu burkavusi...

PUPELA: Mama, ar čia ji man?

KONČETA: (Tu tik žiūrėk! Ir noras jai žmones kiršinti!). Žinai, dona Luizė, jei mano dukra ir burkuoja su koku ponaičiu, tai burkuoja dorai, o tu apie šią merginą ir žodžio pratar neturi teisės, nes tavo pačios žygiai žinomi visiems.

LUIZELA: : Dona Končė, mano žygiai visi dori, o tu žiūrėk ką kalbi, jei ne - makaulę perskelsiu!

KONČETA: Man perskelsi? Ak tu šliure nudėvėta!

LUIZELA: : O! Ana kaip prabilo! Tu ką, gal pamiršai, kad tavo brolis šiaučius?

passato lo guajo, e me parene mill'anne che passene sti 4 mise... Ne voglio fà miglia! Mamma mia, e che genteperate e superbe!

CONCETTA: Nuje si vulimmo essere superbe, nun avimma da cunto a nisciuno! Pe riguardo po' a disperazione, vuje nun putite parlà...

PUPELLA: Sempe cchiùperate de nuje state!

LUISELLA: Eh, avite ragione, che v'aggia dicere, me l'aggia piglià sulamente cu chillu sfurcato che m'ha miso a chesto, ma va trova quà juorno de chisto, fernesce malamente dinto a sta casa!

CONCETTA: Guè! D.ª Luisè, tu senza che faje la guappa, fernesce malamente, e nun fernesce malamente, nuje nun simme fatte gente de mieze a la strata, che ghiammo truvanno de fà chiasso... Zitto zitto, te piglie la robicella toja e te ne vaje, sà!

LUISELLA: Me piglio la rrubicella e me ne vaco? D.a Concè, io credo che staje cu li pazzielle ncapo! Ve ne jate vuje ma no nuje.

PUPELLA: Ve ne jate vuje, pecché papà facette l'affitto, isso firmaje.

LUISELLA: Neh? E lo patrone de casa pecché nce la dette? Pecché Feliciello facette lo garante... chillu piezzo de stupito! Intanto mò lo patrone de casa avanza 5 mesate, voglio vedé chi li caccia sti denari, ha da pensà primme a me spignà li pigne, e specialmente l'aniello cu li turchine che me lo mpignaje pe ve fà magnà.

CONCETTA: E io lo ssapevo che a chesto avevama ascì! L'aniello cu li turchine!... Comme avesse ditto stu grand'oggetto, n'anelluccio tutto strutto, nun saccio quanto pesaje, chillu povero mpignatore pe me da 5 lire, nce vulette la mano de lo Cielo!

LUISELLA: E che vulite? lo chill'oggetto teneva, a la fine na sarta era, e chellu ppoco d'oro me lo facevo cu la fatica... Si avesse fatto ammore io pure cu nu signurino... (*Marcato.*)

PUPELLA: Mammà, l'have cu mico?

CONCETTA: (Ma tiene mente! Chesta comme vò ncutà la gente!). Guè, D.ª Luisè, si figliema fa ammore cu nu signurino, nce fa ammore onestamente, e tu nun si degna de parlà de sta guagliona, sa, pecché li fatte tuoje se sanno.

LUISELLA: D.ª Concè, i fatte miei so' chiari, e parla comme haje da parlà, si nò te rompo la capa!

CONCETTA: A me me rumpe la capa? Vattenne, zantraglia!

LUISELLA: Uh! Vì chi parla! Ma che, te si scurdata che fratete è solachianiello?

PUPELLA: Uh! zi-zio è solachianiello, neh, mammà?

PUELA: Ką? Mano dėdė – šiaučius? Mama, ar tikrai?
KONČETA: Neklausyk tu jos, dukrele, visos balerinos iš San Karlo teatro pas jį aksominius puantus siūdinasi, ir meistro Velnionio vardas plačiai žinomas.
LUIZELA: : O, tas tiesa, jau su balerinomis tai jis sukasi...
KONČETA: Tu, Luizė, užsičiaupk, nes paskutinius plaukus nuo makaulės nupešiu.
LUIZELA: Kam tu nupeši, kam nupeši?(*šaukia*)
KONČETA: Tau, tau! (*šaukia*)
PUELA: Tau, taip, tau! (*šaukia*).(*Gilumoje suskamba durų varpelis*)
KONČETA: Liežuviu aš netauškiu, man darbai patinka - ne žodžiai!
LUIZELA: : Man irgi, dona Končė, todėl rytoj išsiskirstom, antraip prastai baigsis! (*Trumpa tyla. Vėl pasigirsta varpelis*)
PUELA: Mama, kažkas atėjo!(*Visos trys susėda*) (*Mamai*) Čia turbūt donas Feličė, prie durų aš neisiu.
KONČETA: (Ir aš neisiu, nes jei čia tas laidokas mano vyras, aš nebūsiu aš, jei nešersiu jam į tarpukaktį) (*gilumoje vėl suskamba varpelis*)
LUIZELA: : Jūs ką, skambučio negirdit?
KONČETA: O ką, ar be mūsų nieko daugiau nėra namie?
PUELA: Eik pati ir atidaryk.
LUIZELA: : Nenoriu aš atidarint, gal ten jūsų vyras atėjo, o aš ne jo tarnaitė!
PUELA: O gal ten donas Feličė?
LUIZELA: : O gal tavo tėvas, ką aš žinau!
KONČETA: Eik Pupe tu, tiek jau to, atidaryk.
PUELA: (Gerai, gal čia ir tikrai tėtušis, antraip nebūčiau ir pajudėjus!) (*Eina į kambario gilumą, vėliau grįžta*)
KONČETA: (Jei tai Paskvalis, parodysiu aš jam!)
LUIZELA: : (Jei tai Feličė, tai duosiu į kailį!)
PUELA (ateidama): Tai donas Džiakinas, namų šeimininkas.
LUIZELA: : Oi!
KONČETA: Pačiu laiku!

CONCETTA: Nun la dà udienza, figlia mia, chillo fa li scarpe de raso a tutte li ballerinole de S. Carlo, e quando s'annommena Masto Mmalora, nun se passa cchiù nnanze.
LUISELLA: Oh, chesto è overo, chillo fa buon'affare cu li ballerine...
CONCETTA: Luisè, statte zitta, si no ogge te tiro tutte li capille da capa.
LUISELLA: Tu a chi tire i capille, a chi? (*Gridando.*)
CONCETTA: A te, a te! (*Gridando.*)
PUELLA: A te! Sì, a te! (*Gridando. Di dentro suona il campanello.*)
CONCETTA: lo chiacchiere nun ne faccio, me piace de fa i fatte!
LUISELLA: E io pure, D.ª Concè, perciò, pe tutto dimane, vedimmo da nce spartere, si no succede brutto! (*Pausa. Di dentro suona di nuovo il campanello.*)
PUELLA: Mammà, la porta! (*Tutte e tre seggono.*) (Chisto po' essere che è D. Felice, non le voglio arapi). (*Alla madre.*)
CONCETTA: (E io manco vogl'j a arapi, pecché si è chill'assassino de maritemo, comme stongo mò, lle chiavo nu muorzo appena lo veco!). (*Altro squillo di campanello di dentro.*)
LUISELLA: La porta nun la sentite?
CONCETTA: E ched'è, nce stamme sole nuje dinta a la casa?
PUELLA: Và arape tu.
LUISELLA: lo nun voglio arapì, pecché po' essere che è lo marito vuosto e io nun songo la serva soja!
PUELLA: Ma po' essere pure D. Felice?
LUISELLA: E po' essere pure patete, chi ne sape niente?
CONCETTA: Và arape tu, Pupè, nun mporta và arape tu.
PUELLA: (Haje ragione che po' essere papà, si no mò me muveva!). (*Via pel fondo, poi torna.*)
CONCETTA: (Sì è Pascale, aggia fà revotà la casa!).
LUISELLA: (Sì è Felice, l'aggia fà fernuta!).
PUELLA (uscendo): D. Giacchino, lo patrone de casa.
LUISELLA: Oh!
CONCETTA: È arrivato a tempo!

ANTRAS PAVEIKSLAS

Tos pačios ir donas Džiakinas

DŽIAKINAS (*jeina trindamas rankas*): Laba diena.

KONČETA: Laba diena.

DŽIAKINAS : Kaip laikotės, viskas gerai?

KONČETA: Na, neblogai.

DŽIAKINAS: O dono Paskvalio nėra?

KONČETA: Nėra, ponuli, dar neparėjo.

DŽIAKINAS: Jau penkios be penkiolikos, o dar neparėjo?

KONČETA: Dar neparėjo.

DŽIAKINAS (*Luizelai*): Ir dono Feličės nėra?

LUIZELA: Nėra, ponuli.

DŽIAKINAS: O žinot!.. nēr man kada vaikštinēt pirmyn atgal, turiu marias reikalų! Pasakykit savo vyrams, kad susimokētų, o jei ne, rimtai susipyksim, man už penkis mėnesius skolingi, ir laukti ilgiau nelauksiu.

LUIZELA: Mes čia niekuo dėti, kreipkitės į tuos, kas sutartį pasirašė.

DŽIAKINAS: Gerai, nuoma dono Paskvalio vardu, bet juk ir jūs kartu gyvenat?

LUIZELA: Na ir kas? Mokēt vis tiek turi donas Paskvalis.

DŽIAKINAS: Dona Končė, ar girdit jūs?

KONČETA: Būtų ir mokėjęs donas Paskvalis, jei būtumēt juo pasitikėjęs, bet jūs norėjot garantijos, tai va dabar tegu garantas ir sumokės.

LUIZELA: Garantas turi pirma manim ir savo vaiku pasirūpint.

KONČETA: Čia tai tau! O pati kaip rūpiniesi? Paleidi vieną pliku užpakaliu!

LUIZELA: O ko čia man rūpintis? Tegu tėvas rūpinasi. Iš manęs gana to, ką esu padarius. Be to, tas vaikas ne mano, o jo pirmos žmonos.

KONČETA: Sakyk, tikros, tikros žmonos!

LUIZELA: Dona Končė, užsičiaupk, o tai į bėdą papulsi!

KONČETA: Tu pati papulsi!

LUIZELA: Tu papulsi!

KONČETA: Ne, tu.

LUIZELA: Ne, tu!

SCENA SECONDA

D. Giacchino, e dette.

GIACCHINO (*esce fregandosi le mani*): Buongiorno.

CONCETTA: Buongiorno.

GIOACCHINO: Come state, state bene?

CONCETTA: Eh! non c'è male.

GIOACCHINO: D. Pascale nun c'è?

CONCETTA: Nonsignore, ancora s'ha da ritirà.

GIOACCHINO: Mò so' li 5 manco nu quarto e ancora s'ha da ritirà?

CONCETTA: Ancora s'ha da ritirà.

GIOACCHINO (*a Luisella*): E D. Felice manco nce sta?

LUISELLA: Nonsignore.

GIOACCHINO: Eh! Ma sapete, io nun pozzo j e veni continuamente, io tengo gli affari mie! Dite ai mariti vostri che me pagassero, si no nce ncuittammo seriamente, io avanzo 5 mesi di pigione, e non posso aspettare più.

LUISELLA: Queste sono cose che a noi non ci riguardano, rivolgetevi a chi ha firmato l'affitto.

GIOACCHINO: Va bene, l'affitto l'ha firmato D. Pasquale, ma vuje abitate cu isso?

LUISELLA: Che c'entra? Sempe D. Pascale ha da pagà.

GIOACCHINO: D.a Cuncè, vuje sentite?

CONCETTA: V'avarria pagà D. Pascale sempe che vuje avisseve avuto fiducia d'isso, ma vuje vulistevè lo garante, e per conseguenza il garante paga.

LUISELLA: Lo garante ha da penzà pe me, e pe nu figlio che tene.

CONCETTA: Caspita! E tu lo cure assai chillu guaglione, lo faje j senza cammisa!

LUISELLA: E che nce aggia penzà io?! Nce ha da penzà lo padre. Bastantemente chello che l'aggio fatto. A la fine po' nun m'è figlio a me, è figlio a la primma mughera.

CONCETTA: Osia, osia, a la vera mughera!

LUISELLA: D.ª Concè, statte zitta, si no me faje passà nu guajo!

CONCETTA: No, lo guajo lo passo io!

LUISELLA: No, lo passo io lo guajo!

CONCETTA: No, io.

LUISELLA: No, io!

DŽIAKINAS: Ne, tai aš papuoliau į bėdą! (*šaukia*). Na ir gerai išnuomojau kambarius!

KONČETA: Donai Džiaki, jūs jau atleiskit, kad prie jūsų čia taip aiškinamės...

DŽIAKINAS: Kas man darbo tie jūsų barniai! Aš pingų atėjau ir noriu, kad šiandien būtų sumokėta, daugiau nevaikštinėsiu, štai sėdu dabar čia ir laikiu iki nakties. Kai sugrįš abu, tegu nusprendžia katras mokės, antraip pasinaudosiu teise, kurią turiu pagal įstatymą: pirmas, antras teismo šaukimas, tada nuosprendis ir – turto konfiskavimas! (*Dairosi aplinkui*) O!... Ir ką čia konfiskuot?! Ir reikėjo jiems taip mane apsukti, būtent man taip turėjo atsitikt! (*Sėdasi*). Kokia kiaulystė! Dvidešimt dvi liros į mėnesį... Vienuolika lirų nuo žmogaus! Du vyrai nesugeba susidėt po 11 lirų į mėnesį!... Nenorėjo dviejų lirų mokėt kiemsargiui, tai ir nemoka. Nenorėjo mokėt nė grašio už naktinį žibintą, gerai jau, nieko ir nemoka. Už vandentiekį neišgali dviejų lirų į mėnesį sumokėt, geriau jau tampyt vandenį iš namo priešais – gerai, prašom, nemokėkit ir tų dviejų lirų, aš jums čiaupus užsukau. Ką dar turėjau daryt?... Tikri sukčiai... nori visko už dyką!

LUIZELA: : Dona Končė, kai pareis jūsų vyras, turėsit man pasiaiškint, ką reiškia tie žodžiai, kuriuos man metėt.

KONČETA: Gerai, paaiškinsim.

LUIZELA: Nes žinot, jūs - sena griuvena, ir man su tokiomis nepakeliui.

KONČETA: Kas čia tokio jei ir sena, jei nori pakalbėt, pakalbėsime.

LUIZELA: Tai ir pakalbėsime vakare, o jei tas susena tavo vyras bandys kištis, iškrūvinsiu jam marmūžę. (*Išeina*)

KONČETA: Eik sau, tu marmuze iškrūvinta!.. Niekad nieko nesi nuveikus!.. Tik liežuviu moki plakt!

PUPELA: Gerai jau, mama, pakaks! (*Eina prie lango*)

KONČETA (*kreipiasi į Džiakiną*): Matot? Ir kaip ji dar drįsta kalbėt. O bernaitis tai vargšelis, aštuoneri metukai, o vis dar be marškinių!.. O ji ir tikrai ne dono Felicės žmona... jo tikroji žmona dar nemirė... tik kartu negyvena jau šešti metai!..

DŽIAKINAS: Dona Končė, man tas vienodai šviečia, aš apie savo pinigų galvojau, duokite man ramybę!

PUPELA: O tėčio vis nesimato! Mama, valgyt noriu, valgyt!

GIOACCHINO: No, lo guajo l'aggio passato io. (*Gridando:*) Vi che bell'affitto che facette.

CONCETTA: D. Giacchi, scusate che facimmo sti chiacchiere nnanze a buje?

GIOACCHINO: Che me ne preme a me de i fatte vuoste! lo vengo per essere pagato, e non voglio cchiù aspettà, chesta è l'ultima vota che so' venuto, mò m'assetto ccà, e ccà faccio scurà notte. Quanno veneno m'hanna dicere chi ha da pagà, altrimenti mi avvalgo dei dritti che mi accorda la legge: prima e seconda citazione, poi sentenza, e poi sequestro! (*Guarda intorno.*) Eh! E che sequestro cca?! Chiste stanno cumbinate de chesta manera, nce so' ancappato justo io! (*Siede.*) Che porcheria! 22 lire a lo mese... Unnece lire perono! Due uommene che nun ponno caccià 11 lire lo mese!... E nun vulimmo pagà li 2 lire a lo guardaporte — e nonsignore nun le pagate. Nun vulimmo pagà nu soldo a sera pe lo lampione — e nun lo cacciate. Doje lire a lo mese nun de putimmo caccia pe l'acqua de serino, nce jammo a tirà l'acqua dinto a lo palazzo de rimpetto — fate come volete, non cacciate manco ste 2 lire, e ve facetta chiudere lo rubinetto. Che altro doveva fare?... So' proprio truffatori... non vonno pagà!

LUISELLA: D.ª Concè, quanno vene lo marito vuosto m'avita fà spiegà che vonno di chelli parole che m'avite ditto.

CONCETTA: Va bene, ve le facimmo spiegà.

LUISELLA: Pecché, capite, vuje site vecchia, e una cu buje nun se po' mettere.

CONCETTA: No, non mporta che so' vecchia, quanno vuò parlà, parlammo.

LUISELLA: E va bene, stasera parlammo, e si chillu turzo de mariteto se mette pe miezo, lo scommo de sango. (*Via.*)

CONCETTA: Vattenne, scumme de sango!... Tu non haje fatto mai niente!... Nun fà la ricca de vocca!

PUPELA: Va buono, mammà, fernetela mò! (*Va alla finestra.*)

CONCETTA: Vedite chi have lo curaggio de parlà. Na povera criatura de 8 ane che la fà stà senza cammisa!... Chella, essa, nun l'è mugliera a D. Felice... la vera mugliera nun l'è morta... stanne spartute da 6 ane!... (*A Giacchino.*)

GIOACCHINO: D.ª Concè, a me chesto non me preme, io sto penzanno a li 5 mesate, lassateme stà!

PUPELA: E papà nun se vede! Mammà, io tengo famma, io tengo

KONČETA: Žinau, dukrele, bet ką man daryti?... Donai Džiaki, paskolinkit penkias litas, rytoj atiduosiu.

DŽIAKINAS: Neturiu, dona Končeta mieloji... Visai be nieko, kišenėj tik pora centų.

KONČETA: Ką padarysi! Tas vis negrįžta, tai esiu pati ką nors užstatysiu. (*Atidaro komodos stalčiu*). Štai šitą juodą pal tą ir dvi paklodes (*suvynioja į skarą*). Pupe, aš tuoj grįšiu, parnešiu mums abiem truputį makaronų, du karbonadus, vieną tau, kitą sau, ir suvalgysim viską abi jiems po nosim!

PUPELA (*Džiakinui*): Jums po nosim!

DŽIAKINAS: Į nosį tau pačiai... ir tavo motulei!

KONČETA: Tu tuo tarpu, Pupe, užstatyk puodą ant ugnies ir užvirink vandenį.

PUPELA: Taip, taip, tuoj pat padarysiu. (*Išėina per pirmus užkulius kairėje*)

KONČETA (*dedasi skrybėlę, užsimeta ant pečių sulopyta skarą, kuri matėsi scenoje*). Jums leidus, donai Džaki! (*Išėina*)

DŽIAKINAS: Eikit, eikit. *Mamma mia*, na ir žmonės, na ir vargetos!... Ir iš ko jie man atiduos tas 110 lirų?... Iš kur jie jas ims?... Bet koks mano reikalas, tegu patys ir suka galvą, o jei ne – mėnesio gale viską liepsiu konfiskuoti, o jie atsiders gatvėje!... Tik pažiūrėkit!... Sukiūžusios kėdės, puodas ant komodos užmestas, dubuo ant grindų... Driskiai! Driskiai!...

TREČIAS PAVEIKSLAS

Tie patys, Luidžinas, vėliau Pupela.

LUIDŽINAS (*iš užkulisių*): Ar galima, grožybe tu mano?

DŽIAKINAS: Kas ten? Prašom.

LUIDŽINAS (*pasirodo*): O, ką aš matau! Donas Džiakinai! Iš kur jūs čia, grožybe mano?

DŽIAKINAS: Atėjau pasiimt skolos už penkis mėnesius, nes du tokie kavalieriai šį mano butelį yra nusisamdę. O jūs pats ką šiose vietose veikiat?

LUIDŽINAS: Norit sužinot? Tai pasakysiu, grožybe tu mano, jei

famma!

CONCETTA: Haje ragione, figlia mia, ma comme faccio?... D. Giacchi, prestateme 5 lire, dimane ve le dongo.

GIOACCHINO: Niente, D.a Concetta mia!!... So' asciuto cu 2 centesimi dinto a la sacca.

CONCETTA: E va bene! Isso non se ritira, e io mò vaco a fà n'auto pigno. (*Aprè il turetto del comò*.) Stu soprabito niro e sti due lenzole. (*Fa un involto col fazzoletto*.) Pupè, io mò vengo lesto, porto miezo ruotule de maccarune pe nuje sole, due custate, una a te e una a me, e nce magnammo tutte cose a la faccia lloro!

PUPELLA (*a Giacchino*): A la faccia vosta!

GIOACCHINO: A la faccia toja... e de mammeta!

CONCETTA: Tu pe tramente, Pupè, miette la caudara, e fà vollere l'acqua.

PUPELLA: Sì, sì, mò faccio lesto lesto. (*Via dalla prima quinta a sinistra*.)

CONCETTA (*si mette il cappello, e si butta sulle spalle lo scialle rappezzato che trovasi in scena*): Permettete, D. Giacchi! (*Via pel fondo*.)

GIOACCHINO: Fate, fate. Mamma mia, che gente, che disperazione!... E chiste comme me le danno 110 lire?... Eh, comme me le danno?... E a me che me ne preme! Nce hanna penzà lloro, sino pe la fine de stu mese le manno sequestro e sfratto!... Vide ccà!... Li segge spagliate, na caccavella ncoppa a lo cummò, nu vacile pe terra... Gente sguajata! Gente sguajata!...

SCENA TERZA

Luigino e detti, poi Pupella.

LUIGINO (*di dentro*): È permesso, bellezza mia?

GIOACCHINO: Chi è? Favorite.

LUIGINO (*fuori*): Oh! chi vedo! D. Giacchino! E voi comme state qua, bellezza mia?

GIOACCHINO: So' venuto pecché avanzo 5 mesate da due galantuomini che se fittarono stu quartino mio; e vuje che ghjate facenno da chesti parte?

LUIGINO: Lo volete sapere? E io ve lo dico, bellezza mia, ma basta

pats niekam nepasakosit, ypač tėčiui, grožybe tu mano!

DŽIAKINAS: Ką ten, būkit ramus.

LUIDŽINAS: Žinokit, esu beprotiškai įsimylėjęs dono Paskvalio dukrą Pupelą, tikrą pupytę ir dėlei tosios merginos, grožybe tu mano, esu viskam pasirengęs.

DŽIAKINAS: O su tėtušiu jūs dabar taikoje ar piktuoju?

LUIDŽINAS: Piktuoju, grožybe tu mano, vis dar piktuoju!

DŽIAKINAS: Va tai tau!

LUIDŽINAS: Prieš du mėnesius iš jo stačiaus ištraukiau 1500 frankų ir išėjau sau, o jis nieko nepasakė, bet kažkodėl nenori manęs daugiau matyti.

DŽIAKINAS: Ir dar sakot „nieko nepasakė“!

LUIDŽINAS: Ne. Bet su juo visada taip, o paskui praeina, visada jau taip, grožybe tu mano! Kai man reikia pinigų, imu sau juos ir keliauju. Paskui, kai jie baigiasi, per seserį ar kokį draugą, tarpininką, vėl susitaikom... Dabar, pavyzdžiui, grožybe tu mano, kišenėje man belikę keturi soldai, todėl rytoj trūks plyš turiu su tėtušiu susitaikyti, grožybe tu mano.

DŽIAKINAS: O kas jei rytoj tėtušis užsispirs ir nenorės taikytis, ką jūs pats tada valgysit, grožybe mano?

LUIDŽINAS: Na jau! Susitaikysim, susitaikysim, esu tuo tikras, ten ir mano sesuo gyvena, o ji su juo tvarkosi kaip panorėjus. Be to, tėtušis turtingas, grožybe tu mano!.. Tas anglas, kai mirė, tai viską jam paliko.

DŽIAKINAS: Koks anglas?

LUIDŽINAS: Kaip koks anglas? Tas, pas kurį jis virėju tarnavo!

DŽIAKINAS: A, tai jūsų tėtušis buvo virėjas?

LUIDŽINAS: Taip pone, grožybe tu mano, jūs ką, nežinojote?

DŽIAKINAS: Na, kai ką esu girdėjęs.

LUIDŽINAS: Taip taip, prieš trejus metus tėtušis virėju buvo, o aš jo virtuvėje trejus metus indus ploviau.

DŽIAKINAS: Ką? Tikrai? (reiškia, pas finansų ministrą tarnavo!)

LUIDŽINAS: Tarnavo pas baisiai turtingą anglą, o tas, grožybe tu mano, neturėjo jokių giminių, visai nieko, ir kai mirė visą turtą tėtušiu užrašė... Manau, kokius tris šimtus tūkstančių lirų.

DŽIAKINAS: O!

LUIDŽINAS: Taip, nes mylėjo jį tarsi tėvą, dvidešimt penkerius metus jį pas save laikė, o pats jokių giminių neturėjo.

DŽIAKINAS: Nieko sau! Neblogas palikimas!

che non dite niente a nessuno, e specialmente a papà, bellezza mia!

GIOACCHINO: Oh! Nun ce pensate.

LUIGINO: Dovete sapere che io amo pazzamente la figlia di D. Pasquale, Pupella, una vera pupatella, e per quella giovine, bellezza mia, farei qualunque cosa.

GIOACCHINO: E cu papà come state, in pace o in urto?

LUIGINO: In urto, bellezza mia, sempre in urto!

GIOACCHINO: E bravo!

LUIGINO: Due mesi fa me pigliaje 1.500 franchi da dentro la scrivania, e me n'andai, lui non disse niente, solamente non me vò ricevere più in casa.

GIOACCHINO: E avite ditto niente!

LUIGINO: No, ma quello fa così, e poi le passa, sempre così facciamo, bellezza mia, quando me servevo denare, io me li piglio e me ne vaco. Appena li ho finiti, o per mezzo di mia sorella, o per qualche amico che metto per lo mezzo nce faccio pace... Mò, per esempio, bellezza mia, me so' rimaste 4 solde dinta a la sacca, dimane assolutamente aggia fà pace cu papà, bellezza mia.

GIOACCHINO: E si dimane papà è tuosto, e nun vò fà pace, vuje comme magnate, bellezza mia?

LUIGINO: Eh! nun fa pace, io ne so' sicuro, nce sta mia sorella che lo cumanna a bacchetta: E pò papà è ricco bellezza mia. L'inglese quando morì lasciò tutto a lui.

GIOACCHINO: Chi Inglese?

LUIGINO: Comme chi Inglese. Addò isso steva pe cuoco!

GIOACCHINO: Ah, papà era cuoco?

LUIGINO: Sissignore, bellezza mia, e come, non lo sapete?

GIOACCHINO: Sì, saccio qualche piccola cosa.

LUIGINO: Sissignore, papà tre anni fa era cuoco, e io aggio fatto tre anne lo sguattere cu isso.

GIOACCHINO: Ah? Neh? (È stato tre anne impiegato co lo ministro de le finanze!).

LUIGINO: Stava cu n'inglese ricchissimo, il quale non tenendo parenti, bellezza mia, non tenendo a nessuno, quando morì lascio tutto a papa... Me pare da 300 mila lire.

GIOACCHINO: Ah!

LUIGINO: Sì, pecche lo vuleva bene comme a nu padre, erano

LUIDŽINAS: Cha, manot tik tai? Be vis šio turto, grožybe tu mano, tētušis turi dukrą, mano seserį, kuri San Karlo teatre yra primabalerina ir už kiekvieną sezoną gauna kokius penkis - šešis tūkstančius lirų... ir suprantat, kai tiek pinigų, kur paskui viša tai dėt, grožybe mano?

DŽIAKINAS: O, tada aišku, tada žinoma, kad jūs turit kažkiek išvaistyt, grožybe mano!

LUIDŽINAS: Tik donai Džiaki, jei tētušį sutiktumėt, prašau, nieko jam apie tai nesakykit.

DŽIAKINAS: O, dėl to būkit ramus. Žinot, rytoj turėsiu pas jį nukakti, nes jis ketina pirkt vieną mano namelį ant Vomero kalvos, tad jeigu man pavyks, savo kalboje užtarsiu ir jus vienu kitu žodeliu.

LUIDŽINAS: O labai labai jums dėkoju, grožybe tu mano!.. O! Ji čia ateina... kokia ji graži!... Donai Džiaki, noriu jai padaryt staigmeną, nesakykite, kad aš čia (*Slepiasi scenos gilumoje*).

KETVIRTAS PAVEIKSLAS

Tie patys ir Pupela, tada Končeta

PUELA (*laikydama rankoje virtuvinę vėduoklę*): Uždegiau ugnį ir užstačiau puodą. Atrodo, tuoj akis pražiūrėsiu mamos belaukdama.

LUIDŽINAS (*pasirodydamas*): O štai ir aš, grožybe tu mano!

PUELA: Jis! (*Slepia vėduoklę už nugaros*) Bet atleiskit, kodėl jūs taip staiga... netikėtai?... (kokia gėda, jei jis mane pamatys su šita vėduokle!)

LUIDŽINAS: O ką?... O gal jums tas nemalonu, grožybe mano? Vakar praeidamas, jei pamenat, daviau ženklą, kad šįryt užlipsiu į kambarius... Bet jei norite, kad išeičiau, aš išeinu.

PUELA: Ne, nereikia... bet suprantat... jei būčiau žinojus... (donai Džiaki, palaikykit vėduoklę) (*Džiakinas juokiasi apsimesdamas, kad negirdi*). Kai mergina viena likus namie, nepritinka jai priimt pas save jaunikaitį, ypač jeigu jos neįspėjo... juk esu išmokyta etiketo taisyklių ir žinau, kaip dera priimti svečiuose ponaitį. (Bet donai Džiaki, paturėkit jūs tą vėduoklę!)

venticinque anne ca lo teneva, e poi senza parenti.

GIOACCHINO: E bravo! Vi che bella fortuna!

LUIGINO: Eh! Solo questa? Oltre poi di questa fortuna, bellezza mia, papà tiene la figlia, mia sorella, che è prima ballerina di S. Carlo, e ogni stagione piglia cinque o seimila lire... e capite, tanta denari po', che ne fanno, bellezza mia?

GIOACCHINO: Oh! Questo è certo, è buono che frusciate voi qualche cosa, bellezza mia!

LUIGINO: Ma, D. Giacchì, se vedete a papà, ve raccomando, non dite niente.

GIOACCHINO: Oh, non dubitate; anzi, siccome domani nce aggia j, pecché se vò accattà na casarella che tengo ncoppa a lo Vommero, se mi riesce, in discorso, metterà qualche buona parola per voi.

LUIGINO: E io vi ringrazio tanto tanto, bellezza mia!... Uh! Vene essa da chesta parte... quant'è bella!... D. Giacchì, le voglio fà na sorpresa, non dite che so' venuto. (*Si nasconde in fondo*.)

SCENA QUARTA

Pupella e detti, indi Concetta.

PUELLA (*con un ventaglio da cucina in mano*): Aggio allummato lo fuoco, e aggio misa la caudara. Me pareno mill'anne che vene mammà.

LUIGINO (*mostrandosi*): Eccomi a te, bellezza mia!

PUELLA: Isso! (*Si nasconde il ventaglio dietro la schiena.*) Ma scusate, pecché site venuto accussì... tutto nzieme?... (Che scuorno, si me vedé lo ventaglio!).

LUIGINO: E che fà?... forse ne avete avuto dispiacere, bellezza mia? Ieri al giorno, se vi ricordate, vi feci segno che stamattina sarei salito... Se poi volete che me ne vada, io me ne vado.

PUELLA: No, chesto, no... ma, capite,... si avesse saputo... (D. Giacchì, pigliateve lo ventaglio). (*Giacchino ride e finge di non udire.*) Quanno na figliola sta sola, non è regolare che ricevesse nu giovinotto, e specialmente po' quanno sta figliola non sta prevenita... pecché io saccio l'educazione, e saccio comme s'ha

LUIDŽINAS: Kokie dar etiketai, kokios taisyklės, tu visada nuostabi, grožybe tu mano! Dėl dviejų dalykų atėjau; pirma: išgirst iš tavo pačios lūpų, ar tikrai mane myli, o antra - su tavo mama ir tėtušiu pasikalbėti. Tad atsakyk man dėl pirmo dalyko, grožybe tu mano.

DŽIAKINAS: (Tai gražiai atrodau, reikėjo čia man eit!)

PUPELA: Manau, kad dėl pirmo dalyko nėra jokių neaiškumų ... galėjote ir pats susigaudyt, myliu jus ar ne... (donai Džiaki, paimkit vėduoklę!). Kasdien valandą prastovėdavot gatvės vidury po mano langais, o aš – nesvarbu lietus ar šaltis – nuo lango neatsitraukdavau nė akimirkai. Manau, tai įrodo, kad jus myliu, o dabar myliu dar labiau, kai išgirdau, kad su mama ir tėtušiu norėtumėt pakalbėt.

LUIDŽINAS: Ak! Nuostabu! Nuostabioji mano Pupela!... Bet ko taip slepi savo gražias rankes? Duokš man nors vieną pabučiuoti, grožybe tu mano!

PUPELA: Oi! Ak! Atleiskit... negaliu... štai kada pakalbėsit su mama ir tėtušiu, jeigu jie leis, tada ir duosiu pabučiuot.

DŽIAKINAS: Hm, ir aš manau, kad būtų pagal taisykles.

LUIDŽINAS: Teisingai, grožybe tu mano, ir aš prisiekiu, kad darysiu viską, ko tu panorėsi. Na bet ko tavo veideliai tokie pabalę? Gal iš aistros man ar koks rūpestis prislėgė? Sakyk!

PUPELA: Ne, matote... aš visada tokia... kartais dėl to mano blyškumo atrodo lyg sirgčiau, bet iš tikrųjų jaučiuosi puikiai! Argi ne taip, donai Džiaki?

DŽIAKINAS: Na žinoma! (Donai Luidži, ji badu miršta, o jos mama išėjo kelių skudurų užstatyt, kad nupirktų sau ją makaronų ir karbonadą!)

LUIDŽINAS:(Ką jūs sakot, grožybe tu mano?!...Kaip? Šis angeliukas miršta badu? Ar gali būt?)

DŽIAKINAS:(Taip, miršta badu, grožybe tu mano!)

LUIDŽINAS: (O mano kišenėj tik keturi soldai!).

DŽIAKINAS: (Aš čia niekuo dėtas)

LUIDŽINAS: (Ką daryt? Jei neturiu pinigų, tai nors visose užteigose man skolon duoda... Tuoj pat užsakysiu pietus keturiem asmenims... makaronų, mėsos, vištienos, žuvies, visko! Ši mergina neturi badaut!).

DŽIAKINAS: (Šaunuolis! Štai ką reiškia širdį turėt!) (*Grijta Končeta*)

da ricevere nu signurino. (D. Giacchi, pigliateve lo ventaglio!)

LUIGINO: Ma che educazione ma che ricevere, tu stai sempre bene, bellezza mia! Io son venuto per due cose; prima per sentire da quella bocca se mi ami veramente, e poi, per parlare con mamma e con papà. Dunque, rispondimi sulla prima cosa, bellezza mia.

GIOACCHINO: (Vi che bella figura sto facenno, da ccà dereto io!).

PUPELLA: Pe la primma cosa, mi pare che non ci sta nessuna difficoltà... vuje avite potuto vedé se io ve voglio bene o no... (D. Giacchi, pigliateve lo ventaglio.) Ogne ghiuorno site stato n'ora fermato mmiezo la strada, de rimpetto a la fenesta mia, e io, chiuveva o faceva friddo, so' stata llà affacciata senza me movere. Pare che chesta sia na prova che ve voglio bene, e mò cchiù ve ne voglio, pecché aggio ntiso che vulite parlà cu mamma e cu papà.

LUIGINO: Oh! Brava! Brava chella Pupella mia!... Ma perché nascondi quelle belle manine? Fammene baciare una, bellezza mia!

PUPELLA: Oh! Chesto po' no, scusate... quanno avite parlato cu mamma e cu papà, si loro vonno, ve la faccio vasà.

GIOACCHINO: Eh! Mi pare che sia regolare.

LUIGINO: È giusto, bellezza mia, e io ti giuro che farò tutto quello che vuoi tu. Ma perché tieni questa faccia così pallida? Forse è la passione che tieni per me, o ti affligge qualche pensiero? Parla!

PUPELLA: No, vedite... io sto sempe accusi... a li vote, tanto della faccia bianca che tengo se credono che io sto malata, mentre io sto benissimo! Non è vero, D. Giacchi?

GIOACCHINO: Ah, sicuro!... (D. Luigi chella se more de famma, la mamma è ghiuta a fà nu pigno pe le portà due maccarune e na custata!)

LUIGINO: (Voi che dite, bellezza mia?!... Come, quell'angioletto si muore di fame? Possibile!).

GIOACCHINO: (Se more de famma, bellezza mia!).

LUIGINO: (E io tengo 4 soldi!).

GIOACCHINO: (E che bulite da me?).

LUIGINO: (Già, che fa? Se non tengo denari, tengo credito per tutte le trattorie... Mò faccio vepire il pranzo per 4 persone... maccheroni, carne, polli, pesce, tutto! Quella ragazza non deve star digiuna!).

PUPELA (*pamačiusi motiną*): (Ak, mama, jau grįžote?).
KONČETA (*laikydama rankose tą patį ryšulį*): (Ai, grįžau... lombardas uždarytas, dirba tik iki keturių.)
PUPELA: (Ką dabar darysim?... Tik tyliau, pas mus dabar tas jaunikaitis, kuris mane nori vesti.)
LUIDŽINAS: Gerbiamoji ponია... grožybe tu mano!
DŽIAKINAS: („Grožybę“ galėjo ir praleist!).
LUIDŽINAS: Jei užtinkate mane savo namuose, tai tik todėl, kad neišpasakytai myliu jūsų dukrą ir, būdamas tikras, kad ir ji mane myli, aš, ilgiau negaišdamas, pareiškiu jums, kad noriu ją vesti.
KONČETA: Senjore, šisai jūsų *rūpesnis* ir kalbos *skubata* mane perpildo ir džiaugsmu, ir liūdesiu. Kaip motina, aš negalėčiau dabar priimti *ekstremalaus* sprendimo. Be manęs pačios esama dar jos tėvo, tarsi ir gimdytojo, nors esu tikra, kad ir jisai išgirdęs tokią naujieną pratrūks neišpasakytu džiugesiu. Mergina kaip kraitį galėtų jums atnešti daug nuosavybės, tačiau dėl nelaimių pertekliaus *išplūdusio* jos tėvą, jai neliko nė sudilusio andaroko. Tad kokią matot... tokią ir *užsirašykite*. O mūsų namų *viduriai* jus mielai pavaišins *sarmata*!
LUIDŽINAS: (Ar girdit jūs, donai Džiakinai!)
DŽIAKINAS: (Gražią kalbą rėžė!)
LUIDŽINAS: (Pats supratau). Ponia, man nieko nereikia, tik šitos merginos.
KONČETA: Gerai, tada grįškite čia rytoj ir dar su tėvu pakalbėkit.
LUIDŽINAS: Puiku! (bet donai Džiaki, ar ji parnešė makaronų?)
DŽIAKINAS: (O ką aš žinau!... Tuoj paklausu ir sužinosiu) (*Prieina prie Končetos*) (Dona Konče, žiūrėkit nepažiopsokit, nes šis jaunuolis – mano didžiai turtingo draugo sūnus... Tikrą sakalą saujoj laikot!)
KONČETA: (Nejaugi! Tikrai sakot? Tai būtų laimė!)
DŽIAKINAS: (O makaronų neparnešėt?)
KONČETA: (Ai, neklauskit, donai Džiaki, lombardas buvo uždarytas!)
DŽIAKINAS: (Štai kaip!)(*Prieina prie Luidžino ir jam sako*) (Jai nieko nepavyko užstatyt, buvo uždarytas lombardas!)
LUIDŽINAS: (Po perkūnėliais, ką jos būtų darę, jei nebūčiau atėjęs aš? Tuoj viso ko atsiųsiu!). Tai, ponია, atsisveikinu iki rytojaus.

GIOACCHINO: (Bravo! Questo significa aver cuore!). (*Entra Concetta.*)
PUPELLA (*vedendo la madre*): (Ah! mamma, site venuta?).
CONCETTA (*con l'involto del pegno*): (Eh! So' benuta, aggio trovata l'agenzia chiusa chella chiude a li quatto).
PUPELLA: (E comme facimmo?... Basta, stateve zitta, cca nce sta chillu giovinotto che me vò spusà).
LUIGINO: Signora rispettabile... bellezza mia!
GIOACCHINO: (E che!... poteva mancà!).
LUIGINO: Se mi trovate qui in casa vostra, è stato perché amo immensamente vostra figlia, ed essendomi assicurato che lei pure mi ama, io senza perdere tempo, vi dico che la voglio sposare.
CONCETTA: Signore, questa vostra sollecitazione nel parlare, mi gonfia di gioia e di condoglianza. Io come madre non potremmo dare una decisione coincisa! All'infuori di me c'è puranche il padre, che sarebbe il suo genitore, sono certa però che anch'egli quando sentirà questa cosa ne avrà molta giubilazione. La ragazza avesse molta roba da portarle in dote, ma per le troppe disgrazie capitanate al padre, non tiene neanche il corriere. Come la vedete... la scrivete. Nella nostra casa non trovate altro che buone viscere e dissonore!
LUIGINO: (D. Giacchi, vuje avite ntiso!).
GIOACCHINO: (Ha fatto na bella parlata!).
LUIGINO: (Me ne so' accorto!). Signora, io non voglio niente, voglio solamente la ragazza.
CONCETTA: Va bene, allora tornate domani, e parlate pure col padre.
LUIGINO: Perfettamente! (D. Giacchi, ma i maccarune non l'ha portate?).
GIOACCHINO: (E io che ne scaccio!... Mò ci domando io qualche cosa). (*Va da Concetta.*) D.a Concè, vedite de cumbinà, pecché chisto è figlio de n'amico mio ricchissimo... Vuje jate dinto a lo nietto!).
CONCETTA: (E comme! Ve pare? Sarria na fortuna!).
GIOACCHINO: (I maccarune non l'avite portate?).
CONCETTA: (Lassateme sta, D. Giacchi, aggio trovata l'agenzia chiusa!).
GIOACCHINO: (Pure chesto!). (*Si avvicina a Luigino e gli dice:*) (Nun ha potuto fà lo pigno, ha trovata l'agenzia chiusa!).

KONČETA: Ateikite būtinai.
LUIDŽINAS: O, žinoma!... Donai Džiakì, einat ir jūs?
DŽIAKINAS: Kur jau aš eisiu, laukiu sugrįžtant anų.
LUIDŽINAS: (Na meskit visa tai, eime, aš pats jums rytoj sumokėsiu!)
DŽIAKINAS: (Tikrai?)
LUIDŽINAS: (Štai ranką duodu.)
DŽIAKINAS: (Gerai jau). Dona Končè, iki pasimatymo, ir donui Paskvaliui nuo manęs daug daug linkėjimų.
KONČETA: O ką, ar jau nenorit jo laukt?
DŽIAKINAS: Nieko tokio, kitą kartą užėisiu. Viso gero.
(išeina)
LUIDŽINAS: Iki pasimatymo, grožybe tu mano, ir skanaus!...
(pabrėždamas žodžius) Skanaus jums! *(išeina)*
PUPELA: Ačiū. Ak!...Skanaus! O čia ir vilties nėra, kad atsiras kokio valgio!... Mama, kaip tau šis jaunikaitis?
KONČETA: Ee, neblogas ir simpatiškas jaunuolis, o be to, dukrele, svarbiausia, kad ištrauks tave iš šitos ubagystės. Donas Džiakinis man pasakė, kad čia jo baisiai turtingo draugo sūnus... Dieve duok, kad būtų tiesa.

PENKTAS PAVEIKSLAS

Tos pačios ir Luizela, paskui Paskvalis

LUIZELA *(jeina ir žiūri, ar kibire yra vandens):* Ar vandens jau nėra?
KONČETA: Manau, pati pamatėt.
LUIZELA: : Kaip čia dabar be vandens? Gert noriu.
KONČETA: Tai eikit ir atsineškite.
PUPELA: Jūs ką, nežinoj, kad vandens reikia eiti į namą priešais?!
LUIZELA: Žinau ir vakar tris viedrus atnešiau; teikitės tad ir jūs būt tokia maloni ir atsinešt kokį kibirą.
PUPELA: Šiandien nelabai galiu, man krūtinę sopa.
KONČETA: O man sopa galvą.

LUIGINO: (Sangue de Bacco, e si non veneva io comme facevano? Mò le manno tutte cose!). Dunque, signora, ci vediamo domani.
CONCETTA: Venite senza meno.
LUIGINO: Oh! Vi pare!... D. Giacchi, voi ve ne calate?
GIOACCHINO: E comme me ne calo, io aspetto a chilli llà.
LUIGINO: (Non ve n'incancate, jammoncenne, domani vi pago io!).
GIOACCHINO: (Veramente?).
LUIGINO: (Quà la mano).
GIOACCHINO: (Va bene!). D.a Concè, a rivederci, salutatemi tanto tanto a D. Pasquale.
CONCETTA: E che d'è, non lo vulite aspettà cchiù?
GIOACCHINO: Non fa niente, torno un'altra volta. Stateve bene.
(Via.)
LUIGINO: A rivederci, bellezza mia, e buon appetito!... buon appetito!... *(Marcato, e via.)*
PUPELLA: Grazie. Eh!... Buon appetito!... Ccà nun ce sta speranza de magnà!... Mammà, comme ve pare stu giovène?
CONCETTA: Eh, nun c'è male, e nu simpatico giovinotto, e po', figlia mia, basta che te lieve da dinta a sta pezzentaria. D. Giacchino m'ha ditto ch'è figlio de n'amico suojo ricchissimo... Sperammo a lo Cielo che facesse overamente.

SCENA QUINTA

Luisella e dette, poi Pasquale.

LUISELLA *(entra e va a vedere se c'è acqua nel catino):* Acqua non ce ne sta?
CONCETTA: Me pare che l'avite visto.
LUISELLA: E comme se fa senz'acqua? Io sento sete!
CONCETTA: E ghiatevella a tirà.
PUPELLA: Ched'è, non lo sapite che s'adda j a tirà a lo palazzo de rimpetto?!
LUISELLA: Lo ssaccio, ma io aiere ne jette a tirà tre cati; putarrisseve avé la compiacenza de ne tirà nu cato vuje.
PUPELLA: Io oggi nun me fido, me fa male lo pietto.
CONCETTA: E a me me fa male la capa.

LUIZELA: Užjaučiu... bet tai vieni niekai. Krūtinei reikia garstyčių popieriaus, o galvai pakanka poros žiupsnių tabako; penkis šešis kartus nusičiaudėsit, iškosėsit skreplius, ir sopulio kaip nebūta.

KONČETA: Nereikia man kosėt jokių skreplių, pati sau skrepliukitės, dona Luizè!

LUIZELA: : Bet aš nesiskundžiu galva, man viskas gerai.

PUPELA: Ir mums viskas gerai, bet vandens jums nevaikščiosim!

LUIZELA: Oi kaip mes pykстам! Jei jau taip, tai ir pačios neturėsit ką gert... o kai turėsit, tai atsigersiu ir aš...

KONČETA: Kad aš neištroškus.

PUPELA: Ir aš ne. (Valgyt aš noriu, ką ten gert!... Jei kas, tai puode vanduo užviręs!)

LUIZELA (*priėjus prie lango*): Ak, koks gaivus oras! ... Akis pražiūrėsiu, belaukdama Feličjelo... Eisiu tada nusipirksiu pavalgyt pusę kilo dešrelių, truputį salotų ir litrą gero vyno, padarysiu sau šventę!

PUPELA: Mama, kai pareis tėtis su pinigais, reikės nusipirkti tris veršienos karbonadus, kokį maišelį ančiuvių apkepui išsikept, ir du litrus gero vyno... Tai pašvęsim!

KONČETA: Panosėj kai kam, kas pavydi!

LUIZELA: (*dainuoja*) Žali lapai ir vyšnios raudonos, iš kantrybės manęs neišvesit... (*scenos gilumoje suskamba varpelis*)

PUPELA: Čia jau tikrai tētušis!...Kaip puiku! (*Eina atidaryti ir iškart grįžta su Paskvaliu*). Tėti, pagaliau grįžai!... Negaliu tvert, kaip norisi valgyt... Na, trauk tuos pinigus, pirsim tris karbonadus, ančiuvių apkepui ir du litrus gero vyno. Na, greičiau, trauk tuos pinigus iš kišenės!

PASKVALIS (*sėdasi vidury scenos ir numeta skrybėlę*): Pupe, dukrele, kokie pinigai! Nuo pat ryto duoduosi po miestą, o nė liros nesukrapščiau!... Kišenėje tik du seni skatikai: vienas popiežinis, kitas nuo prancūzų laikų!

KONČETA: Ką čia kalbi!... O ką šiandien darysim su šia vargše mergaite?... Ji valgyt nori.

PASKVALIS: Ką, ką man daryt? Aš ir pats tikėjausi, kad man būsit palikę kokį makaroną.

KONČETA: Kaip ir ką galėjau palikt?... O pats ryte ar palikai ką?

PASKVALIS: Niekio nepalikau, bet matydama, kad vėlu, galėjai

LUISELLA: Me dispiace... ma chesto po' è cosa de niente. Pe lo pietto nce vā na carta senapata, e pe la capa nu paro de prese de tabacco; facite cinque o sei sternuti, scaturite, e ve passa.

CONCETTA: lo nun aggio bisogno de scaturì, scaturite vuje, D.a Luisè!...

LUISELLA: E io nun tengo dolore de capa, io sto bona.

PUPELLA: E nuje pure stammo bone, ma l'acqua nun la vulimmo tirà!

LUISELLA: Vì che dispietto, teh! Pare che si è accussì, vuje pure nun avite da vevere... quanno vevite vuje, vevo io.

CONCETTA: lo pe me nun tengo sete.

PUPELLA: E io manco. (lo tengo famma, auto che sete!... La caudara starrà vullenno pure!).

LUISELLA (*alla finestra*): Ah, che bell'aria fresca!... Me pareno mill'anne che vene Feliciello... Me voglio mannà accattà miezu chilo de sacicce, nu poco de lattuca, e nu litro de vino buono, me voglio cunzulà!

PUPELLA: Mammà, mò che vene papà e porta i denari, avimma accattà tre custate d'annecchia, nu ruotolo d'alice pe nce fà nturtiera, e due litre de vino buono... Nce vulimmo addecrià!

CONCETTA: A la faccia de chi non lu po' vedé!...

LUISELLA (*canta*): Fronn"e 'e cerasa mia, fronn "e 'e cerasa, collera ncuorpo a me nun ce ne trase... (*Di dentro suona il campanello.*)

PUPELLA: Chisto è certo papà!... Che bella cosa!... (*Va ad aprire e torna subito con Pasquale.*) Papà, finalmente site venuto!... lo nun ne putevo cchiù de la famma... lammo, cacciate i denari, avimma piglià tre custate, nu ruotolo d'alice pe nce fà ntortiera e due litre de vino buono. Facite ampresa, jammo, cacciate i denari!

PASQUALE (*siede in mezzo alla scena e getta il cappello*): Pupè, ch'aggia caccià, figlia mia! Stò cammenanno da stammatina, e trun aggio potuto cumbinà na lira!... Tengo due solde dinto a la sacca: uno è papalino, e n'auto è francese!

CONCETTA: Tu che dice!... E comme se fa ogge cu sta povera guagliona?... Chella tene famma.

PASQUALE: E io ch'aggia fà? Anze, io me credeva che me faciveve truvà quatte maccarune.

CONCETTA: E comme te le facevo truvà?... Che m'è rimasto quacche cosa stammatina?

kokį daikčiuką užstatyt.

KONČETA: Be tavęs mat būčiau nesugalvojus!... Nuėjau, nuėjau aš, bet lombardą radau uždarytą! (*Luizela juokiasi*)

PUPELA: Mama, ana juokiasi, ar matot?

KONČETA: Na, taip, žinoma... Yra ko juoktis dabar donai Luizelai - tu laukei savo tėvo, kad tave pamaitintų, aš laukiau savo vyro, ir pamiršau visai, kad nė tėvu, nė vyrų jis niekada nebuvo... Visada buvo slunkius!

PASKVALIS: Na žinai, jei vėl pradėsim nuo to paties, tai geriau susiimu mantą ir keliauju, toks gyvenimas man jau va kaip įsiėdė!... O pačiai donai Luizelai nuo juokų tai geriau susilaikyt... nes jei mes iš jos sumanytume juoktis ... tai kvatotume ir kvatotume!

LUIZELA: : Kvatotumėt? Jūs? Iš manęs? Eikit jūs, ubagai!

PASKVALIS: Nors ubagai, bet užtai dorybingi!... ne taip, kaip kai kurios!

LUIZELA: Valdyk savo liežuvį, Paskvali, nes ko tavo žmonai nedaviau, duosiu tau!

PASKVALIS: Aha, juk tu moteriškė, ir su tavim aš nesigalynėsiu.

KONČETA: Srėbk, srėbk dabar šiuos žodžius, ant savo galvos! Jei kortom nebūtum lošęs, jei į vyną nebūtum įnikęs, ir dabar dar turėtum kraulaidžio kabinetą!

PASKVALIS: Turėčiau kraulaidžio kabinetą? Ar čia mano kaltė, kad neliko to kabineto? Laikai, laikai pasikeitė!... Vis tie gydytojai, pražudė mūsų gildiją! Jokių kraujo nuleidimų, šiukštu, nesileiskit nusiurbiami! Ir nuvarė mus vargšus iki ragų ir nagų, ir mirčių staigių kasdien vis daugėja. O kodėl? Ogi dėl kraujo pertekliaus. Ir žmonėms blogai, ir mums! Aš kai išgirstu apie kokią netikėtą mirtį, ak, taip ir atgyja širdis!... Staiga numirė krautvininkas Čičius? Na ir gerai!... Griuvo pakirstas smuklininkas Paskalis? - Na ir puiku! Jei jie būtų davę kraują nuleist, vaikščiųotų gyvi iki šiol. Mūsų laikais nebuvo tokių mirčių.

KONČETA: O kuo čia blogai staigi mirtis! Mes tai va iš lėto merdėjam, nuo išsekimo. Ne savęs gailiu, o vargšės savo mergaitės! (*tyla*).

PASKVALIS (*Končetai*): O muilo pardavėjas ar buvo?

KONČETA (*šturkščiai*): Nežinau!

PASKVALIS (*Pupelai, tyliai*): Ar Feličė grįžo?

PASQUALE: Nun t'aggio rimasto niente, ma tu vedenzo che s'era fatto tarde, putiveve fa nu pignetiello.

CONCETTA: E nce vuleve che me lo dicev tu!... So' ghiuta e aggio trovato l'agenzia chiusa. (*Luisella ride.*)

PUPELLA: Mammà, chella ride, la vedite?

CONCETTA: Eh, se capisce!... Mò D.ª Luisella have ragione de ridere, peché tu aspettave a pateto pe magnà, e io aspettavo a maritemo, senza penzà che chisto nun è stato mai né padre né marito... È stato sempe nu sfaticato!

PASQUALE: Sà! Si avimma accumulincia la solita storia, io aizo ncuollo e me ne vaco, peché bastantemente la vita che sto facenzo!... Po' D.ª Luisella ne putarria fà a lo meno de ridere... quanno stammo a ridere... nuje putimmo ridere assaje ncoppa a li spalle soje!

LUISELLA: Redite ncoppa a li spalle meje? Jatevenne, pezzentune!

PASQUALE: Pezzentuni si ma onesti!... chello ca nun songo ll'aute!

LUISELLA: D. Pascà, parle comme hai parlà, peché si no chello che nun aggio fatto a mugliereta, lo faccio a te!

PASQUALE: Già, tu sì femmena, figlia mia, e cu te nun me pozzo mettere.

CONCETTA: Te le buò sentere tu sti parole, pe la capa toja! Si nun avisse jucato, si nun te fosse piaciuto lo vino, mò tenarisse ancora la puteca de salassatore.

PASQUALE: Tenarria ancora la puteca de salassatore? E che l'aggio levata pe causa mia la puteca? È stata la epoca che s'è cambiata!... So' stati i miedici che hanno rovinata l'arta nosta! Non più salassi, non più salassi, non vi togliete sangue! E nce hanno fatto j sotto e ncoppa a nuje poverielli, e intanto siente morte repentine ogni ghiurno. E perché? Per l'abbondanza di sangue. Hanno fatto male a la gente e a nuje! Io quanno sento na morte de subito, ah, me recreo tutto quanto!... E muorto lo si Ciccio, lo putecaro, de subito, bene! — E muorto lo si Pascale, lo cantinere, de subito, benone! — Si se salassavano nun murevano. Nuje sta morte cento nun la facimmo.

CONCETTA: E che vuò muri de subito! Nuje murimmo de debolezza. Nun me dispiace pe me, ma pe chella povera criatura! (*Una pausa.*)

PASQUALE (*a Concetta*): Lo sapunaro è passato?

CONCETTA: Nun lo ssaccio! (*Di malgarbo.*)

PUELA: Dar ne.

PASKVALIS: Dukrele, pakenték truputélj, tétušis jau čia; tuoj grįš ir Feličjelas, atneš kokį pinigą kitą, ir aš tau nupirksiu ko nors pavalgyt... Aš pats jam tiek kartų skolinau. Ar labai apetitas išaugo?

PUELA: Labai!

PASKVALIS: Tai tegu auga, tai sveikatos požymis.

KONČETA: Buvo apsilankęs donas Džiakinis, namų savininkas, išėjo visai neseniai.

PASKVALIS: Ot vaikščiojanti nelaimė! Nori skolos už 5 mėnesius, o iš kur mums paimt tą 110 lirų? Vargšas Feličjelas skursta labiau nei aš, jau tas gyvemimas jo – nuo ryto iki vakaro kiurksot prie staliuko šalia San Karlo! Ėjau pro šalį apie pirmą, žiū – sėdi sustiręs, dantim iš šalčio kalena, ir laiško nė vieno iki tos valandos neparašęs... Paprašė manęs nuorūkos, bet aš pats neturėjau! (*Scenos gilumoje suskamba varpelis*). A, štai ir jis pats! Eik, Pupe, atidaryk.

PUELA (*eina atidaryti ir grįžta*): Čia tas dono Feličės berniukas, Pepenjelas.

ŠEŠTAS PAVEIKSLAS

Tie patys ir Pepenjelas, tada Feličė

PEPENJELAS (*aštuonmetis berniukas, skarmalais aprengtas ir labai išblyškęs*): Laba diena.

PASKVALIS: O, Pepenjelas, o tėvas tavo kada grįš?

PEPENJELAS: Tuoj turi grįžt, kai palikau išeidamas, jau staliuką ardė.

PASKVALIS: O ko pats toks keistas, kas yra?

PEPENJELAS: Kas tokio čia gali būt, donai Paskvą!... Paprasčiausiai badu mirštu!

PASKVALIS: Visiems tik viena galvoj!

PEPENJELAS: O ar valgiau aš ką ryte? Du paplotėlius, keturis gabaliukus picos ir spurgų už vieną soldą.

PASKVALIS: Oho!

PASQUALE (*a Pupella piano*): Felice s'è ritirato?

PUELLA: No ancora.

PASQUALE: Figlia mia, agge pacienza, core che papà tujo; chillo mò vene Feliciello, porta quacche cosa de denare, e io te faccio magnà... Tanta vote nce l'aggio prestate io a isso — Tiene famma assaje?

PUELLA: Assaje!

PASQUALE: Lascia crescere, è segno di salute.

CONCETTA: Poco prima è benuto D. Giacchjno lo padrone de casa e mò se n'è ghiuto.

PASQUALE: E ca chillo è lo guajo! So' 5 mesate ch'avanza, è addò se pigliano 110 lire? Chillu povero Feliciello sta arrujnato peggio de me, cu chella vita che fa de la matina a la sera, cu chillo tavulino sotto S. Carlo! So' passato da llà verso l'una, l'aggio truvato tutto arrujnato, muorto de friddo, e fino a chell'ora nun aveva scritta ancora na lettera... M'ha cercato nu muzzone de sicario, e io nun lo teneva manco! (*Di dentro suona il campanello.*) Ah, chisto sarrà isso! Và arape, Pupè.

PUELLA: (*va ad aprire, poi torna*): È Peppeniello, lo figlio de D. Felice.

SCENA SESTA

Peppeniello e detti, poi Felice.

PEPPENIELLO (*ragazzo di 8 anni, veste miseramente, ha un volto pallidissimo*): Buongiorno.

PASQUALE: Guè, Peppeniè, pateto quanno vene?

PEPPENIELLO: Mò vene, l'aggio lassato che steva arricettanno lo tavulino.

PASQUALE: E tu pecché staje accussi, ch'è stato?

PEPPENIELLO: Che adda essere, D. Pascà!... Primme de tutto me moro de famma.

PASQUALE: Guè, tutte de nu culore!

PEPPENIELLO: Stamatina ch'aggio fatto marenna? Duje casatielle, 4 pizze fritte, e nu soldo de sciuscelle.

PASQUALE: Scuse!

PEPENJELAS: Nes nuėjau pas dėdę, ir jis man visko išrūpino, antraip būčiau išvis nieko burnoj neturėjęs. O iš tėvo dėl to dėdės dar du spyrius į užpakalį uždirbau.

PASKVALIS: Už ką gi?

PEPENJELAS: Jis mane siuntė pas tokį poną su laišku tikėdamasis kažkokio pinigų. Aš įsidėjau laišką kišenėn ir nuėjau pirmiausia pas dėdę. Jis nupirko man picos, ir aš tris gabaliukus sugrūdau į kišenę, o ten buvo laiškai. O kai atėjau pas tą poną, tai tas nuo laiptų mane norėjo nuleist... Pamatęs išriebalotą laišką, rékt ėmė: "Eik pasakyk tam kiaulei savo tėvui, kad siuntinėtų laiškus tokiems pat murziams kaip jis, o ne padoriems ponams!"

PASKVALIS: Aišku!... Tai įsidėjai picą į vieną kišenę kartu su laišku!

LUIZELA: Ar tau du kartus įspyrė? Aš tai nudobus tave būčiau! Žinai, ką pasakysiu? Skubėk mokytis kokio amato ir prie darbo, nes tavęs mes nepramaitinsim!

PEPENJELAS: Taip, ponuliai, šitą mes žinom... nebijokit, ilgai neįkyrėsime... Dėdė verčiasi tuo, kad ieško ponams tarnų... jis mane myli... ir pasakė, kad suras ir man šeiminką. Ir tuomet, atrodo, aš pats savo darbu galėsiu užsidirbt picoms, paplotėliams ir spurgoms!

PASKVALIS: Vis rinkiniai patiekalai! Bet kaip sakai, ar tėvas parneš šiandien kokį pingą? Mes čia visi laukiam jo.

PEPENJELAS: A, tai jūs laukiat jo? Tada jums amen! Anas šiandien nė grašio nesurinko.

PASKVALIS: Ar gali būt? (*Scenos gilumoje suskamba varpelis*) Pupe, nueik, atidaryk. (*Pupela nueina ir grįžta*)

PUPELA: Donas Feličė. (*Įeina Feličė, išblyškęs, liesas ir prastais rūbais*)

PASKVALIS: Labas, Felì.

FELIČĖ: Labas, Paskvą.

PASKVALIS: Žinai, mes tik tavęs laukėm.

FELIČĖ: Nieko, valgykit, aš paskui.

PASKVALIS: Sakiau, tavęs laukiam, kad ką nusipirtume... Man per dieną nieko nepavyko uždirbt.

FELIČĖ: Ir laukiat manęs, taip, Paskvą? O aš po jokios dienos dar taip nesiplūdau kaip šiandien! Laukiau nuo pat aštuntos, bet niekas taip ir neužsakė man laiško! Sustirau į ledo gabalą.

PEPPENIELLO: Pecché so' ghiuto a truvà lo cumpare, e isso me l'ha accattate, si no adderittura starria diuno. E pe causa de lo cumpare, aggio avute 2 cauce da papà.

PASQUALE: E pecché?

PEPPENIELLO: Pecché m'aveva mannato da nu signore cu na lettera cercannole quacche cosa de denare. Io me l'aggio misa dintà la sacca, e so' ghiuto prima da lo cumpare. Chillo m'ha accattate le pizze, e io 3 me l'aggio stipate addò steva la lettera. Quanno so ghiuto da lu signore, n'atu poco me ruciuliava pe li grade... Ha vista la lettera tutta nquacchiata de nzogna, e s'è miso ad alluccà: Dincello a quel porco di tuo padre che sti lettere l'ha da mannà ai putecari comme a isso, nun già a nu signore!

PASQUALE: E se capisce!... Tu miette li pizze addò steva la lettera!

LUISELLA: T'ha dato 2 cauce? Io t'avarria acciso! Guè! Sà che te dico vide de te mparà n'arte, e và fatica, pecché nuje nun te putimmo dà a magnà!

PEPPENIELLO: Sissignore, chesto lo sapimmo... e nun dubitate che ve levammo la seccatura... Lo cumpare è senzale de serviture... me vò bene... e ha ditto che me mette isso a padrone. Pare che accusi, cu li fatiche meje, me pozzo accattà pizze, casatielle, e sciuscelle!

PASQUALE: Tutti cibi delicati! Ma pateto porta quaccosa de denare o no? Nuje stammo aspettanno a isso.

PEPPENIELLO: Ah, state aspettanno a isso? E state frische! Chillo nun ha fatto manco nu soldo sta jurnata.

PASQUALE: Possibile? (*Di dentro suona il campanello.*) Pupè, va arape. (*Pupella via, poi torna.*)

PUPELLA: D. Felice. (*Entra Felice, pallido, scarno, vestito miseramente.*)

PASQUALE: Feliciè, buongiorno.

FELICE: Buongiorno, Pascà.

PASQUALE: Ccà aspettammo a te, lo ssaje?

FELICE: E mangiate, io mangio dopo.

PASQUALE: Dico stamme aspettanno a te p'accattà quaccosa... lo stammatina nun aggio pututo fà niente.

FELICE: E aspettate a me, neh, Pascà? Io mò aggio fenuto de jastemmà comme nu turco. Dall'otto fino a mò, fosse venuto uno a farse scrivere na lettera! Me sò fatto nu pezzo de gelo. Poco primme steva menanno pe ll'aria lo tavolino cu tutte le penne! È

Nedaug trūko, kad būčiau šveitęs velniop ir staliuką su visom plunksnom. Negaliu tvert tokio gyvenimėlio! Dar eina kalba, kad ir mokesčius mums uždės. Po du centus nuo laiško, o ant lapo dar reikės klijuot pašto ženklą už vieną centą.

PASKVALIS: Tai tau!

FELIČĖ: Be to, nuo kitų metų raštininkams bus ir mokestis už kilnojamąjį turta!

PASKVALIS: Še tai tau!

FELIČĖ: Išsiunčiau tą lodarių savo sūnų nunešt vienam ponui laiško. (*Pamato Pepenjela*). Ak, tu čia! Tylėk dabar!... Ponas tas labai geras, seniai mane pažįsta, žino, kuo kadaise buvau, tad visada nepritekluije pagelbėdavo. Kartais dvi, kartais keturias, kartais penkias liras atsiųsdavo, o per Velykas bei Kalėdas ir visą dešimtį. Ir ką?!... šitas ryte nuneša jam laišką, visą aliejum išterliotą... Uu!... (*Nori užduoti berniukui*)

PASKVALIS: Neliesk jo, Felì, juk dar vaikas!

PEPENJELAS: Ar aš ką padariau? Tai juk picos... Ir už jus juk atkeršijau?

FELIČĖ: Kaip, kaip tu atkeršijai?

PEPENJELAS: Tas tris picas, kurios laišką suterlijo, aš trim kąsniais sudorojau!

FELIČĖ: Ak trim kąsniais?! (*Bando užtvoti, bet Paskvalis sulaiko*) Paskvą, leisk, jis iš manęs tyčiojasi!

PASKVALIS: Tiek to, tu nekreipk dėmesio!

PEPENJELAS: Nemušk jo! (*Feličė nori suduoti, bet Paskvalis ir vėl jį sulaiko*)

FELIČĖ: Paskvą, leisk!... Leisk kaip tėvas pamokysiu! Tu taip menkini mano autoritetą!

LUIZELA: Cha, tėvas! Tfu tau į veidą, jei savo gėdos nenuplausai!

FELIČĖ: Negaliu, šitas Paskvalis mane laiko!... Vaike! Nuo rytojaus pats savimi rūpiniesi, susirandi kokį meistrą ir mokaisi amato, antraip tavo amatas bus alkana mirtis...

PEPENJELAS: (*pašaipiai jį pertraukia*)... pelėms ir tarakonams!

FELIČĖ: Tuoj bus tau nuodų pelėms ir tarakonams! Paskvą, na leisk tu!...

PASKVALIS: Tu nekreipk dėmesio, Felì.

FELIČĖ: Gerai, nesijaudink, vakare pakalbėsim!

LUIZELA: Ką? Tu dar rytoj pakalbėk!... Aš jau seniai jį būčiau

na vita ca nun me la fido de tirà cchiù nnanze! Mò se dice che nce vonno mettere pure la tassa. Ogne lettera 2 centesimi, e ncoppa a lo fuglietto nce ha da sta pure lo francobollo de nu centesimo.

PASQUALE: Pure chesto?!

FELICE: E all'anno nuovo i scrivani hanna pagà la ricchezza mobile!

PASQUALE: Eh!

FELICE: Avevo mannato a chill'assassino de figliemo cu na lettera addò nu signore. (*Vedendo Peppeniello:*) Ah, staje lloco!! Zitto mò!... Chillo è nu signore tanto buono, che me canosce da tanto tiempo, sape comme steva primma io, e sempe che aggio avuto bisogno de quacche cosa me l'ha mannato. Mò 2 lire, mò 4 lire, mò 5 lire, e a Pasca e a lo Natale m'ha mannato fino a 10 lire. Embè?!... chillo stammatina le porta la lettera tutta nquacchiata de nzogna... Ah! (*Fa per inveire.*)

PASQUALE: Lassalo j, Felì, chillo è guaglione!

PEPPENIELLO: E che sto' stato io? Sò state le pizze... Ma po' a sudisfazione ve l'aggio data?

FELICE: Che sudisfazione m'haje data?

PEPPENIELLO: Chelli 3 pizze che hanno nquacchiata la lettera, nn'aggio fatte 3 muorze!

FELICE: Ah, n'è fatte 3 muorze?! (*Fa per inveire, ma Pasquale lo trattiene.*) Pascà lasseme, chillo me cuffeia!

PASQUALE: Nun mporta, lassalo j!...

PEPPENIELLO: Nun lo vattere! (*Felice vuole inveire, ma Pasquale lo trattiene ancora.*)

FELICE: Pascà, lasseme!... Lasseme fà lo padre! Tu accusì me fai perdere lo rispetto.

LUISELLA: Vedite che padre! Sciù pe la faccia toja! Miettatene scuorno!

FELICE: Ma quanno chisto Pascale me tene!... Guagliò! Dimane penza a chello che hai da fà, vattenne da nu masto, e mparete n'arte, pecché si no te faccio fà la morte...

PEPPENIELLO (*interrompendo in tuono canzonatorio*): De li sureci e de li scarrafune!

FELICE: Mò vaco vennenno lo beleno pe li surece, mò? Pascà, lassame!...

PASQUALE: Nun mporta, Felì.

FELICE: Va buono nun te n'incaricà, stasera parlammo!

LUISELLA: Eh! Parle dimane!... Da quanto tiempo l'avarria pigliato,

suėmus į nagą ir įkinkiusi!

PEPENJELAS (*prieina prie Luizelos*): Ką būtumėt įkinkiusi? Kas aš jums, kumeliukas?... Išeinu, taip, ponuliai!... Kas ne diena, tai vis muša arba rėkia ant manęs... Suradot sau mušamą šunį, a?!... Viskas, eisiu pas dėdę, jis mane tarnaut įtaisys: dirbsiu ir būsiu pavalgęs. Gal ir šeiminingą rasiu tokį, kuris manes mylės, o čia daugiau negrįšiu!... Niekada niekada!...

(*išbėga beveik verkdamas*)

KONČETA (*verkdama*): Vargšas berniukas!

PASKVALIS (*verkdamas*): Vargšelis!

FELIČĖ: Na ir atrodai, Paskvài!... Ne marmūzė, o kaukuolė!

PASKVALIS: Pašaukit jį! Ką sau galvojat?... (*pribėga prie langa ir šaukia*) Pepenjelai!.. Pepenjelai!.. Kur ten!... Skuodžia neatsigręždamas!...

KONČETA: Ir gerai padarė, kad išėjo iš šių namų!.. Vargšelis!... Visą laiką jį skriaudė...

LUIZELA: O jūs savo nosies žiūrėkit. Nesikiškite, kur jums nepriklauso!

KONČETA: Tu man?!... Kas čia su tavim kalba! Man tiesiog gaila vaiko.

LUIZELA: Eikit jau! Gaila?... Žiūrėkit, kad jūsų pačių kas pagailėtų!

KONČETA: Luizė, tu vėl prie savo?... Gal jau baik pagaliau vieną kartą!

LUIZELA: Pati baik!... Nuo pat ryto mane liežuviais vano jat tu ir tas vėpla tavo vyras!

PASKVALIS: Ką, ar tai aš vėpla?!

LUIZELA (*Feličei*): Žinai, ką?! Rytoj pat surandi kokį kambarį, sandėliuką ar palėpę, tiks bet kas, kad tik iš čia išeitume.

KONČETA: Tą patį ir aš tau sakau! (*nustumdama Paskvalį, tas užgriūva ant Feličės*)

FELIČĖ: Gerai jau, rytoj pakalbėsim, kas čia tokio?... Liežuviais visada plakėtės!

PASKVALIS: Iš tiesų nieko baisaus neįvyko, tik berniuko pagailėjom, kad iš namų išėjo.

FELIČĖ: Kur jau ten išėjo! Nueis dabar pas dėdę, suvalgys tris keturis virtus kiaušinius ir grįš. Geriau pagalvokim, ką mums patiems daryt! Gal galime ką nors užstatyti?

e me l'avarrìa miso sotto!

PEPPENIELLO (*si avvicina a Luisella*): Vuje a che ve mettite sotto? Ma che m'avite pigliato pe cavalluccio?... Me ne vaco, sissignore!... Ogne tanto na mazziata, ogne mumento na strillata... E che sè fatto nu cane?!... Mò vaco adde lo cumpare, e isso me mette a servi: fatico e magno. Po' essere che trovo nu padrone che me vò bene, e ccà nun ce vengo cchiù!... Maje cchiù. (*Quasi piangendo, va via di corsa.*)

CONCETTA (*piangendo*): Povero guaglione!

PASQUALE (*piangendo*): Povera criatura!

FELICE: Pascà, tu sì brutt'assaje!... Me pari na capa de morte!

PASQUALE: Chiammatelo! Chesto che cos'è?... (*Va alla finestra e chiama*;) Peppeniè, Peppeniè!... Eh! Chillo sta currenno de chella manera!...

CONCETTA: Ha fatto buono che se n'è ghiuto!... Povero piccerillo! Sempe maltrattato...

LUISELLA: Vuje ntricatevi de li fatte vuosti. Chiste songo affari che nun v'appartengono!

CONCETTA: A me?!... E chi nce risponne! È stato pecché m'ha fatto cumpassione!

LUISELLA: Jatevenne! Cumpassione?... Viate chi have cumpassione de vuje!

CONCETTA: Luisè, mò accummience n'ata vota?... Vi si la vuò fernì!

LUISELLA: E vi si la vuò fernì tu!... Da stammatina me staje mettenno cu li spalle nfaccio a lo muro, tu e stu mamozio de mariteto!

PASQUALE: Ched'è, mò sò mamozio?

LUISELLA (*a Felice*): Guè, sa che te dico! Dimane vide de trovà na cammera, na puteca, pure nu suppigno, basta che nce ne jammo da ccà.

CONCETTA: E lo stesso dico pure a te! (*Urtando Pasquale cade addosso a Felice.*)

FELICE: Va bene, dimane se ne parla, che cos'è?... Avita fà sempe chiacchiere!

PASQUALE: A la fine nun è stata na gran cosa, avimmo avuto dispiacere che se n'è ghiuto lo guaglione.

FELICE: Ma che ghiuto e ghiuto! Chillo mò và adde lo cumpare, se magna 3 o 4 ova toste, e po' torna. Pensammo nuje invece

PASKVALIS: Neišeis, nes lombardas jau uždarytas.

LUIZELA (*Felice*): O jei atidarytas būtų, ką būtum užstatęs? Aš daugiau nė skarelės neduosiu!

PASKVALIS: Kas jūsų ko prašė, Luizė? *Mamma mia!* Tik vos kas ir užsiplieskia iškart kaip degtukas!

LUIZELA (*Felice*): Be to norėčiau dar kai ko tavęs paklaust. Prieš tris dienas tu parnešei pusantros liros, užvakar 26 soldus, vakar vieną lirą, o šiandien grįžai tuščias. Tai ką ten veikia tas staliukas prie San Karlo?

FELIČĖ: O ką jis turi veikt? Ko tu nori iš manęs? Ryt ar poryt aš jį parduosiu... Ir taip viena koja nesilaiko, virvute teko surišť... Be to, brangusis Paskvali, šis mano verslas jau eina į minusą... Mūsų daugėja!.. Kartas nuo karto dar koks naujokas išlenda su savo staliuku... nė skaityt moka, nė rašyt... Anksčiau, kad galėtum būt raštininku prie San Karlo, turėjai egzaminą laikyt: italų, prancūzų ir dailiašį Na o dabar?... Keverzoja kas tik nori, jei tik netingi!

PASKVALIS: Tas pat ir man, niekas neduoda kraujo nuleist.

FELIČĖ: O kodėl?

PASKVALIS: Nes šiais laikais niekas nenori.

FELIČĖ: Paskvą, man tai naujiena!... niekas neprašo nuleisti kraujo?!

PUPELA: Jūs čia vis kalbat, bet ar galiu paklaust, kada valgysim?

PASKVALIS: Končė, ką ten norėjai užstatyt?

KONČETA: Tavo palťą ir dvi paklodes... Viskas ant lovos, dar suvyniota.

PASKVALIS (*ima ryšulį ir eina prie Felicės*): Felicė...

FELIČĖ: Supratau, supratau, tas pat, kaip kasdien.

PASKVALIS: Eik pas krautuvininką ant kampo.

FELIČĖ: Kokio kampo?

PASKVALIS: Na tą, kur prie sankryžos.

FELIČĖ: Tai ir sakyk prie sankryžos, kokio dar kampo.

PASKVALIS: Paimsi pusantro kilogramo lakštinių, tik vermišelių neimk, nes negaliu jų valgyt.

FELIČĖ: Paskvą, žarna žarną ėda, o tau dar makaronai ne tos formos?

PASKVALIS: Taip, nes nuo tų vermišelių man skrandis sustoja.

comm'avimma fà! Se putesse fà nu pigno?

PASQUALE: Nun se po' fà, pecché l'agenzia sta chiusa.

LUISELLA (*a Felice*): E doppo che steva aperta, che te mpignave? lo pe me nun caccio manco nu maccaturo cchiù!

PASQUALE: Chi v'ha ditto niente a buje. D.ª Luisè? Mamma mia, me parite nu fiammifero, subito v'appicciate!

LUISELLA (*a Felice*): lo po' vularria sapé na cosa da te. Tu 3 ghiuorne fa me purtaste na lira e meza, l'autriere me purtaste 26 solde, aiere na lira, ogge nun haje purtato niente? E che lo tiene a fà lo tavulino sotto S. Carlo?

FELICE: E che aggià fa? Che buò da me? Dimane o doppo dimane me lo venno... Chillo nce sta pure nu pede attaccato cu na funicella!... E po' caro Pascale, è na speculazione che non bà cchiù... Simme assaje!.. Ogne tanto te vide presentà uno cu nu tavulino... senza sapé leggere, senza sapé scrivere... Primme pe fà lo scrivano sotto S. Carlo, s'aveva dà n'esame: lingua italiana, lingua francese, e calligrafia! Mò addò stà?... Tutte quante fanno i scrivani!

PASQUALE: Lo fatto mio, che nisciuno vò jettà sango.

FELICE: E pecché?

PASQUALE: Pecché nisciuno se salassa cchiù.

FELICE: Pascà, nun sapevo che dicive!... nisciuno vò jettà sango.

PUPELLA: Vuje parlate, ma se po' sapé quanno magnamme?

PASQUALE: Concè, tu che vulive mpignà?

CONCETTA: Lo soprabito tujo cu 2 lenzole... Sta ancora mappata ncoppa a lo lietto.

PASQUALE (*prende l'involto e si avvicina a Felice*): Felicè?

FELICE: Aggio capito, aggio capito, e chesto stamme facenno ogne ghiuorno.

PASQUALE: Va addo lo putecaro a la cantunata.

FELICE: Quà cantonata?

PASQUALE: Addo lo putecaro che sta a lo puntone.

FELICE: E di a lo puntone! Tu te ne viene cu la cantonata.

PASQUALE: Te fai dà un chilo e miezo de lengue de passere, nun te fà da i maccaruncielle ca io nun ne mangio.

FELICE: Pascà, cu sta famma che tiene, vaje penzanno pure la qualità de la pasta?

PASQUALE: No, pecché i maccaruncielle fanno peso a lo stommeco.

FELIČĖ: Eik jau, tokiam alkanam, jis tau ir virves suvirškintų!
PASKVALIS: Tada paimsi dar puslitrį gerų taukų... O iš ko padažą darysim? Paimk pusę kilogramo dešrelių, pomidorų skardinę... Žiūrėk, kad būtų didelė, gera, nes man lakštiniai patinka gausiai aplieti padažu... Tai ką ir visa šventė? ... Ne, paimk dar 10 kiaušinių, po du kiekvienam... bet tu ar savus du įveiksi? (*Feličė rodo, kad taip*). Tada tegu duoda pusę kilogramo mocarelos, nes aš kiaušinių be nieko nevalgau - turi būt mocarelos! Paimk dar šviežio sviesto, nes kiaušiniai su mocarela turi būt svieste ir jokių būdu ne taukuose. Paimsi dar du kepalus duonos, truputį džiovintų vaisių, riešutų ir kaštonų, o vieną lirą tegu tau duoda pinigais, pas smuklininką priešais nupirksi du litrus vyno... Viskas, žygiuok!
FELIČĖ (*ironiškai*): Kas čia viduj – aukso laikrodis ant grandinėlės?
PASKVALIS: Tai, kas ten viduj, kur kas brangiau nei kažkoks laikrodis!
FELIČĖ: Tuoj šveisiu tau snukin šituo ryšuliu! Gerai dar, jei duos už jį pusantrą kilogramo žarnų!.. o jis čia svaičioja apie sviestą, pomidorų skardinę... jei paprašysi visko, ką sakei, tasai užmėtys mane tuščiom skardinėm!
PASQUALE: Baik jau, juk čia viduj paltas, kurį nešiojau, kai buvau kraulaidys.
FELIČĖ: Neminėk čia to savo palto! Prosenelių laikus primena! O be to, negaliu eit aš pas tą krautuvininką; jau mėnuo pas jį mano kelnės kabo, o ir liemenė, iki šiol jų negaliu išpirkt!
PASKVALIS: Negalima ir man eit – prieš dvi savaites jam šiltą paklodę esu nunešęs.
FELIČĖ: Visi mūs daiktai pas tą krautuvininką.

SEPTINTAS PAVEIKSLAS

Tie patys ir Eudženijus

EUĐŽENIJUS (*iš užkulisių*): Ar galima?

PASKVALIS: Kas ten? Prašom.

EUĐŽENIJUS: Atleiskit, ieškojau tokio dono Paskvalio... A! Štai jūs!

FELICE: Tu cu sta famma che tiene te mangiannisse pure le corde!
PASQUALE: Po' te fai dà miezo quanto de nzogna buona... E lo zuchillo comme lo facimmo? Te fai dà miezo chilo de sacicce, e na buatta di pomidore... Fatte dà na buatta grande, bona, pecché io i maccharuni li magno nquacchiati nquacchiati. Po' rimanimmo asciutte asciutte?... Te fai dà 10 ove, doje ove pedono, tu li 2 ova toje te li magne? (*Felice fa segno di si.*) Te fai dà miezo chilo de muzzarella, pecché io ova assolute nun aggio mangiate maje... Sempe ova e muzzarella! Te fai dà nu panetto de burro frisco, pecché all'ova e muzzarella se fanno co lo burro, mai con la sugna. Te fai dà doje palate de pane e quatte frutte sicche, noci e castagne, e te fai dà pure na lira ndenaro, e piglie 2 litre de vino adde lo canteniere de rimpetto... Va!
FELICE (*con ironia*): Ma ccà dinto nce sta l'orologio e la catena?
PASQUALE: Nce sta rroba che va cchiù de l'orologio e la catena!
FELICE: Mò te la chiavo nfaccia la mappata! Chillo si pure me dà nu chilo e mmiezo de menuzaghia!.. E chillo se ne vene co lo burro, la buatta de pomidoro... lo si le cerco tutto chello che m'haje ditto, chillo me mena appriesso 7 o 8 buatte vacante.
PASQUALE: Lloco dinto sta lu soprabito mio de quanno facevo lo salassatore.
FELICE: E me vuò mparà a me lo soprabito tujo! Chillo s'aricorda lo 48! E po', io nun ce pozzo j adde lo putecaro, pecché tene nu cazone e nu gilè mio da nu mese, e nun me l'aggio pigliato cchiù!
PASQUALE: E io manco nce pozzo j, pecché 15 juorne fa le portai na coverta d'inverno.
FELICE: E chisto lo putecaro tene tutta la rroba nosta.

SCENA SETTIMA

Eugenio e detti.

EUGENIO (*di dentro*): È permesso?

FELICE: Chi è? Favorite.

EUGENIO: Scusate, abita qui un certo D. Pasquale... Ah! Eccolo là.

PASKVALIS: Ką matau! Markizaitis!

FELIČĖ: Markizaitis!

PASKVALIS: Gerbiamas markizaiti! Kaip čia jūs? Prisėskit prašom! (*Kiekvienas puola paduoti kėdės. Paskvalis čiumpa tą, kuri kiauru dugnu, bloškia šalin, griebia kitą, ant kurios buvo puodas, pamatęs, kad sėdynė šlapia, numeta, ima trečią, ant kurios būta gorės, meta ir ją, nes pelenuota, čiumpa ketvirtą, kruopščiai nušluosto ir pasiūlo markizui sėstis. Viskas įvyksta kone akimirksniu.*)

EUDŽENIJUS: Brangioji dona Končeta!

KONČETA: Brangus markizaiti!

PASKVALIS: Atleiskit jau mums už tokį priėmimą. Jums čia kaip tvarte ar arklidėj kokioj.

FELICE: O štai ir arklidės asilas! (*Rodo į Paskvalį, markizaitis nusijuokia.*)

PASKVALIS: Sėskitės. (*Visi sėdasi - Feličė ant kiauros kėdės.*) O tėtis markizas kaip laikosi?

EUDŽENIJUS: Ačiū, neblogai.

PASKVALIS: Ar vis dar laksto paskui visas balerinas?

EUDŽENIJUS: Kaipgi kaipgi, o paskui man skaito pamokslus.

PASKVALIS: Aha, pamenu... A! pristatau jums savo bičiulį, Feličę Šiošiamoką.

EUDŽENIJUS: Labai malonu!

FELIČĖ: Didžiai pagerbtas! Raitas ar pėsčias, visada pasirengęs tarnauti.

EUDŽENIJUS: Ačiū, ačiū. Kiek suprantu, valgėte. Gal vėliau užbėgsiu?

FELIČĖ: Ne, ne, mes jau baigėme. Privalgę mes paprastai užsisėdim. Gal malonėsite?

EUDŽENIJUS: Ačiū, bet ne. Šiam vakarui jau esu kviestas vakarienės.

FELIČĖ: Laimingas žmogus!

PASKVALIS: Kai turėjau kraulaidžio kabinetą, šio jaunikaičio tėvui priklausė mano namai... ne ponas, o žemčiūgas, ir didikas koks prakilnus!... O ar tiesa, kad jūsų motina markizė pasimirė?

EUDŽENIJUS: Kuo tikriausia. Jau ketvirti metai...

PASKVALIS: (*pasisukęs į Feličę, patetišškai*): Markizė pasimirė!

FELIČĖ: (O man kas darbo!)

PASQUALE: Che vedo! Lo marchesino!

FELICE: Lo marchesino?

PASQUALE: Marchesino rispettabile! E come va da queste parti? Accomodatevi! (*Tutti si affollano per prendere le sedie. Pasquale prende una sedia spagliata e la butta via, ne prende un'altra sulla quale è il catino, ma vede che è bagnata e la butta via, ne prende una terza sulla quale è il braciere con la cenere, e la getta via, prende la quarta, la pulisce bene, e l'offre al marchesino. Tutto questo con molta fretta.*)

EUGENIO: Carissima D.ª Concetta.

CONCETTA: Caro Marchesino.

PASQUALE: Mi dispiace che ci trovate in questa maniera. Per voi questa è una stalla, una rimessa...

FELICE: E chisto è lo ciuccio! (*Mostra Pasquale, il marchesino ride.*)

PASQUALE: Accomodatevi. (*Tutti seggono, Felice siede sulla sedia senza fondo.*) E papà, il marchese, come sta?

EUGENIO: Eh, non c'è male, grazie.

PASQUALE: Va appriesso ancora a tutte le ballerine?

EUGENIO: Sempre, sempre, e poi con me fa il severo.

PASQUALE: Già, me ricordo... Neh, vi presento l'amico mio, Felice Sciosciammocca.

EUGENIO: Tanto piacere!

FELICE: Fortunatissimo! E pronto sempre a servirvi a barda e a sella.

EUGENIO: Grazie, grazie. Vedo che state mangiando. Torno piu' tardi?

FELICE: No, abbiamo appena finito. Ci piace restare un po' a tavola, dopopranzo. Vuole favorire?

EUGENIO: No, Grazie, questa sera sono già invitato a cena.

FELICE: Un uomo fortunato.

PASQUALE: Quanno io tenevo la puteca de salassatore, lo patre de stu giovane, era io patrone de casa mia... che perla de signore, che nobilone!... E mamma, la Marchesa, morì, non è vero?

EUGENIO: Sicuro! Sono 4 anni.

PASQUALE (*volgendosi a Felice in tuono patetico*): Morì, la marchesa!

FELICE: (E che me ne preme a me!).

PASKVALIS: Baisingai poniška ponია!.. Tai būta damos!... Ką gi... Kam turiu dėkot už jūsų vizitą ir kuo galiu būt naudingas?

EUĐŽENIJUS: Atėjau didelės paslaugos, tik jūs ir jūsų žmona galite pagelbėti.

PASKVALIS: Aš ir mano žmona? (Feli, gal pinigų atėjo skolintis?)

FELIČĖ: (Tada gerai pataikė!)

PASKVALIS: Sakykit! (*Eudženijus akimirka sudvejoja*). Galite kalbėt tiesiai, markizaiti. Feličė man veikiau brolis negu šiaip draugas.

EUĐŽENIJUS: Tai žodį laikysit? (*duoda ranką Feličei*)

FELIČĖ: Laikysiu. (Kur ten, iš bado nė kelnės nesilaiko!)

PASKVALIS: Kėdę markizui!

EUĐŽENIJUS: Tad žinokite, kad beprotiškai pamilau merginą, kurios tėvas toks Gaetanas Semolonė, dar vadinamas Befstrogenu, nes prieš trejus metus buvo virėjas. Paskui jis paveldėjo visą savo šeimnininko turtą ir nuo šiol reikalauja, kad jį kreiptųsi „Ekscelencija“ ir kilmingu didžiūnu dedasi, nors nė skaityt, nė rašyt nemoka. Turi jis dukrą, tikrą angelą, leido ją nuo mažens šokių mokyti, ir dabar ji San Karlo teatro primabalerina. Ji šiuo užsiėmimu nepatenkinta, nes myli mane visa širdimi ir norėtų būti mano...

PASKVALIS: O tėvas šakojasi?

FELIČĖ: O tėvas - šakotis?

PASKVALIS: Tėvas šakojasi!

FELIČĖ: Taip ir supratau, tėvas yra šakotis.

EUĐŽENIJUS: Ne, tuoj jums paaiškinsiu: tėvas ją ketina ištekint ir nori, kad jos vyras būtų kilmingas.

PASKVALIS: O jūs ką ne kilmingas?

EUĐŽENIJUS: Taip, bet žinote, kur visa bėda? Tai, kad mano giminės niekada šiai santuokai nepritar.

KONČETA: A, reiškia, ne merginos tėvas priešinasi, bet jūsiškiai giminės.

EUĐŽENIJUS: Būtent, ir štai kaip viskas buvo: pasakiau jos tėvui, kad mus sutuoktų, ir kai tai įvyks, mano tėvas susitaikys su mintimi, ir būsim visi laimingi. Bet anam planas netinka, ir jis man taip pasakė: „Į mano namus įžengsite tik kartu su markizu savo tėvu, Delpirdos grafiene savo teta...“

PASKVALIS: O! Baisingai poniška ponია!

PASQUALE: Che signorona!... Era na dama!... Dunque?... che v'aggia servi, che vò dicere sta visita?

EUGENIO: Si tratta di un gran favore, che solamente voi e vostra moglie mi potete fare.

PASQUALE: Io e mia moglie? (Felicè, chisto vulesse quacche cosa de denare?).

FELICE: (E s'è diretto bene!).

PASQUALE: Parlate! (*Un momento di titubanza da parte di Eugenio.*) No, marchesi, putite parlà liberamente. Felice più che amico è un fratello.

EUGENIO: Posso fidarmi? (*Dà la mano a Felice.*)

FELICE: Fidatevi pure. (Io nun me fido cchiù, tanto de la famma!).

PASQUALE: Una sedia per il marchese!

EUGENIO: Dovete sapere che io amo pazzamente la figlia di un certo Gaetano Semmolone, detto fritto misto, perché è stato cuoco fino a 3 anni fa. Poi ereditò tutti i beni del suo padrone, e oggi si fa dare l'eccellenza, e vuoi fare il nobile mentre non sà né leggere, né scrivere. Tiene un angelo di figlia, alla quale fin da bambina fece studiare il ballo, ed ora è scritturata al S. Carlo come prima ballerina. Essa però non è contenta del suo stato attuale, mi ama veramente, vorrebbe esser mia...

PASQUALE: E il padre si oppone?

FELICE: Il padre è streppone?

PASQUALE: Il padre si oppone!

FELICE: Ah, io avevo capito, il padre è streppone.

EUGENIO: No, ecco qua, vi dirò: il padre vuole maritarla, ma dice che deve sposare un nobile.

PASQUALE: E buje nun site nobile?

EUGENIO: Sì, ma l'intoppo sapete qual'è? È che i miei parenti non acconsentiranno mai a questo matrimonio.

CONCETTA: Ma allora scusate, nun è lo padre de la figliola, ma sò i parienti vuoste.

EUGENIO: Sicuro, ma ecco qua, io gli ho detto che ci facesse sposare, e quando tutto è fatto, mio padre si persuaderà e saremo felici. Questo non lo vuol fare, e mi ha detto: Allora metterete piede in casa mia quando porterete qui il marchese vostro padre, vostra zia, la contessa del Pero.

PASQUALE: Ah! N'auta signorona!

EUDŽENIJUS: ...ir dėde Kasosoro kunigaikščiu.

PASKVALIS: O, baisingai poniškas ponas!

FELIČĖ: (aikčiojantis balvonas!)

EUDŽENIJUS: Ir ką, dovanokit, man vargšui jaunuoliui daryt? Ką - eiti pas savo tėvą, savo dėdę, savo tetą ir jiems pasakyt: eime visi pas Befstrogeną, buvusį virėją, susitarsit dėl mano santuokos su jo dukra balerina? Kaip jums patiems atodo, ar tai įmanoma?

FELIČĖ: Imkit į žmonas virėją!

PASKVALIS: Mesk savo juokelius, Feliče! Atleiskite, markizaiti, ir ką jūs nusprendėt?

EUDŽENIJUS: Nusprendžiau viską mest iš galvos. Bet ką aš galiu? Per daug jau Džemą myliu, kad galėčiau taip paprastai imt ir pamiršt!

PASKVALIS: Ir ką norit daryti?

FELIČĖ: Imkit į žmonas virėją!

PASKVALIS: Feliče!

FELIČĖ: Aš tai vesčiau virėją. Turėt šeimoje virėją visada pravartu.

EUDŽENIJUS (*prisistumdamas kėdę, pasislenka ir visi kiti*): Tik jūs, mano drauge, tik jūs man galite padėti.

PASKVALIS: Atleiskit, bet kaip?

EUDŽENIJUS: Turite tapti markizu Otavijumi Favečiu, mano tėvu. (*Končetai*) Jūs – mano teta Delpirdos grafiene, o koks nors jūsų draugas... (*Feliče*): šis ponas, pavyzdžiui, mano dėde Kasosoro kunigaikščiu.

FELIČĖ (*juokiasi*): Ką jūs sakot, markize! Bet juk tai neįmanoma, pažiūrėkite kaip aš sudėtas! Koks aš jums Kazanova!

PASKVALIS: Koks Kazanova, Kasosoras!..

FELIČĖ: O koks skirtumas? O gal koks kitas vaidmuo pasitaikytų? Virėjo, pavyzdžiui. Virėją tai mielai suvaidinčiau.

PASKVALIS: Bet ką jūs sakot, markize? Kaip galėtume mes...

EUDŽENIJUS: Žinoma jūs, kas geriau tikėtų? Surengsim puikų vaidinimą, aš pats pristatysiu jus Džemos tėvui.

FELIČĖ: Bet markize, dovanokit, juk negalima taip pult stačia galva. Dabar jūs apakintas meilės ir negalvojat apie pasekmes; o turėtumėt viską gerai pasverti. Juk čia ne šiaip pakvailiojimas, ir jei anas susigaudys, ir pasipils lazdos, kur mes dėsimės ir

EUGENIO: E vostro zio, il principe di Casador...

PASQUALE: Ah! N'atu nubilone!

FELICE: (E tu si nu seccantone!).

EUGENIO: Ora, scusatemi, che posso fare io, povero giovine? Posso andare da mio padre, mio zio e mio zia e dir loro: venite in casa di Gaetano Semmolone, l'ex cuoco, a parlare del mio matrimonio con la figlia che è ballerina? Ditemi voi se lo posso fare?

FELICE: Sposatevi il cuoco!

PASQUALE: Felice! Smettila di scherzare!

Embè, marchesino scusate, come vi regolate?

EUGENIO: Avevo risoluto di non pensarci più. Ma che volete? Io amo troppo Gemma, e sento che non posso dimenticarla facilmente!

PASQUALE: E che bulite fà?

FELICE: Sposatevi il cuoco!

PASQUALE: Felice!

FELICE: Io me lo sposerei al cuoco. Un cuoco in famiglia fa sempre comodo

EUGENIO (*avvicinandosi con la sedia, mentre gli altri fanno lo stesso*): Voi solo, amico mio, voi solo mi potete aiutare.

PASQUALE: Ma in che modo, scusate?

EUGENIO: Voi dovete diventare il marchese Ottavio Favetti, mio padre. (*A Concetta*.) Voi la contessa del Pero, mia zia, e qualche altro amico vostro... (*A Felice*.) il signore, per esempio, il principe di Casador, mio zio.

FELICE (*ridendo*): Vuje che dicite, marchesi? Ma chesto è impossibile, io sto cumbinato de chesta manera! Io faccio lo principe de Casanova?!...

PASQUALE: Che Casanova, Casador!...

FELICE: Che differenza fa? Senta, non ci sarebbe un altro ruolo? Il cuoco, per esempio. Il cuoco lo reciterei volentieri.

PASQUALE: Marchesi, ma voi che dite. Come è possibile che noi...

EUGENIO: Sì, voi, e dove trovar di meglio? Faremo una bella finzione: io stesso vi presenterà in casa di Gemma.

FELICE: Ma, marchesi, scusate, qui non bisogna abbordare. Voi adesso vi trovate accecato dall'amore, e non badate alle conseguenze; qua bisogna ben ponderare le cose. Chesta nun è na pazziella; si chillo se n'addona e nce fa nu paliatone, nuje addò

kam skųsimės?

EUĐZENIJUS: Kur jau! Nesibaiminkit nė truputėlio, tą tipą paįįstu kaip nuluptą. Dųemos tėvas – tai apsigimęs asilas ir, kai savo namuose pamatys tokią kilmingą ŗeimą, iš didelio dųiaugsmo jam taip susisuks galva, kad laiko įgyvendinti mano planui uųžteks su kaupu.

PASKVALIS: Truputį atsiprašysiu, markize. Ką apie tai manai, Feliųe?

FELIųE: Atmetus lazdas, niekuo nerizikuojam?

FELIųE ir PASKVALIS: Gerai, sutinkam.

PASKVALIS: Kas aų, kuo bųsiau?

EUĐZENIJUS: Mano tėvu, markizu Otavijumi Faveųiu.

PASKVALIS: Aų – Avieųius.

FELIųE: O aų, o aų?

EUĐZENIJUS: Mano dėdė, Kasosoro kunigaikųtis.

KONųETA: O kas aų?

EUĐZENIJUS: Mano teta, Delpirdos grafienė.

PUPELA: Tėti, o kas aų, niekas?

PASKVALIS: Ai!.. o kaip su mano dukra? Negaliu juk vaiko palikti vienos namuose.

FELIųE: Nesijaudink, markizas toks malonus, kad suras ir tau kokią rolę. Ŗtai praųom – markizas, kunigaikųtis, karalienė!

PASKVALIS: Mesk savo juokelius, Feliųe!

EUĐZENIJUS: Palaukit!.. Mano teta turi dukrą... tai mano pusseserė... Puiku! Keliaus ir ji su mumis, bus Delpirdos grafitė.

PUPELA: Ak! Nuostabu, nuostabu!

PASKVALIS: Beje, kaip mes ten eisim?

FELIųE: Tikrai jau ne pėsti. Man kvapo neuųžteks.

PASKVALIS: Aų apie rųbus kalbu.

EUĐZENIJUS: Apsirenkite savo iųeiginiais.

FELIųE: Markize, paįiųrėkit (*rodydamas savo drapanas*): Velykoms, Kalėdoms ir Naujiems Metams.

EUĐZENIJUS: Tada ką nors jums atsiųsiu.

FELIųE: Gerai bųtų kokie vilnoniai apatiniai.

PASKVALIS: Kuo čia dėti apatiniai? Juk nesimato jų.

FELIųE: Uųžtai ŗildo.

PASKVALIS: Nesimato!

EUĐZENIJUS: Jei gerai savo vaidmenį suvaidinsite, bųsit

nce lo jammo a cagnà?

EUGENIO: Ma che! A questo non ci pensate nemmeno, io conosco il tipo. Il padre di Gemma è un asino, e quando crederà di avere in casa una famiglia tanto nobile per la troppa gioia non comprenderà più niente, e io avrò tutto il tempo di riuscire nel mio scopo.

PASQUALE: Chiedo scusa, marchese. Che ne dici, felice?

FELICE: Che rischiamo, a parte le mazzate?

FELICE E PASQUALE: Allora va bene.

PASQUALE: Io chi songo, chi songo?

EUGENIO: Mio padre, il marchese Ottavio Favetti.

PASQUALE: Io so' Favetta.

FELICE: E io, e io?

EUGENIO: Mio zio, il principe di Casador.

CONCETTA: E io chi songo?

EUGENIO: Mia zia, la contessa del Pero.

PUPELLA: Papà, e io nun songo niente?

PASQUALE: Già!... E con mia figlia come facciamo! Io po' addò la resto? Non posso lasciare la bambina a casa da sola.

FELICE: Non ti preoccupare, il marchese e' tanto gentile che trova un ruolo anche per te. Ecco qua: marchese, principe, e regina!

PASQUALE: Felice! Smettila di scherzare!

EUGENIO: Aspettate!... mia zia tiene una figlia... mia cugina... Benissimo! verrà, anche lei, e sarà la contessina del Pero.

PUPELLA: Uh! Che bella cosa! Che bella cosa!

PASQUALE: A proposito, come ci andiamo?

FELICE: A piedi non ci andiamo. Non ci arrivo a piedi.

PASQUALE: Dicevo, come ci andiamo vestiti.

EUGENIO: Mettetevi i vestiti della festa.

FELICE: Marchese, guardi qua: (mostrando il vestito) Pasqua, Natale e nuovo anno.

EUGENIO: Allora vi manderò' io qualcosa.

FELICE: E mi raccomando le maglie di lana.

PASQUALE: Che c'entrano le maglie di lana? Non si vedono

FELICE: Si' pero' ci servono..

PASQUALE: non ci servono!

EUGENIO: Se farete bene le vostre parti, saprò ricompensarvi,

apdovanoti.

PASKVALIS: Ačiū.

FELIČĖ: Dar vieną dalyką norėjau pasakyt, markizui leidus. Mes aišku ką tik nuo stalo, bet jei kartais ir vėl netyčia sukiltų apetitas, ar atsirastų dar ko nors valgomo?

EUDŽENIJUS: Kaipgi, žinoma! Ten visko rasi. Pavyzdžiui, kad ir omleto, karbonadų, sūrio, makaronų, troškinio, keptų bulvių, grybų, pupelių, žuvies, vištienos, saldumynų. (*Paskvalis klausosi viso to sąrašo ir, atrod, tuoj apalps*).

FELIČĖ: Markize!...Markize... (*Paskvaliui*). Laikykis, laikykis... Paskvalis ką tik pavalgęs, ir jį supykino. (*Paskvaliui*) Galvok apie badaujančius negrus, badaujančius negrus. (*Markizui*) O eiti ar toli?

EUDŽENIJUS: Nelabai, štai adresas. (*Išsitraukia iš piniginės kortelę ir duoda ją Paskvaliui*)

PASKVALIS (*skaito*): „Kavalierius Gaetano Semolonė“. Tai jis kavalierius?

EUDŽENIJUS: Koks ten kavalierius! Titulas, kuriuo pats save apdovanojo.

PASKVALIS (*skaito*): „Rivjera di Kjaja, 155 numeris, pirmas aukštas“. (*Deda kortelę ant staliuko. Luizela ją paima*). A! Dar vienas dalykas, markize: kaip mes ten nusigausim?... Matot dabar mes jau taip...

EUDŽENIJUS: Taip taip, aš pats viskuo pasirūpinsiu! Rytoj atvyksiu su viskuo, kas reikalinga.

PASKVALIS: A! Tai gerai.

FELIČĖ: Bet atleiskit, kai jau ten būsim, ką reikės sakyti?

EUGENIO: Rytoj ir sužinosite, o dabar turiu eiti. Reikia parašyti laišką Džemai ir ją perspėti, o tuo tarpu iš širdies jums dėkoju už neįkainojamą pagalbą.

PASQUALE: Ką jūs, šeiminkas – jūs, ir jums priklauso mano kraujas, žmonos kraujas, dukters kraujas ir eee.. kraujas...

FELICE (*pašaipiai*): kiaulės kraujas... kiaulės kraujas!... (*Eudženijus stojasi išeiti.*)

LUIZELA: Markize, atleiskit, turiu jums kai ką pasakyti.

EUDŽENIJUS: Sakykit.

LUIZELA: Tas ponas, kuris vardu kunigaikštis Kasosoras, ar nieko jums neminėjo, kad ir žmoną turi, na, tai yra mane...

Turėtų mane vestis, ar jums taip neatrodo?

PASQUALE: Grazie.

FELICE: C'e' un'altra cosa che volevo dire, col permesso del marchese. Naturalmente noi veniamo già mangiati, ma se per caso ci venisse un po' di appetito, ci sarà qualcosa da mangiare?

EUGENIO: E come no! Li' c'e' tutto. Per esempio a omelette, cotolette, formaggio —maccheroni, ragù, patatine, funghi, fagiolini, pesce, polli, dolci. (*Pasquale sta per svenire ascoltando quella enumerazione.*)

FELICE: Marchesi!... Marchesi...(a Pasquale) Forza, Forza! Pasquale ha appena mangiato e gli viene da vomitare (a Pasquale) Pensa ai negri affamati, pensa ai negri affamati. (al marchese) E addò avimrna da j, luntano?

EUGENIO: Non tanto, ecco il suo indirizzo. (*Caccia fuori da un portafogli un biglietto e lo dà a Pasquale.*)

PASQUALE (*leggendo*): «Cavalier Gaetano Semmolone» Ah! È Cavaliere?

EUGENIO: Ma che cavaliere! È un titolo che si è dato egli stesso.

PASQUALE (*leggendo*): «Riviera di Chiaia, N. 155, primo piano nobile». (*Mette il biglietto da visita sul tavolino. Luisella lo prende.*) Oh! marchesi, n'auta cosa: comme venimmo llà?... Nuje stammo de chesta manera!...

EUGENIO: Oh! Si capisce, penserò io a tutto! Domani verrò con tutto quello che occorre.

PASQUALE: Ah! Mò va bene.

FELICE: Ma scusate, arrivati llà, noi che dobbiamo dire?

EUGENIO: Lo saprete domani, per ora lasciatemi andare. Vado a scrivere una lettera a Gemma per prevenirla di tutto, e vi ringrazio di cuore del gran favore che mi avete fatto.

PASQUALE: Ma voi siete il padrone di tutto il mio sangue, del sangue di mia moglie, di mia figlia, de lu sango...

FELICE (*canzonando*): 'E puorco!... De lo sango de puorco!... (*Eugenio fa per andarsene.*)

LUISELLA: Marchesi, scusate, quanto ve dico na cosa.

EUGENIO: Parlate.

LUISELLA: Questo signore, che dev'essere il principe di Casador, vostro zio, non vi ha detto che tiene una moglie, la quale sono io... M'avarrìa purtà pure a me, nun ve pare?

EUGENIO Mi dispiace, cara mia, ma non è possibile. Saremmo

EUDŽENIJUS: Apgailestauju, brangioji, bet neišeina. Mūsų jau būtų per daug... Be to, mano teta, Kasosoro kunigaištienė sunkiai pasiligojusi, ir visi tą žino... Kažkas krūtinei... Iš namų neišeina jau metai.

FELIČĖ: Ką jūs, pone, ji tiesiog pajuokavo. (*Luizelai*) Eik eik sau! Jei būtų galima, markizas būtų ir tave paėmęs. Markizo tetai visai blogai. Grįžęs namo gal jau negyvą ją ras. Ką, ar lavoną norėtum vaizduot? Eik geriau į virtuvę apsiruošti, nes vėlu jau.

EUDŽENIJUS: Tuomet iki rytojaus... Brangusis donai Paskvali!

PASKVALIS: Brangusis markizaiti!

EUDŽENIJUS: Dar sykį dėkui, dėkui, dėkui. (*Spaudžia ranką Paskvalei*)

PASKVALIS: Ka jūs, ką jūs, ką jūs. (*Eudženijus išeina*)

FELIČĖ: Ir nepamirškite tų vilnonių apatinių.

PASKVALIS: Nereikia, jų nesimato.

FELIČĖ: Užtat šildo, sakau tau.

LUIZELA: Viskas!... Gana man šito gyvenimėlio, žiūrėkis dabar pats sau, ir pirmiausia išpirk viską, ką mano esi užstatęs, nes aš išeinu ir tave palieku!

FELIČĖ: Luizė, kiek tau kartų sakyti, neminėk tu man tų užstatų, nes iš proto išvarysi! Žinai ir pati, kaip yra, ir kokį menką įspūdi man daro tie tavo daiktai!... Kas kitas apie juos pasiklausęs, gali nežinia ką pagalvoti. O kiek čia reikia išpirkti tam tavo turtui?.. keturiasdešimt septynių niekingų frankų.

LUIZELA: Kai tau jų reikėjo, nevedinai niekingais.

FELIČĖ: Man jų reikėjo, kad tu būtum pavalgius, aišku?

LUIZELA: O kas tavęs prašė? Su savo daiktais būčiau ir pati pramitus, be tavo malonių!

PASKVALIS: Gerai jau, pakaks jums!

FELIČĖ: Prakeiktas aš, prakeikta mano makaulė! (*nuplešia sau nuo krūtinės palto lopa*)

PASKVALIS: Oi! Ką tu darai!

FELIČĖ: Nieko tokio, čia buvo kišenė cigaretėms. Taip ji man ir sakė, Betina mano žmonelė: „tokios moters kaip aš tu niekur nerasi!“

LUIZELA: Aišku, kur tu antrą tokią surasi kaip anoji!

FELIČĖ: O ką? Ką tu nori tuo pasakyti?... Geriau užsičiauptum!... Ir tylėk geriau apie ją, antraip už save neatsakau, iš proto išvesi!

troppi... E poi mia zia, la pncipessa di Casador, si trova gravemente ammalata, e tutti lo sanno... Malattia di petto!... È un anno che non esce di casa.

FELICE: Nonsignore, chella ha pazziato, va llà, vattenne! Si lo marchesino puteva, t'avarrìa fatto venì pure a te. La zia del marchese sta malissimo. Puo' essere che quando torna a casa la trova morta. Che voui fare la morta, tu. Va in cucina a preparare, che e' tardi.

EUGENIO: Dunque, a rivedenci domani... Carissimo D. Pasquale!

PASQUALE: Caro Marchesino.

EUGENIO: E di nuovo grazie, grazie, grazie. (*Stringe la mano a Pasquale.*)

PASQUALE: Niente, niente, niente. (*Eugenio via.*)

FELICE: E mi raccomando le maglie di lana.

PASQUALE: Non ci servono..

FELICE: Ti dico che ci servono.

LUISELLA: Guè!... Vì ca sta vita nun me la fido de la fà cchiù, perciò vide chello ch'haje da fà, spigneme tutto chello che tengo mpignato, pecché me ne voglio j.

FELICE: Luisè, ti aggio ditto tanta vote nun m'annunenà li pigne, pecché me ne faje j de capa! Tu sai comme steva, e si me facevano impressione li pigne tuoje!... Chi sente ogne tanto sti pigne, va trova che se crede. Pe spignà tutte cose, che nce vè?... quarantasette franchi miserabili.

LUISELLA: E quanno te servettero nun erano miserabili?

FELICE: Me servettene pe te dà a magnà, capisce?!

LUISELLA: E chi te l'ha fatto fà? Quanno io aveva magnà cu li pigne miei nun stevo suggetto a tte!

PASQUALE: Va buono, fernetela!

FELICE: Mannaggia la capa mia, mannaggia! (*Si strappa dal petto un lembo del soprabito.*)

PASQUALE: Oh, haje fatto chesto!

FELICE: Nun fa niente, era la sacca pe li sicarette. Chella, me lo diceva Bettina muglierema: na femmena comme a me, tu nun la truove!

LUISELLA: E se capisce che nun la truove comme a mugliereta!

FELICE: Pecché? Che le vuò dicere a chella?... Statte zitta, sà!...

Nun parlà de chella femmena, pecché si no me faje fà lo pazzo!

LUISELLA: Vattenne, faje lo pazzo! Tu nun haje fatto mai niente!...

LUIZELA: Prašau, eik sau iš proto! Niekad nieko nesi nuveikęs! ... Šitas bus kunigaikštis, ana bus grafienė, ir namie lieka tik jų kambarinė!

KONČETA: Ir kas jau čia blogo!... Jei savo vyrą myli, viskuo pabūsi.

LUIZELA: O tu, tu išvis tylėk, su tavim atskira kalba!

KONČETA: Su manim atskira kalba?! Nešdinkis, prie tavęs ir artintis nesiartinsiu, tik rankas išsitepčiau!...

LUIZELA: Išsitepk, išsitepk tu tas rankas, padaryk man malonę!

PASKVALIS: Kiek tau kartosiu, neatsakinėk jai!... Čia esu aš, tad tylėk sau ramiai ir viskas!

LUIZELA: Kur jau, kur jau!... Kai čia toksai vyras, tai jis ir atsakys į viską. (*juokiasi*)

PASKVALIS: O ką, dona Luize, norit pasakyti? kad aš ne vyras?

LUIZELA: Eikit jau! Vyras! Kaipgi, nieko netrūksta!

PASKVALIS: Felì, tu paklausk, taviškė ribas peržengė, nenorėčiau, kad man truktų kantrybė!

KONČETA: O kada, kada tau buvo trūkusi ta kantrybė? Koks kitas vyras jau seniai ją būtų iki kraujų prilupęs!

LUIZELA (*šaukia*): Ką iki kraujų prilupęs, ką?

FELIČĖ: Tokių patarimų, žinote, gera žmona vyrui nedavinėja! (*Pupela įsiterpusi tarp abiejų, ir sulaiko čia vieną, čia kitą*). Priluptų ar nepriluptų... Paskvalė ne vyras...

PASKVALIS: Ką?!

FELIČĖ: Ne vyras būtų, jei kantrybės neturėtų!

PASQUALE: Gerai jau!

FELIČĖ: O tau... rytoj trūks plys išpirksiu tą tavo šlamštą, net jei savo akis tektų parduot, tada keliauk sau kur nori, kad tavęs nematyčiau!

LUIZELA: Ir išeisiu, žinoma, bet pamatysi pirmiausia, ką su tavim padarysiu!

FELIČĖ: Ką su manim padarysi, ką? Pulsi muštis, ar kokio galo?

LUIZELA: Ką aš žinau, greit pamatysi!

KONČETA: Palikit, palikit ją, dar už grotų dėl tokios papulsit!

PASKVALIS: O tu tylėk, nes antausiais apskaldysiu!

KONČETA: Ką, mane antausiais?

PASKVALIS: Tave, tave!

PUPELA: Tėti, tėti!

Isso fa lo principe, chella fa la cuntessa, e ccà nimmaneva la serva lloro!

CONCETTA: Nun c'era niente de male!... Quanno se vò bene a n'ommo se fa tutto.

LUISELLA: Tu statte zitta tu, pecché a te te tengo nganna!

CONCETTA: A me me tiene ncanna? Vattenne ca io cu tico nun me voglio appiccecà, pecché me sporco li mmane!...

LUISELLA: E sporcatelle sti mane, famme stu piacere!

PASQUALE: T'aggio ditto tanta vote, tu nun risponnere!... Quanno stongo io nnanze, tu statte zitta!

LUISELLA: E sicuro!... Quanno nce sta l'ommo, ha da risponnere l'ommo. (*Ride.*)

PASQUALE: Pecché, scusate, D.ª Luisè, io nun songo ommo?

LUISELLA: Jatevenne, ommo! Nun ce vò niente cchiù!

PASQUALE: Felì, agge pacienza, chesta insulta, e io nun lo voglio passà nu guajo!

CONCETTA: Ma quanno lo vuò passà nu guajo, quanno? N'auto marito a chest'ora, l'avarrìa scummata de sango a chella!

LUISELLA (*gridando*): A chi scumme de sango, a chi?

FELICE: Chiste, po', ve dico a buje, nun sò cunziglie che li dà na mugliera bona! (*Pupella sta in mezzo, ed ora trattiene l'uno, ed ora l'altro.*) Scumme de sango, e nun scumme de sango... Pascale nun è ommo

PASQUALE: Che?

FELICE: Pascale nun è ommo de passà guaje!

PASQUALE: Addò, quanno maje!

FELICE: A te po', quanno è dimane, me voglio vennere l'uocchie pe te spignà li pigne, e po' vattenne, che nun te voglio vedé cchiù, sà!

LUISELLA: Se capisce che me ne vaco, ma haje da vedé primme che te faccio!

FELICE: Che me faje, che me faje? Me vulisse vattere... dì la verità?

LUISELLA: E che ne saccio, mò vedimmo!

CONCETTA: Lassatela, lassatela, si no chesta ve fa j ngalera!

PASQUALE: Statte zitta tu, si no te piglio a schiaffe!

CONCETTA: Uh! Me piglie a schiaffe a me!

PASQUALE: Sì, a te, a te!

PUPELLA: Papà! Papà!

FELICE: Va bene, nun l'avisse maje ditta sta parola, voglio vedé che

FELIČĖ: Geriau to būtum nesakęs, dabar pažiūrėsime, ar taip jau ir bus!

LUIZELA: Tuoj pamatysim!

KONČETA: Sakei mane antausiais apskaldysi! Į gerklę tau sukišiu šitus žodžius!

PASKVALIS: Dar pažiūrėsime!

(aktorių improvizacija: svaidosi keiksmiais ir įžeidimais vienas kitam)

FELIČĖ: Gana! Gana! Tylėt visiems! Aš mokslus išėjęs! Nuo jūsų plūdimosi bloga darosi! Dieve, iki ko nusiritom!

PASKVALIS: Čia jau gyvent neįmanoma.

PUPELA: Mergelė švenčiausia!

PASKVALIS: Čia visa duona užnuodyta.

FELIČĖ: Kokia duona, Paskvali! Nuodai, čia vieni nuodai!

(Ši scena turi būti suvaidinta su dideliu užsidegimu. Tada visi susėda. Pro tolimiausias duris dešinėje įžengia padavėjas ir nešikas, laikantys didelę nešiojamą krosnelę. Nieko netardami, prieina prie stalo ir pastato krosnelę prie Feličės kojų. Nešikas išeina ir grįžta nešinas dviem vyno krežinėmis. Padavėjas atidaro krosnelę, ištraukia didelį makaronų puodą, tada vištienos, žuvies, du didelius kepalus duonos, servetėles ir įrankius; tuo tarpu nešikas pastato ant stalo abi vyno krežines. Tada abu su padavėju pakelia ir išsineša tuščią krosnelę, stabteli prie durų, atsisveikina galvos linktelėjimu ir išeina.)

PASKVALIS: Miražas...

FELIČĖ: Sapnavau virėją, tos balerinos tėvą.

(Paskvalė, Končeta, Pupela, Luizela ir Feličė pasislenka prie stalo. Tada staiga visi pašoka ant kojų ir godžiai puola prie garuojančių makaronų, juos rydami ir vyniodami ant pirštų. Įeina Džiakinas.)

DŽAKINAS: Atleiskit, pamiršau savo pirštines.

PUPELA: Štai jos.

faje!

LUISELLA: E po' lo bide!

CONCETTA: Haje ditto che me piglie a schiaffi, a me! Te l'aggia fa annuzzà ncanna sta parola!

PASQUALE: E po' vedimmo!

(Scambio d'ingiurie e d'invettive, a soggetto e volontà dell'attore.)

FELICE: Basta! Basta! Finitela, tutti! Io sono uno che ha studiato! Non ne posso piu' delle vostre urla! Dio! A che punto siamo arrivati!

PASQUALE: Non si puo' piu' vivere, qui.

PUPELLA: Madonna santa!

PASQUALE: qui non si mangia che pane e veleno.

FELICE: Quale pane, Pasquale! Qui si mangia solo veleno!

(Questa scena deve essere eseguita con molto calore. Poi tutti seggono. Dalla porta in fondo, a dritta, si avvanza uno sguattero ed un facchino, che portano una grande stufa. Senza parlare, si avvicinano alla tavola, e posano a terra, ai piedi di Felice, la stufa. Il facchino va via poi torna con due fiaschi di vino. Lo sguattero scopre la stufa, tira fuori una grossa zuppiera di maccheroni, poi dei polli, del pesce, due grossi pezzi di pane, tovaglioli e posate, mentre il facchino pone in tavola i due fiaschi di vino. Egli e lo sguattero riprendono poi la stufa vuota, arrivano sotto la porta in fondo, si voltano solutando con un cenno della testa, e vanno via.)

PASQUALE: Miraggio!

FELICE: Mi sono sognato il padre della ballerina, il cuoco.

(Pasquale, Concetta, Pupella, Luisella e Felice si avvicinano alla tavola. Poi si alzano di botto, e, tutti in piedi intorno alla tavola, si slanciano con grande avidità sui maccheroni fumiganti, divorandoli e abbracciandoli con le mani.)

Giacchino: Scusate, ho dimenticato i guanti.

Pupella: Eccoli.

DŽAKINAS: Labai ačiū.

VISI: Iki pasimatymo.

(Džakinas grįžta, visi šoka)

DŽAKINAS: Bet ką jūs čia darot?

PASKVALIS: Šokčiojam, kad apetitas sukiltų.

DŽAKINAS: Beje, norėjau pasakyti, kad daugiau čia nepasirodysiu.

VISI: Ačiū Dievui!

(Leidžiasi uždanga.)

Pirmo veiksmo pabaiga

ANTRAS VEIKSMAS

Svetainė dono Gaetano namuose. Paaukuoti baldai, sofa, du dideli, šeši mažesni krėslai. Dvi lentynos su veidrodžiais, laikrodžiu ir puošniomis žvakidėmis. Ties kambario viduriu kabo šviestuvus. Scenoje visur matyti daugybė pintinių su gėlėmis, iš kiekvienos kyšo siuntėjo vizitinė kortelė. Staliukas, ant kurio matyti rašymo reikmenys, varpelis ir nuotraukų albumas. Scenos gilumoje pagrindinės kambario durys, šonuose keturi išėjimai, vienas kurių – antrasis publikos dešinėje – veda į sodą.

PIRMAS PAVEIKSLAS

Vičienas ir Pepenjelas, tada Gaetanas ir Bjazė

VIČIENCAS *(Iš scenos gilumos Pepenjelui, kuris eina iš paskos su ryšuliu po pažastimi):* Įeik, įeik, Pepenje!.. Nebijok, stok čia ir nejudėk. Tuoju ateis šeimininkas, ir aš jam tave pristatysiu. Aišku?

PEPENJELAS: Taip, ponuli.

VIČIENCAS: Tik pažiūrėkit sau!... Tokių metų!... Vargšas bernaitis, ieško, kam galėtų tarnaut, kad pavalgytų. Bet pasakyk man tu vieną dalyką, eikš... iš kur tu patikėtinį Mikelę pažįsti?

PEPENJELAS: Nes kūmas su mano tėvu... man kaip ir dėdė.

VIČIENCAS: Jis čia tave ir atsiuntė?

Giacchino: Molte grazie.

Tutti: Arrivederci.

Giacchino: ma che state facendo?

Pasquale: balliamo per farci venire l'appetito.

Giacchino: a proposito, volevo dirti che io qui non ci vengo piu'.

Tutti: Grazie a Dio!

(Cala la tela.)

Fine dell'atto primo

ATTO SECONDO

Salotto in casa di Don Gaetano. Mobili dorati, un divano, due poltrone, sei poltroncine. Due mensole con specchi, orologio e candelabri. Nel centro della camera pende un lampadario. Molte corbeilles di fiori sono sparse per la scena, e tutte recano il biglietto da visita del donatore. Un tavolino con occorrente da scrivere, campanello a timbro e album di fotografie. Porta d'ingresso in fondo, quattro usci laterali, da uno dei quali — il secondo a destra del pubblico — si accede in giardino.

SCENA PRIMA

Vicenzo e Peppeniello, poi Gaetano e Biase.

VICIENZO *(dal fondo a Peppeniello, che lo segue con un involto sotto il braccio):* Trase, trase, Peppeniè!... Nun avè paura, aspetta ccà, e non te movere. Chillo mò esce lo patrone, e io te ce presento. Haje capito?

PEPPENIELLO: Sissignore.

VICIENZO: Vedite llà!... A chell'aità!... Povero guaglione, va truvanno de fà lo servitore pe magnà. Ma, dimme na cosa, vienè ccà... tu a Michele lo senzale comme lo canusce?

PEPPENIELLO: Pecché ha fatto lo cumpare a paterno... e io le songo cumpariello.

PEPENJELAS: Taip, ponuli, pasakė, eik pas juos, tau bus geri namai, ten ir mano geras draugas Vičiencas, pakalbėk su juo ir nepergyvenk.

VIČIENCAS: Viskas lyg ir taip, tačiau ne visai, Pepenjelai mielasis, nes šeimnininkas ne aš. Tuoj pamatysim, ką jis pasakys. Gerai, jei sutiks, kad tu liktum, o kas bus, jei ne? ... Turės išeit.

PEPENJELAS: Išeit? Bet kur man eiti, ką, donai Vičiè?... Badu numirsiu!

VIČIENCAS: Bet sakyk, o mama, o tėvą ar tu turi?

PEPENJELAS: Turiu, bet turiu taip tarsi ir neturėčiau.

VIČIENCAS Kodėl?

PEPENJELAS: Nes jiems dar blogiau negu man... Namie yra valgio tik kas antrą dieną.

VIČIENCAS Aišku! Bet ar tavo tėvai nepakels paskui triukšmo, kad tu toli nuo namų, kad išėjai į tarnus?

PEPENJELAS: Ką?!... Jie pasakė: išmok kokio amato ir keliauk, nes mes tavęs nepramaitinsim.

VIČIENCAS: O! Tai šitaip pasakė? Šaunuoliai! ... Puikus tėvelis, puiki mamytė!... Gerai, Pepenjè, nepergyvenk, čia aš tavim pasirūpinsiu!... O ryšulyje tame ką turi?

PEPENJELAS: Tamo rūbus, man juos dėdė padovanojo.

VIČIENCAS Gerai. (Pasakysiu dabar šeimnininkui, kad čia mano vaikas, tad nori jis ar ne, turės jį priimt!). Klausyk, jei tu tikrai ketini likti šiuose namuose, turėsi sakyti, kad aš - tavo tėvas; ir kai šeimnininkas tavęs paklaus: „Kas tau yra Vičiencas?“, turėsi visada sakyti: „Mano tėvas, ekselencija.“ Aišku?.

PEPENJELAS: Jei tik valgyti duosit, tai ne tik tėvu, bet ir mama vadinsiu!

VIČIENCAS: Kad ir kas klaustų, visada turėsi sakyti, kad tu mano sūnus.

PEPENJELAS: Gerai.

GAETANAS: (*šaukia iš užkulisių*): Gyvulus tu paskutinis, niekam tinkamas, nešdinkis su visais padurkais!

VIČIENCAS: Cit, šeimnininkas! Eikime čia (*pasitraukia į gilumą*).

GAETANAS(*pasirodo scenoje*): Lauk, nešdinkis. Trauk tave skersą su visom giminėm! (*nešinas ilga rožių ir kamelijų pyne. Bjazė seka jam įkandin.*)

BJAZĖ: Kur ją norite pakabinti?

VICIENZO: E isso t'ha mannato ccà?

PEPPENIELLO: Sissignore, ha ditto va llà, ca chella è na bona casa pe tte, nce sta Vicienzo che è amico stretto, parla cu chillo, e nun te n'incaricà.

VICIENZO: Va bene, ma fino a nu cento punto, Peppeniello mio, pecché io nun songo lo patrone. Mò vedimmo isso che dice. Si te vò fa stà, bene, e si no ch'aggia fà?... Te ne vaje.

PEPPENIELLO: Me ne vaco? E addò vaco, neh, D. Viciè?... Io me moro de famma!

VICIENZO: Ma dimme na cosa: tu tiene mamma, tiene patre?

PEPPENIELLO: Li ttengo, li tengo, ma comme nun li tenesse.

VICIENZO: E pecché?

PEPPENIELLO: Pecché stanne cchiùperate de me... A casa mia se magna nu juorno sì e nu juorno no...

VICIENZO: Aggio capito! Ma pateto e mammeta po avessena strillà che tu stai luntano da la casa, che faje lo servitore?

PEPPENIELLO: A chi?!... Chille hanno ditto: mparate n'arte, e vattenne, pecché nuje nun te putimmo dà a magnà.

VICIENZO: Ah! Chesto hanno ditto? E bravo!... Vi che belli patre e mamme!... Va buono, Peppeniè, nun te ne incaricà, nce stongo io che penzo pe tte!... Dinto a sta mappata che puorte?

PEPPENIELLO: Lo vestito da servitore, che m'ha rialato lo cumpare.

VICIENZO: Va bene. (Mò dico a lo patrone che chisto m'è figlio, e, o vò, o nun bò, se l'ha da piglià pe forza). Siente, si tu vuò rimane certo dinto a sta casa, haje da dicere che io te so' patre; e quanno lo patrone t'addimanna: «Vicienzo che t'è?» tu haje da risponnere: M'è patre, eccellenza. Haje capito?

PEPPENIELLO: Vuje abbastanza che me facite magnà, io ve chiammo pure mamma!

VICIENZO: E chiunque t'addimanna haje da dicere sempe che me sì figlio.

PEPPENIELLO: Va bene.

GAETANO (*di dentro, gridando*): Tu sì na bestia, tu non sì buono a niente, vattenne fora!

VICIENZO: Zitto, lo patrone! Mettimmece ccà. (*Si ritirano in fondo.*)

GAETANO (*comparendo in scena*): Lassa, lassa a me! Mannaggia l'arma de mammeta! (*Reca una lunga treccia di rose e camellie. Biase lo segue.*)

BIASE: Ma addò la vulite mettere?

GAETANAS: Tavo močiai ant kaklo!... Tik paklauskite! Turiu dar jam aiškintis, kur ją kabinsiu...

VIČIENCAS: Ekscelencija, kas atsitiko?

GAETANAS: Vičie, tu pats čia, o man siunti tą atgrubnagi vėplą? Eikš čion, stok ant šitos kėdės ir pakabink šitas gėles virš durų (*rodo į antras duris kairėje pusėje*).

VIČIENCAS: Bus padaryta (*pakabina*).

BJAZĖ: Ar tai šventė gal bus kokia, a, pone? (*juokiasi*)

GAETANAS: Tu srėbtuvę užčiaupk, o tai galvos sveikos neišneši!... Nešdinkis anapus!

BJAZĖ: Cha! „Nešdinkis anapus“! (*juokiasi*)

GAETANAS: Ei, ar ne per daug sau leidi!

BJAZĖ: Bet aš...

GAETANAS: (*šaukia*): Nešdinkis! Nešdinkis!

BJAZĖ: Bis! Bis! (*išeina*)

GAETANAS: Gerai, bus tau „bis“, parodysiu aš tau „bis“!... Asilas!... Šventę matai ruošiu! Tarsi viską būčiau lemputėm apkarstęs. Pakabinau rožių ir kamelijų, o kiekviena kamelija už penkis soldus... Ką! Tegu ir už penkias liras būtų, ką man reiškia!... Dėl savo dukros Džemos ir didesnių pinigų negaila. Šiandien jos gimimo *sukvanktis* ir tokią dieną *atžymėsiu* kaip priklausau... Be to, čia jos pačios, vargšelės, pinigai, ji savo kojele juos atvargo... Vičie, tas vakarykštis „pa de de“, a? Ką pasakysi?

VIČIENCAS: Ak, ekscelencija, ką čia pridurt!... Panaitė man atrodė paukštelis.

GAETANAS: Teisingai! Paukštelis!... Gražus vaizdelis!... O pameni, kaip visi *pliauškino* rankomis, truko gal koks pusvalandis!

VIČIENCAS: Žinoma, ekscelencija!

GAETANAS: Po paraliais!.. Kaip ji tą sunkų žingsnį žengė, ar pameni tu?... Viena koja pirštų galiukais remiasi į grindis, pakaušis į sceną, o kitą koją užriečia štai va taip ir vis pakratydama leidžia žemyn! (*karikatūriškai mėgdžioja*). Gražus vaizdelis! Palaiminta, dukrelė mano, palaiminta!.. Kai tada visi pliauškino rankom, nedaug trūko, kad užkulisiuose būčiau susileidęs.

VIČIENCAS: Galima suprast!

GAETANAS: Jei tik būtų gyva Andželarozą, mama josios! Taip

GAETANO: La voglio mettere ncapo a mammeta!... Guardate! Aggia dicere a isso addò la voglio mettere...

VICIENZO: Eccellenza, ch'è stato?

GAETANO: Viciè, staje lloco, e me faje venì stu mamozio de Puzzuole? Viene ccà, saglie ncoppa a chella seggia, e miette sti fiori ncoppa a chella porta. (*Indica il secondo uscio a sinistra.*)

VICIENZO: Subeto! (*Esegue.*)

BIASE: Ma ch'avita da fà la festa, neh, signò? (*Ride.*)

GAETANO: Tu statte zitto e nun ridere, pecché si no te mengo da coppa abbascio!... Entrate fuori!

BIASE: Uh! Entrate fuori! (*Ride.*)

GAETANO: Guè! Non tanta confidenza, sà!

BIASE: Ma io...

GAETANO (*gridando*): Fuori! fuori!

BIASE: Bis! Bis! (*Via pel fondo.*)

GAETANO: Va buono, te voglio fà vedé io lo bis, lo ssà!... Vi che ciuccio!... Faccio la festa! Comme si avesse mise tutte lampiuncielle. Io ho messo tutte rose e camelie, e ogni camelia m'è costata 5 soldi... Eh! E doppo che me custava 5 lire, che me mpurtava?!... Per mia figlia Gemma voglio spendere qualunque somma. Oggi è l'anno avversario della sua nascita, e l'aggia sulennizzà come si deve... E poi, povera figlia, so' denare suoje, s'è fatica cu li piede... Viciè, aissera, chillu passo a duje!... Dì la verità?

VICIENZO: Ah! che lo dicite a fà, eccellenza!... La signurina me pareva n'auciello.

GAETANO Bravo! N'auciello!... Che bella cosa!... Te ricuorde quanno avette chella sbattuta de mane che duraje cchiù de nu quarto d'ora?

VICIENZO: Sicuro, eccellenza!

GAETANO: E tu pazzie!... Chella facette chillu passo accusi difficile, te ricuorde?... Mettete nu pede cu la ponta nterra e cu l'auto pede po', la coppa a lo palcoscenico, scennette fino abbascio menanno cauce! (*Esegue in caricatura.*) Che bella cosa! Benedetta figlia mia, benedetta!... quanno avette chella sbattuta de mane, n'auto poco me steva venenno na cosa dinta a la quinta.

VICIENZO: E se capisce!

GAETANO: Mò avarria essere viva Angelarosa, la mamma! quanno

jā mylėjo!...

VIČIENCAS: Bet atleiskite, pone, kodėl čia norite tų kamelijų?

GAETANAS: Nes čia jos kambarys, ir bus jai staigmena, kai sugrįš pasivaikščiojus. Žiūrėk, kiek puokščių! Kiek gėlių!...
(*Parodo į pintines; iš pirmosios kairėje pusėje ima vizitinę kortelę ir skaito*) Alfonsas... Alfonsas... Vičie, Vičie, perskaityk tu, čia labai smulkiom raidėm.

VIČIENCAS: (*skaito*): „Alfredas Snukis, Teranovos baronas.

GAETANAS: Žinoma, gryna diduomenė! Baronas Alfredas, iš Terakotos Snukių. O šitas va? (*Ima kortelę iš kitos pintinės, kairėje pusėje gilumoje*). Perskaityk, Vičie.

VIČIENCAS: (*skaito*): „Aurelijus Frikis iš Kastelkvailiato kunigaikščių“

GAETANAS: Nieko sau!... Kastelkvailiatas!... O šitas va? (*Ima kortelę iš kitos pintinės kairėje*). Skaityk, Vičie.

VIČIENCAS: (*skaito*) „Ponas Bėbė“.

GAETANAS: A, gerai, šitas yra Bėbė... Toks senis, buvo čia jau tris ar keturis kartus atėjęs; taip ir neišgavom, koks tikras vardas... Turi teatre savo vietą, ateina kas vakaras... Cha! Ne vienas toks! ... Bus daugiau nei šimtas, ir visi dėl mano dukros ateina, visi jos gerbėjai!

VIČIENCAS: Pone, atleiskit, o su markizaičiu donu Eudženijumi ką darysit? Man atrodo, kad panelei tai jis labai patinka.

GAETANAS: Koks ten patinka!...Vičie, ar su galva tau blogai? Ji tik juokiasi iš jo!

VIČIENCAS: Bet ar jis nesako, kad nori ją vesti?

GAETANAS: A, sako, bet nedaro... Būčiau nieko prieš, bet jo giminė priešinasi, o aš savo namuose jokių *škandalų* nenoriu. Gali būti, kad tas vargšas ir iš tikro galuojasi. Aš vakar ryte jam pasakiau: „Markize, baikim šitą istoriją!... kai jūs man čia atvesit savo tėvą ir dėdę su dėdiene, ir jie mano akivaizdoje duos sutikimą, tada galėsit įžengt į mano namus, o jei ne, tai daugiau čia nesirodykite, nes prie gero neprives.“

VIČIENCAS: O jis ką atsakė?

GAETANAS: Nieko. Išėjo raudonas kaip pomidoras. Bet aš tai žinau: jo tėvas ir dėdės neateis, nes kilmingi yra ir pasipūtę.

VIČIENCAS: Na ir ką? O jūs pats, ar ne kilmingas?

la vuleva bene!...

VICIENZO: Ma scusate, signò, chelli camelie pecché l'avite mise là?

GAETANO: Pecché chella è la cammera soja, e mò che se ritira da la passeggiata, trova la sorpresa. Vide ccà quanta mazzette! Quanta fiori!... (*Addita alcune corbeilles; poi prende un biglietto da visita che è sulla prima a sinistra e legge.*) Alfonso... Alfonso... Vide, Viciè, liegge tu, chisto è nu carattere troppo piccerillo.

VICIENZO (*legge*): «Alfredo del Cane, Barone di Terranova».

GAETANO: Capisce, tutte nobele! — Barone Alfredo dei cani di Terranova —. E chist'auto? (*Prende il biglietto da visita che è su un'altra corbeilles in fondo a sinistra.*) Liegge, Viciè.

VICIENZO: «Aurelio Frichè dei Duchi di Castelquagliato. (*Leggendo.*)

GAETANO: Scuse!... Castelquagliato!... E chist'auto? (*Come sopra, dal fondo a sinistra.*) Liegge, Viciè.

VICIENZO (*legge*): «Il signor Bebè».

GAETANO: Ah, va buono, chisto è il signor Bebè... E nu viecchio ch'è benuto 3 o 4 vote ccà; e nun putimmo sapé comme se chamma... È abbonato alla poltrona, vene ogne sera... Seh! E sull'isso vene!... Ne venarranno da nu centenaro, e tutte pe figliema, veneno, tutti suoi adoratori!

VICIENZO: Signò, scusate, e cu lo Marchesino D. Eugenio che facite? A me mme pare che la signorina lo vò bene assaje.

GAETANO: Che bene e bene!... Viciè, ma che s'è pazzo? Chella lo cuffea!

VICIENZO: Ma isso dice che se la vò spusà?

GAETANO: Ah, dice, ma non lo fa... lo per me ne avrei piacere, ma so' i parenti suoi che si oppongono, e io nun pozzo tené nu spittenicchio dinto a la casa. Po' essere che chella povera criatura overo ne mette na passione. lo aiere matina nce lo dicette: Marchesi, fenimmo sta storia!... quanno vuje me purtate a papà co lo zio e co la zia, e nnanze a me ve danno lo cunsenso, allora trasite dinto a la casa mia, e si no nun ce venite cchiù, pecché nce ncuitammo.

VICIENZO: E isso che ve rispunnette?

GAETANO: Niente. Me lassaje comme a na carota, e se ne jette. Ma io lo ssaccio: lo patre e li zii ccà nun veneno, pecché sò nobili, sò superbi.

VICIENZO: Embè, ched'è? Vuje nun site nobele?

GAETANAS: Aišku, kilmingas!... Bet ką padarysi! ... Tiesa, Vičie, norėjau tau pasakyt vieną dalyką, kai tu su manim kalbi, nepraleisk ir to titulo. Tu visada sakai: „Ekscelencija, ekscelencija, ekscelencija! Bet pradžioje juk eina titulas, o paskui jau ekscelencija. Pavyzdžiui, aš sakau: „Vičiencai, ar padarei tą ir tą?“, o tu: „Taip kavalieriau ekscelencija...“ Aišku?

VIČIENCAS: Gerai!... Kavalieriau ekscelencija, turėčiau jums pasakyti vieną dalyką.

GAETANAS: Kokį dalyką?

VIČIENCAS: Pepenjė, išeik ir pasisveikink su šeiminku.

PEPENJELAS (*žengia į priekį*): Jūsų nuolankus tarnas, ekscelencija.

GAETANAS: Laba diena! Kas šitas berniukas?

VIČIENCAS: Kavalieriau ekscelencija, tai mano sūnus, neturiu, kur jo dėt, norėčiau, kad su manimi gyventų, tad, jei kavalierius ekscelencija sutiks, pasiliksiu jį su savim... Ir jis jums tarnaus, ką nors jam duosit ir pavalgyt!

GAETANAS: Ai! Štai kaip!... Tai Vičienco sūnus būsi?

PEPENJELAS: Taip, ponuli, o jis – mano tėvas.

GAETANAS: Aišku savaime! Jei tu jam sūnus, tai jis tau - tėvas... Na, tu man patinki! Gražus berniukas! (*tyliai Vičiencai* (Vičie, tu man atrodo sakei, esi nevedęs?))

VIČIENCAS: (Taip, nevedęs, bet tarsi ir vedęs... Suprantat?)

GAETANAS: (Viskas aišku.) Gerai, supratau! Gali laikyt su savim. Kol kas duosim jam dešimt lirų į mėnesį, o jei gerai elgsis, tai ir paaukštinsim...

VIČIENCAS: Ačiū jums, ekscelencija... tai yra, kavalieriau ekscelencija! Pabučiuok šeiminkui ranką, Pepenjė!... (*Pepenjelas bučiuoja Gaetanui ranką*).

GAETANAS: Ačiū, ačiū.

PEPENJELAS: Vičienas – tai mano tėvas!

GAETANAS: Žinoma, aš supratau!... Žiū, šitas man vėl kartoja!... Gerai, bet jis negali čia rodytis šitai apsirėngęs!

VIČIENCAS: Ne ponuli, kavalieriau ekscelencija, aš pasiūdinau jam tarno rūbus... Suvynioti tame ryšulyje.

GAETANAS: Gerai jau, tu eik tada jį perrenk, ir tegu stovi prieškambarį prie skrynios... O gal jį statom ant skrynios?

VIČIENCAS: Bet atodys kaip statulėlė iš gipso!

GAETANO: Sicuro!... Embè, che nce vuò fà?... Anze, Viciè, io te volevo dicere na cosa, quanno me parle, nun te scordà de lo titolo. Tu dice sempe: Eccellenza, eccellenza, eccellenza! Ma vene primma lo titolo, e po' l'eccellenza. Per esempio, io ti dico: Vicienzo, avete fatto la tal cosa? Sì, cavaliere eccellenza... — Haje capito?

VICIENZO: Va bene!... Cavaliere eccellenza, vi dovrei dire na cosa.

GAETANO: Che cosa?

VICIENZO: Peppeniè, fatte nnanze, e saluta lo signore.

PEPPENIELLO (*si fa avanti*): Servo vostro, eccellenza.

GAETANO: Buon giorno! E chi è stu guaglione?

VICIENZO: Cavaliere eccellenza, m'è figlio, nun aggio addò lo mettere, lo vurria tenè vicino a me, e se il cavaliere vostra eccellenza vuole, lo faccio sta cu me... Ve serve pur'isso, e le date na cusarella e lo magnà!

GAETANO: Ah! bravo!... Tu sì figlio a Vicienzo?

PEPPENIELLO: Sissignore, isso m'è patre a me!

GAETANO: E se capisce! Si tu sì figlio a isso, isso ha da essere patre a te... Seh! Me piace! È nu bellu guaglione. (*Piano a Vicienzo:*) (Viciè, ma tu mme pare che me diciste che nun ire nzurato?).

VICIENZO: (Nun songo nzurato, ma comme si fosse... Capite?).

GAETANO: (Va buono, aggio capito!). Sissignore, aggio capito! fallo sta cu tico. Pe mo le damme diece lire a lo mese, si pò se porta buono l'avanzammo pure...

VICIENZO: Grazie, eccellenza... o sia, cavaliere eccellenza! Vase la mano a lo signore, Peppeniè!... (*Peppeniello bacia la mano a Gaetano.*)

GAETANO: Grazie, grazie.

PEPPENIELLO: Vicienzo, m'è patre a me!

GAETANO: Va bene, aggio capito!... Guè, chillo me lo dice n'ata vota!... Sì, ma chisto nun po' stà vestuto accusì!

VICIENZO: Nonsignore, cavaliere eccellenza, io l'aggio fatto lo vestito da servitore... Lo tene dinto a sta mappata.

GAETANO: Embè, allora va lo vieste, e po' lo mettimmo fora a la sala, vicino lo cascianco... Lo lo vulimmo mettere ncoppa a lo cascianco?

GAETANAS: Tiesą sakai... Tegu stovi prie skrynios, kad atrodytų liokajus.

VIČIENCAS: Gerai.

GAETANAS: Eikš!... Kuo tu vardu?

PEPENJELAS: Pepenjelas.

GAETANAS: Pepenjelai, štai signalas.

PEPENJELAS: Kas tai yra signalas?

GAETANAS: Varpelis toks (*Paskambina vieną kartą*) Vienas skambutis – mano dukters kambarinei. Tavęs tai neliečia, iš vietos nejudėk. (*Suskambina du sykius*). Du skambučiai.

BJAZĖ (*jeina*): Įsakykite, ekscelencija!

GAETANAS: (Žiūrėk, niekada toks punktualus nebuvo!). Ar kas tave kvietė?

BJAZĖ: Du skambučiai, ekscelencija.

GAETANAS: Apskaldyt gerai tau ausis!.. Nešdinkis, tavęs aš nekviečiau!

(*Bjazė pažiūri į gėlių vainikus virš durų ir išeina juokdamasis*)

GAETANAS: Ne, aš tą mulkį tikrai išvarysiu!

VIČIENCAS: Dovanokit jam, kavalieriau ekscelencija, jis truputį nevisprotis.

GAETANAS: Cha! Pasiimk pats į namus tą nevisproį... Taigi kur sustojom? Du skambučiai – kviečiu tavo tėvą arba tą buką padarą, kuris ką tik išėjo (*Skambina tris kartus*.) O kai girdi tris skambučius, reiškia, šaukiu tave, ir turi prisistatyt... Ar supratai?

VIČIENCAS: Taip, kavalieriau ekscelencija, nesirūpinkit! Šis vaikas talentingas. Eikime, Pepenje... Ką reikia pasakyti kavalieriui?

PEPENJELAS: (*Priėjęs prie durų scenos gilumoje, atsisuka ir pakartoja Gaetanui*) Vičienas – tai mano tėvas!

GAETANAS: Na žinoma, supratau! Kam dar kartot! (*Vičienas ir Pepenjelas išeina pro kairias duris*). Kas dar? Kokia diena, kokio graži diena!... Ir kambarys koks gražus, vien gėlės!... Bet aš šįryt užsakiau pietus 12 asmenų, o susirinks vos 6. Vakar vakare siunčiau kvietimą gydytojui iš antro aukšto, bet tas ryte atsiuntė žinią, kad negali ateit, nes dabar adventas, tad valgo tik duoną su melionu. Kviečiau ir architektą iš ketvirto aukšto su visa šeima, bet jis šįryt man pranešė, kad nedalyvaus, nes žmonai gelia krūminį dantį. Pasakysiu aš jums, galėjot šitas bėdas man ir iš vakaro papasakot, nebūčiau užsakinėjęs pietų dvylikai

VIČIENZO: E allora pare na statuetta de gesso!

GAETANO: Haje ragione... Miettelo vicino a lo cascianco, comme si fosse nu valletto.

VIČIENZO: Va bene.

GAETANO: Viene ccà!... Tu comme te chiamme?

PEPPENIELLO: Peppeniello.

GAETANO: Peppeniè, ccà sta lo timbro.

PEPPENIELLO: E ched'è lo timbro?

GAETANO: Lo campaniello. (*Suona un tocco*.) Un tocco, è la cameriera di mia figlia. Ma tu nun te n'incaricà, nun te muovere. (*Suona due tocchi*.) Due tocchi.

BIASE (*entrando*): Comandate, eccellenza!

GAETANO: (Guè, chillo nun è stato maje esatto comme a mò!). Chi t'ha chiammato?

BIASE: Due tocchi, eccellenza.

GAETANO: A te te n'ha da afferrà uno buono!... Vattenne ca nun aggio chiammato a te!

BIASE (*guarda i festoni di fiori attaccati alla porta, e va via ridendo*).

GAETANO: No, io a chillo cestariello ne l'aggia mannà.

VIČIENZO: Perdonatelo, cavaliere eccellenza, chillo è nu poco scemo.

GAETANO: Seh! Portatillo a casa, chillo scemo!... Dunque? Due tocchi, o chiammo a pateto o a chill'auto animale anfibio, che mò se n'è ghiuto. (*Suona 3 tocchi*.) Quanno po' siente sti 3 tocchi, è segno che chiammo a te, e tu te presiente... Haje capito?

VIČIENZO: Va bene, cavaliere eccellenza, nun ce penzate! Chillo, lo guaglione tene talento. Jammuncenne, Peppeniè... Cosa bisogna dire al cavaliere?

PEPPENIELLO: (*Arriva sotto l'uscio in fondo, si volta e ripete a Gaetano*.) Vicenzo m'è patre a me!

GAETANO: Ho capito! E che buò da nuje? (*Vicenzo e Peppeniello vanno via pel fondo a sinistra*.) Chi e? Che giornata, che bella giornata, che bella giornata!... Comme pare bella sta cammera tutta fiori!... Intanto stammatina aggio ordinato lo pranzo pe 12 perzune, e ccà nun sarranno manco 6. Aiessera mannaje l'invito a lo miedeco de lo primmo piano, e chillo stammatina m'ha mannato a dicere che nun po' venì, pecché è vigilia e mangia pane e mellone. Mmitaje pure all'architetto de lo terzo piano cu tutta la famiglia, e stammatina m'ha mannato a dicere che nun po' venì,

asmenų. Gerai dar, kad gal ateis mano advokatas su žmona ir dviem dukrom. Jie keturi, mes du, jau šeši, tada donas Dumenikas, komersantas iš Toledo, septyni... Štai ir draugija nebloga... Nors 12 būtų geriau, ir servizą kaip tyčia turiu dvylikai! ... Ką padarysi! Kai jau taip viskas supuolė!... Galėjo ir tas pajodžarga mano sūnus Luidžinas pasirodyt; bet ne, jo matyt nenoriu, gana jau to, ko man pridarė! Tegu per savo galvą lieka sausa burna!

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Gaetanas ir Otavijus

OTAVIJUS (*iš užkulisų*): Ar galima?

GAETANAS: Kas ten?...A! Ponas Bébė!... Įeikit, prašom.

OTAVIJUS (*iš užkulisų*): Ačiū... Aš dar mielai palaukčiau, bet deja, brangus kavalieriau...

GAETANAS: Mano dukra Džema išvažiavo karieta su savo kambarine... bet tuoj tuoj turi grįžti.

OTAVIJUS: Reiškia, tik į teatrą nueisiu jai paploti.

OTAVIJUS: O kiek gėlių!... Tai vis dovanos jūsų dukrai, tiesa?

GAETANAS: Žinoma, nes šiandien mano dukros gimimo *sukvanktis*.

OTAVIJUS (*juokiasi*): Sukvanktis? Turbūt norėjote pasakyt „sukaktis“?

GAETANAS: Ar aš ne taip pasakiau?... Šiandien jai *praėjo* aštuoniolika metų.

OTAVIJUS: Aštuoniolika metų!.. Koks puikus amžius!... Linksmybės, gėlių, meilės amžius!

GAETANAS: Visos gražios, bet jau jūsų asorti – tai pati gražiausia.

OTAVIJUS: Asorti? A, norėjot pasakyt puokštė. Tai niekai. Noriu asmeniškai ją pasveikinti ir palikti nedidelį atminimą. (*Išsitraukia iš kišenės dėžutę su žiedu*). Štai!... Žiedelis su briliantais.

GAETANAS (*apžiūredamas*): Nuostabu! Koks jau žiedelis, čia išsisas žiedas!... Ant jo kažkokia raidė visa iš briliantų.

peccché la mugliera tene dolore de mola. Io po' dico: sti guaje me li putiveve fà sapé aissera, e io nun avarria ordinato lo pranzo pe dudece. Pure è buono che vene l'avvocato mio co la mugliena e le doje figlie. Sò 4 e 2 nuje sei, e D. Dumenico, lo negoziante a Toledo, sette... Pure na bona tavola è... Ma 12 era meglio, tengo tutto lo servizio completo!... Nun c'è che fà!... Quanno se danno tanta combinazione!... Nce sarria stato pure chill'assassino de figliemo Luigino; ma no, nun lo voglio vedé me n'ha fatte assaje! E pe la capa soja se perde chesti ghiurnate!

SCENA SECONDA

Ottavio e detto.

GAETANO: Chi è?... Ah! Il sig. Bébè!... Avanti, favorisca.

OTTAVIO (*di fuori*): Grazie... lo aspetterei ancota volentieri, ma purtroppo caro cavaliere....

GAETANO: Mia figlia Gemma è uscita in carrozza con la sua cameriera... Ma poco po' tricà.

OTTAVIO: Vorra' dire che andro' ad applaudirla in teatro!

OTTAVIO: Quanti fiori!... Sono tutti regali di vostra figlia, non è vero?

GAETANO: Sicuro perché oggi è l'anno avversario della sua nascita.

OTTAVIO (*ride*): Ah, ah! L'anno avversario? L'anniversario volete dire?

GAETANO: E nun aggio ditto accusi?... Oggi ha finito 18 anni.

OTTAVIO: Diciotto anni!... Che bell'età!... L'età dell'allegria, dei fiori e degli amori!

GAETANO: Sono tutti belli ma il suo assorti' e' il piu' bello.

OTTAVIO: Assorti? Volete dire, bouquet. Sciocchezze.

Voglio personalmente darle i miei auguri, e di più offrirle un piccolo ricordo. (*Tira fuori da una tasca un astuccio con un anello*). Ecco!... Un anellino di brillanti.

GAETANO (*ossetvandolo*): Bellissimo! Altro che anellino, questo è nu anellone!... C'è una lettera sopra tutta in brillanti.

OTTAVIO: Sicuro, è una B... Bébè, il mio pseudonimo.

GAETANO: Già, Bébè, il vostro pseudonimo!... Per ora vi ringrazio con la bocca mia; quando poi viene mia figlia vi ringrazia a voce,

OTAVIJUS: Na žinoma, tai „bé“... Bébé, mano pseudonimas
GAETANAS: Taigi „Bébé“, jūsų pseudonimas!... Kol kas jums dėkoju savo paties lūpomis; kai grįš dukra, pati padėkos savo balsu, savo lūpom.
OTAVIJUS: Ką jūs, dėl Dievo meilės!
GAETANO: Bet atleiskit, kodėl nenorite pasakyti savo tikro vardo?
OTAVIJUS: Nes neverta. Koks be to jums skirtumas? Aš vardu Bébé... ponas Bébé.
GAETANAS: Gerai, kaip pats panorėsit.
OTAVIJUS(išsitraukia portsigarą, pasiima vieną cigaretę, kitą pasiūlo Gaetanui): Gal galėčiau pavaišinti?
GAETANAS: Kas čia?... Mėtų skonio batonėlis?
OTAVIJUS(juokiasi): Ką jūs, cigaretė.
GAETANAS: A, čia rūkymui?
OTAVIJUS: Žinoma. (*Uždega degtuką*). Prisidekit.(*Gaetanas prisidega*). Iš paties seralio.
GAETANAS: Ai... Tai jas susuka tos, kur ten sėdi!
OTAVIJUS: Ką jūs! Norėjau pasakyti, iš Konstantinopolio, ir iš sultono barzdos padarytos.
GAETANAS: Padarytos iš sultono barzdos?.. Tai bent! Koks jos kvapas!
OTAVIJUS(juokiasi): Taip tabako rūšis vadinasi, sultono barzda.
GAETANAS (*rūkydamas, paspringsta ir užsikosi*)
OTAVIJUS: Kas jums?
GAETANAS: Turbūt barzdos plaukas į gerklę papuolė!
OTAVIJUS: Jei jums negera, nerūkykit.
GAETANAS: Taip, jūs teisus.(*padeda cigaretę*). Pone Bébé, atsimenat vakar vakare, kaip gerai priėmė mano dukrą?
OTAVIJUS: A, žinoma!.. Truputį reikėjo pasistengti, bet kairė pusė laimėjo.

GAETANAS: Aha! Pastebėjau: visi krėsiai kairėje pusėje pliaukšėjo rankom, rėkė, o dešinėje nieks nesukrutėjo... O kodėl taip, donai Bébé?
OTAVIJUS: Kodėl?... Kita partija, mano brangusis!... Visi krėsiai iš dešinės palaiko Erminiją Paks, kitą primabaleriną.
GAETANAS: A, šit kaip!.. Bet kaip jie gali lyginti Pakšę su mano dukra?... Cha, ir šimtas tokių Pakšių mano dukteriai neprilygs!

con la bocca sua.
OTTAVIO: Oh, niente, per carità!
GAETANO: Ma scusate, voi perché non volete dire come vi chiamate?
OTTAVIO: Perché è inutile. Che ve n'importa a voi? Mi chiamo Bebè... il sig. Bebè.
GAETANO: Va bene, come volete voi.
OTTAVIO (*tira fuori un portasigarette, ne prende una e ne offre un'altra a Gaetano*): Posso offrirvi?

GAETANO: Che è chesta?... Na bacchetta de spirito d'amenta?
OTTAVIO (*ridendo*): Ma no, una sigaretta.
GAETANO: Oh, se fumano?
OTTAVIO: Sicuro! (*Accende un cerino.*) Accendete. (*Gaetano accende.*) Queste vengono dal serraglio.
GAETANO: Ah!... Li fanno li guagliune llà dinto!...
OTTAVIO: Ma che! Vengono da Costantinopoli, c'è dentro la barba del Sultano.
GAETANO: Sò fatte co la barba del Sultano?!... Vi! Comme hanna addurrà!
OTTAVIO (*ridendo*) Son fatte con un tabacco che si chiama così: la barba del Sultano.
GAETANO (*fumando si disturba e tossisce*).
OTTAVIO: Che cos'è?
GAETANO: M'è ghiuto nu pilo de la barba nganna!
OTTAVIO: Se vi disturba, non fumate.
GAETANO Sì, la verità. (*Posa la sigaretta.*) Signor Bebè, vi ricordate ieri sera che festa a mia figlia?
OTTAVIO: Ah, sicuro!... C'era però un pochino di contrasto, ma la sinistra vinse.
GAETANO: Già! Io questo osservai; tutte le poltrone a sinistra sbattevano le mani, facevano chiasso, e chelle a dritta, nun se muvevano... Perché, Don Bebè?
OTTAVIO: Eh!... Perché?... Partito contrario, mio caro!... Tutte le poltrone a destra proteggono Erminia Pax, l'altra prima ballerina.
GAETANO: Ah, perciò!... E vonno mettere la Pax con mia figlia?... Seh!... Nce ne vonno Pax per mia figlia!
OTTAVIO: Ah, non c'è paragone!
GAETANO: Dite la verità, D. Bebè?

OTAVIJUS: Ką jūs, ir lygint negalima!

GAETANAS: Juk tiesa, donai Bėbė?

OTAVIJUS: Taip, bet ką jau čia padarysi? Partijos yra partijos!... Be to, yra ir partijų galvos, aš, pavyzdžiui, kairės pusės vadas ir, jei rytoj vakare panorėsiu... to aišku, niekad nebus, tik dėl pavyzdžio sakau... jei rytoj panorėsiu, kad ją nušvilptų, ją ir nušvilps!

GAETANAS: Gerai, bet mano dukra puikiai šoka.

OTAVIJUS: Na ir kas!... Publika ne į tą žiūri. Šaus man į galvą ją nušvilpt, tai ir nušvilpsiu!.. Aš tik dėl pavyzdžio sakau.

GAETANAS: Taip! Lygiai taip aš jos tėvas po tokio spektaklio laukiu jūsų prie išėjimo ir kad žiebiu į kaktą!

OTAVIJUS: O!

GAETANAS: Aš tik dėl pavyzdžio sakau.

OTAVIJUS: A, gerai.

GAETANAS: Bet jūs taurus sinjoras ir jos nenušvilpsit.

OTAVIJUS: Ką ten! Aš tik šiaip dėl pavyzdžio kalbėjau, kad suprastumėt, ką galim mes, partijų vadovai.

GAETANAS: O aš kitą pavyzdį pasakiau, kad suprastumėt, ką gali tėvai. (*Otavijus juokiasi*) Donai Bėbė, matot!.. Beje, donai Bėbė, ar galėčiau jūsų prašyt, kad suteiktumėt malonumą ir šiandien su mumis papietautumėt?

OTAVIJUS: Šiandien pat?.. Man labai gaila, bet negaliu... Esu jau kitur pakviestas, tad šį malonumą atidėkime kitam kartui... Šįvakar, jei sutinkate, ateisiu pas jus kavos.

GAETANAS: Gerai. Tuo tarpu, jums leidus, eisiu truputį apsiplausiu tualetą. Vos atsikėlęs nieko kito neveikiau, tik kabinau rožes ir kamelijas savo dukteriai. Štai pažiūrėkit! (*Rodo duris*)

OTAVIJUS: O, kaip puiku!... Labai gerai!

GAETANAS: Tai atsiprašysiu?

OTAVIJUS: Malonėkit.

GAETANAS (*uždelsęs akimirka*): Tai ką?... Každą norėjote pasakyti?

OTAVIJUS: Ne.

GAETANAS: Bet juk pasakėte „malonėkit“.

OTAVIJUS: Sakiau malonėkit eiti kur ejęs.

GAETANAS: A, supratau... Kol kas galite pasklaidyti šį portretų

OTTAVIO: D'altronde che ci volete fare? Sono partiti!... Poi vi sono i capipartiti; io, per esempio, sono capo partito della sinistra, e se domani sera... questo già non sarà mai, dico per dire, se domani sera voglio subissare vostra figlia, la subisso!

GAETANO: Eh, va bene, ma mia figlia tiene l'arte.

OTTAVIO: Che vuol dire!... Il pubblico a questo non ci bada. Io mi metto in testa di fischiarla, e la fischio!... Dico per dire.

GAETANO: Già! È l'istesso fatto, per esempio che io, essendo suo padre dopo che voi l'avete fischiata, v'aspetto fora, e ve faccio nu paliatone!

OTTAVIO: Oh!

GAETANO: Dico per dire!

OTTAVIO: Ah, va bene.

GAETANO: Ma voi siete un gentiluomo, e non la fischierete.

OTTAVIO: Ma che! Ho portato un paragone per farvi comprendere di che sono capaci i capi partiti.

GAETANO: Ed io vi ho portato un altro paragone per farvi comprendere di che sono capaci i padri. (*Ottavio ride.*) D. Bėbė, lo vė!... D. Bėbė! A proposito D. Bėbė, potrei avere il piacere di tenervi a pranzo con noi quest'oggi?

OTTAVIO: Quest'oggi?... Mi dispiace, ma non posso... Sono stato già invitato, mi procurerò il piacere un'altra volta... Questa sera, se vi fa piacere, verrò a prendere il caffè con voi.

GAETANO: Va bene. Intanto, permettetemi, vado a lavarmi un poco, a fare un po' di toletta. Da che mi sono alzato, non ho fatto altro che attaccare rose e camelie per mia figlia. Vedite là! (*Mostra la porta.*)

OTTAVIO: Ah, bravo!... Fanno bene!

GAETANO: Con permesso?

OTTAVIO: Attendete.

GAETANO (*dopo una pausa*): Ma che?... Mi dovete dire qualche cosa?

OTTAVIO: No.

GAETANO: E voi mi avete detto: Attendete.

OTTAVIO: Dico, attendete, fate pure il vostro comodo.

GAETANO: Ah, va bene... Intanto voi potete vedere i ritratti nell'album... potete passeggiare un poco in giardino. Io vengo

albumą... arba po sodą pasivaikščioti. Aš ilgai netruksiu.

OTAVIJUS: Žinoma, darykit, ką numatęs.

GAETANAS: Dėkoju, pone Bėbė!... Nesuprantu, kodėl pasivadint Bėbė. Kassyk, kai kalbame, atrodo, ketvirtį valandos nieko nedarau tik mekenu kaip avinas...bė bė...bė bė... Na, bet sakot, čia jūsų psichodronimas, tai daugiau jums nepriešgyniausiu. (*Išėina į užkulsius dešinėje*)

OTAVIJUS: (*juokiasi*): Cha! Cha! Cha!... Na, ir smalsuolis!... Būtinai jam reikia žinot mano tikrą vardą. Pasakyt jam savo tikrą vardą!... Beprotris būčiau! Sužinotų mano brolis, kunigaikštis Kasosoras ir sesuo Delpirdos grafienė, kad lakstau paskui baleriną, vargas man!... Būtų tikrai riesta!... Jei tokiom merginom nebūčiau iššvaistęs beveik milijono, tai galėčiau dabar elgtis sau kaip tinkamas; bet šiandien, deja, negaliu apsieit be giminių, ir todėl turiu būt atsargus. Juolab, kad ir sūnų Eudženijų kaskart vis graudenu!... Jei sužinotų, kad lankausi šituose namuose, siaubas, siaubas, kas būtų!

TREČIAS PAVEIKSLAS

Tie patys, Džema ir Betina

DŽEMA (*iš užkulsių, juokdamasi su Betina*): Cha, cha, cha! Gerai...ačiū, ačiū.

GAETANAS: O, štai ir mano dukra. Palieku jus vienus. (*eina į sodą*)

DŽEMA (*Pasirodo nešina dviem puokštėmis gėlių, elegantišku pasivaikščiojimo rūbu. Betina seka jai įkandin nešina dar dviem puokštėmis. Vilki juoda šilkinė suknią*): Tikrai keistas dalykas! Šiandien mane verste užvertė buketais. Net ir Bjazė vieną įteikė!... Visur gėlės!... Štai pažiūrėk! Ir ką dabar daryt su visom tom gėlėm?

BETINA: Kitais metais prieš keturias dienas turėsit perspėti, kad gėlių neneštų, štai kaip manau. (*nusiima skrybėlaites*)

DŽEMA: Pažiūrėsim, nuo ko šita. (*Paima pirmą vizitinę kortelę, kurią buvo paėmęs ir Gaetanas, ir perskaito*) „Alfredas Snukis “

subito.

OTTAVIO: Ma si, fate pure.

GAETANO: Grazie, sig. Bėbė!... Io non capisco perché v'aggia chiamà Bėbė. Ognè vota che parlammo, aggia sunà lo tamburro pe nu quarto d'ora... bè brè... bè brè... Ma voi dite che è il vostro pesolonimo, e io non voglio contraniarvi. (*Via dalla quinta a destra.*)

OTTAVIO (*ridendo*): Ah! ah! ah!... Che tipo curioso!... Per forza vuol sapere come mi chiamo. Dire il mio vero nome a lui!... Dovrei esser pazzo! Se mio fratello, il principe di Casador e mia sorella, la contessa del Pero, venissero a scoprire che io faccio la corte ad una ballerina, povero me!... Starei fresco!... Se non avessi sciupato quasi un milioncino con queste ragazze, non darei conto a nessuno delle mie azioni; ma oggi, pur troppo, ho bisogno dei miei parenti, e debbo agire con molta cautela. Tanto più che faccio sempre delle lezioni di moralità a mio figlio Eugenio!... Se egli sapesse che vengo in questa casa, povero me!... Povero me!

SCENA TERZA

Gemma, Bettina e detto.

GEMMA (*di dentro, ridendo con Bettina*): Ah! ah! ah! Va bene... grazie, grazie.

GAETANO: Ah, ecco mia figlia. Vi lascio soli. (*Va in giardino.*)

GEMMA (*viene avanti con 2 mazzolini di fiori in mano, in abito da passeggio, elegantissima. Bettina la segue con altri 2 mazzolini in mano. Indossa un abito di seta nera*): Ma chesta veramente è na cosa curiosa! Sta jurnata me subissanno de buchè. Pure Biase me n'ha dato uno!... Fiori da tutte le parte!... Teh! Guarda cčà! Io mò che ne faccio de tutti sti fiori?

BETTINA: L'anno che bene, nce l'avite avvisà 4 juorne primma a tutte quante che fiori nun ne vulite, sentite a me. (*Si levano i cappellini.*)

GEMMA: Vedimmo chisto chi è? (*Prende il primo biglietto da visita come ha fatto Gaetano, e legge:*) «Alfredo del Cane». Ah! Chisto

A, čia nuo baronaičio!... To pobjaurio... Nepriimsim jo! (*Ima antrą kortelę ir skaito*) „Aurelijus Frikis“. (*Betina*) O kas toks tas Frikis?

BETINA: Bala žino.

DŽEMA: A, tiesa, čia tas didikas, mažiukas toks visai... Kad smalsus, tai matosi!... Prieš spektaklį liepia ant krėslo padėt keturias pagalves, tada sėdasi.

BJAZĖ: Tikras nykštukas nosis.

DŽEMA: Nosis iš tikro! Taip jį ir vadinam.... O čia nuo ko? (*Ima trečią kortelę ir skaito*) Ponas Bėbė.

OTAVIJUS (*pasirodydamas*): Kvietėte?

DŽEMA: O, jūs buvote čia?

OTAVIJUS: Taip, laukiau čia, mano brangenybe. Atėjau palinkėti jums visokeriopos laimės, kurios taip trokšta jūsų mieloji širdelė! Aš taip pat šį rytą nusprendžiau atsiųsti jums gėlių; kartu norėjau pats asmeniškai paprašyti, kad priimtumėte šią nedidelę dovanėlę kaip kuklų pono Bėbė atminimą!

DŽEMA: O, kaip šaunu! (*Ima dėžutę, atidaro, apžiūri žiedą*) Visai mielas!

OTAVIJUS: (Mielas!... Man atsiėjo 1600 lirų!). Čia raidė „bé“. Vien briliantai.

DŽEMA: Aha, tikrai bė!... Paimk, Bete, padėk jį ten ant viršaus. (*Betina ima dėžutę ir deda ją ant lentynos*)

OTAVIJUS: Jei jūs, panele, man ne tokia žiauri būtumėt, kiek daug visko dėl jūsų padaryčiau, nes prisiekiu jums, per visą savo gyvenimą nė vienos moters taip nemylėjau, kaip myliu jus, o Džema!

BETINA: Ak, panele, o aš ir nepastebėjau!... Pažiūrėkit, kiek rožių, kiek kamelijų virš jūsų kambario durų pakabinta!

DŽEMA: O! Tikrai!... O kas čia jas užkėlė?

OTAVIJUS: Jūsų tėvas man sakė, kad visą rytą nieko kito neveikė, tik rožes ir kamelijas kabino... Galbūt čia jo darbas.

DŽEMA: Vargšas tėvelis! Kaip mane myli!... Dėl to mano gimtadienio visą savaitę vien rūpesčiuose ir, galima sakyti, nė naktim nemiega

OTAVIJUS: Ne tik jūsų tėtis, panele. Ir aš šiąnakt nė bluosto nesudėjau, ir jus minėdamas, sau galvojau: kažin ar dovanos ji man nors vieną vilties žodelį, žodelį, kurio niekad nesugebėjau

ė lo baruncino!... Chill'antipatico... Nun lo dammo audienza. (*Prende il secondo biglietto e legge*;) «Aurelio Frichè». (*A Bettina*;) E chi è stu Frichè?

BETTINA: E chi lo ssape?

GEMMA: Ah, chisto è chillu nobele, curto curto... Si vide quant'è curiosu!... La sera se fa mettere 4 cuscine ncoppa a la poltrona, e po' s'assetta.

BETTINA: E chisto ha da essere Tombus.

GEMMA: Proprio Tombus! Accussi lo chiamammo nuje... E chist'auto chi è? (*Prende il terzo biglietto, e legge*;) «Il sig. Bėbė».

OTTAVIO (*avanzandosi*) M'avete chiamato?

GEMMA: Ah, vuje stiveve ccà?

OTTAVIO: Sì, stavo qua, tesoretto mio. Son venuto per augurarvi tutte quelle felicità che il vostro bel cuore desidera! Anche io questa mattina ho voluto mandarvi dei fiori; poi personalmente, vi prego di accettare questo piccolo dono, che terrete come semplice ricordo del sig. Bėbė.

GEMMA: Ah, bravo! (*Prende l'astuccio, lo apre, ed osserva l'anello*;) Carino!

OTTAVIO: (Carino!... Quello mi costa 1600 lire!). Quella è una B. tutta in brillanti.

GEMMA: Già, una B!... Tiene, Betti, miette là ncoppa!... (*Bettina prende l'astuccio, e lo pone sulla mensola*;))

OTTAVIO: Se voi, signorina foste meno crudele con me, quante e quante cose farei per voi, perché vi giuro che mai in vita mia ho amato una donna come amo voi, o Gemma!...

BETTINA: Oh! signurì, io nun ce avevo badato!... Guardate quanta rose e quanta camelie stanno vicino a la porta de la cammera vostra!

GEMMA: Uh! Veramente!... E chi nce l'ha poste?

OTTAVIO: Vostro padre mi ha detto che da stamattina non ha fatto altro che attacar rose e camelie... Forse sarò stato lui.

GEMMA: Povero papà! Quanto me vo bene!... Pe sta nascita mia sta ammuinato da 8 juorne, e se po' di che la notte nun ha durmuto.

OTTAVIO: Non solamente vostro padre, signorina. Anch'io stanotte non ho potuto riposare, e pensando a voi, dicevo fra me: chi sa se mi accorderà una sola parola di speranza, quella parola che non

išgauti, o kodėl ir nežinau...

DŽEMA: Atleiskite, pone, bet aš manau, kad gana aiškiai esu jums pasakius. Jūs pats teikiatės šitaip gaišt laiką. Kai pirmą kartą atėjote ir man tiek gražių žodžių prikalbėjot ir tiek gražių pažadų prižarstėt, patį svarbiausią dalyką nutylėdami, aš iškart viską supratau ir ką jums atsakiau?...“Pone, Bėbė, jūs suklydote, aš nenoriu būti tokia, kokia jūs mane norit padaryti. Jei aš tikrai jums taip jau labai rūpiu, tai veskit mane, štai ko aš noriu.” Į šiuos žodžius „veskit mane“, kuriuos jums daugiau nei šimtą kartų esu pakartojus, jūs nieko neatsakot ir visai atauštat. Norėtūsi žinoti kodėl?

OTAVIJUS: Gerai, pasakysiu, Džema brangioji ... Aš iš kilmingos šeimos... ir mano giminės, pati supranti ...

DŽEMA: Suprantu... jūsų giminės... jūsų kilminga šeima ... kreivai pažiūrėtų į šitą santuoką, nes aš balerina... o kadangi ši balerina mylės tik tą, kas ją kalbės apie vedybas, tai atleiskit, brangusis Bėbė už tokius žodžius, bet jums lieka tik trimituot atsitraukimą.

(Betina mėgdžioja atsitraukimo signalą, Džema jai antrina. Abi juokiasi su pašaipą)

OTAVIJUS (*minutėlę patylėjęs*): Ir jūs taip žiauriai su manim atsisveikinat?... Nieko daugiau nepasakysit?

DŽEMA: Nieko kito, neturiu daugiau ko pridurti.

OTAVIJUS: Gerai, aš pamąstysiu ir tikiuosi pasielgt taip, kad liktumėt patenkinta, nes jūsų, Džema, pamiršti nesugebėsiu niekada. Pernelyg jau jus myliu, ir laikui atėjus pati tuo įsitikinsite! (*pauzė*) Kurią nors dieną liksiu pas jus pietų. Jūsų tėvas prašė, kad būčiau šiandien, bet apgailėstaudamas turėjau atsisakyti, nes esu kitur pasižadėjęs... Ar neprieštarausit, jei kurią dieną su jumis papietausiu?

DŽEMA: Ką jūs, bus tik linksmiau!

OTAVIJUS: Na ir puiku! Tuomet iki pasimatymo, brangioji!... Atsisveikinu iki vakaro.

DŽEMA: Iki pasimatymo.

OTAVIJUS: Laikui bėgant pati pamatysit... pamatysit... (Reikia tik turėt kantrybės ir atkaklumo, aš šituos dalykus išmanau)

(išeina)

DŽEMA: Cha, cha, cha! (*juokiasi*) Koks juokingas!

BETINA: Tokiuose metuose vis dar dedasi jaunuoliu!

ho potuto mai ottenere, e non sè perché...

GEMMA: Ma scusate, signore, io credo che v'aggio parlato chiaro bastantemente. Site vuje che ve piace de perdere lo tempo. Quando venistev la primma vota, e me dicistev tante belle parole, e me facistev tanta belle promesse senza mai parlare della cosa più essenziale, io subito capii, e che ve rispunnette?... «Signor Bebè, voi avete sbagliato, io non voglio diventare chella che me vulite fà diventà vuje. Si veramente tenite na gran premura pe me, spusateme, chesto è chello che desidero, «A sta parola “spusateme”» che v'aggio ripetuto cchiù de ciento vote, vuje nun parlate cchiù, e v'arreffreddate. Ma peché vurrìa sapé?

OTTAVIO: Ecco qua, Gemma mia, vi dirò... lo appartengo ad una nobile famiglia... e i miei parenti, capisci...

GEMMA: Capisco... i vostri parenti... la vostra nobile famiglia, nun vedarrieno buono stu matrimonio, peché io sò na ballerina... e siccome chesta ballerina amerà sulamente a chillo che le parlarrà de matrimonio, così caro signor Bebè, scusate se vi dico che dovete battere la ritirata. (*Bettina canterella il motivo della ritirata, e Gemma le fa coro. Tutte e due ridono con aria di scherno.*)

OTTAVIO (*dopo una pausa*): E mi lasciate così barbaramente?... Non mi dite altro?

GEMMA: Nient'altro, non ho altro da dirvi.

OTTAVIO: Ebbene, ci penserò, e spero di farvi contenta, perché mi sarà impossibile dimenticarvi, o Gemma. Vi amo troppo, e col tempo ve ne convincerete! (*Una pausa.*) Uno di questi giorni resterò a pranzo da voi. Vostro padre voleva farmi rimanere oggi, ma con mio dispiacere non ho potuto accettare, perché avevo un altro impegno... Vi farà dispiacere se pranzerò un giorno con voi?

GEMMA: Oh, anzi, staremo allegri!

OTTAVIO: Bravissimo! Dunque, arriverdoci mia cara!... A questa sera.

GEMMA: A rivederci.

OTTAVIO: Col tempo ve ne convincerete... ve ne convincerete... (Bisogna aver pazienza e costanza, io sò il mestiere!). (*Via.*)

GEMMA: Ah! ah! ah! (*Ridendo.*) Quanto è curioso!

BETTINA: A chell'età vò fà ancora lo giuvinotto!

GEMMA: Appena sente parlà de spusalizio se ne scappa!... Basta

DŽEMA: Vos išgirdęs kalbas apie santuoką, į kojas deda!.. Na, gerai. Žinai, Bete, dabar mums įeinant durininkas man įteikė šitą laišką. Sako, kad Eudženijus jam davė jį dar ryte, bet jis negalėjo perduot. Pažiūrėkim, ką jis rašo. (*Išima laišką*). Pažiūrėk, Bete, kad tėtis neateitų!

BETINA: Nebijokit, skaitykit! (*eina prie dešinių durų*)

DŽEMA: (*skaityto*) „Brangioji Džema, šiandien pristatysiu tavo tėvui savo šeimą, ir jei likimas mums bus maloningas, jei vaidinimas pavyks, mes tapsim laimingi, laimingi visiems laikams. Kol kas daugiau nieko nerašau, visa kita pasakysiu, kai susitiksim. Mylėk amžinai savo Eudženijų.“ Ir ką šitas dalykas reiškia? Ką jis vadina vaidinimu?

BETINA: Iš kur man žinoti, panele?... Galui jums pasakyti tik tiek: būkite atsargi, nes kartais būna taip, kad mergina lieka apgauta, kai to mažiausiai tikėjosi!

DŽEMA: Ką tu kalbi, Betina!?... Juk jis, Eudženijus, dėl manęs galvą pametęs.

BETINA: Ir mano vyras, tas bestija, dėl manęs buvo galvą pametęs, o paskui, kai mane vedė...

DŽEMA: Ką!... Tai tu, Betina, ištekėjusi?

BETINA: Taip, panele, jau aštuoneri metai! Ištekėjau už notaro padėjėjo, tokio Feličės Šiošiamokos, ir po dviejų santuokos metų išsiskyrėme.

DŽEMA: O kodėl išsiskyrėte?

BETINA: Nes tas niekšas užsuko romaną su viena siuvėja, ir toji moteriškė apvertė visus namus aukštyn kojom. Aš viską sužinojus, jam apskaldžiau ausis ir išėjau iš namų. Maniau, kad tas mano vyras po kažkurio laiko mane prisimins. Kur ten!... Jau 6 metai, kai jis su ana gyvena, o aš, atrodo, tarsi mirusi būčiau!

DŽEMA: Vargšė Betina!

BETINA: Aš ne dėl jo pergyvenu, patikėkit, panele, bet dėl sūnelio, kuris pas jį liko ir kurio jis man taip ir neatidavė... Bet žinau, jau greit aš jį iš po žemių ištrauksiu, ir tą dieną iš pamestos žmonos tapsiu iškart našle.

Betti, mò che simme trasute dinto a lo palazzo, lo guardaporte m'ha conzignato stu biglietto. Dice che nce lo ha dato Eugenio da stammatina, e nun ha avuto tiempo de me lo dà prima. Vedimmo che dice. (*Aprè il biglietto*.) Attiente, Betti! Avesa veni papà?

BETTINA: Nun avete appaura, leggite! (*Va a guardare verso l'uscio a destra*.)

GEMMA (*legge*): «Cara Gemma, oggi presenterè a tuo padre la mia famiglia, e se la sorte ci sarà favorevole, se riuscirà la finzione, saremo felici e per sempre. Per ora non ti dico altro; a voce ti dirò il resto. Ama sempre il tuo Eugenio». E che vò dicere chesto? Che sarrà sta finzione?

BETTINA: Che ne saccio, signuri?... Chello che ve pozzo dicere sulamente: stateve attiente, pecché a li vote, na figliola quanno meno se crede è ngannata!

GEMMA: Tu che dici, Betti!?... Chillo, Eugenio, va pazzo pe me.

BETTINA: E chill'assassino de maritemo pure lo pazzo faceva e pè quanno me spusaje...

GEMMA: Comme!... Betti, tu si mmaretata?

BETTINA: Sissignore, signuri, da 8 anne! Me spusaje nu giovène de nutaro, nu certo Felice Sciosciamocca, e doppo 2 anne de matrimonio nce spartetteme.

GEMMA: E pecché ve spartistevè?

BETTINA: Pecché chillu birbante se mettette a fà ammore cu na sarta, e pe chella femmena steva facenno j la casa sotto e ncoppa. lo l'appuraje, e le facette prima nu paliatone, e po' me ne jette. Me credevè che stu mio signore, doppo quacche tiempo, se fosse ricordato de me. Ma niente!... Sò 6 anne che sta cu chella tale, e io comme fosse morta addirittura!

GEMMA: Povera Bettina!

BETTINA: A me nun me dispiace pe isso, signuri, crediteme, ma pe nu guaglione che le rimmanette, e che isso nun m'ha vuluto mai dà... Ma si me vene ncapo, nu juorno de chiste lo vaco piscanno, allora da donna separata divento subito vedova.

KETVIRTAS PAVEIKSLAS

Tos pačios ir Luidžinas, tada Eudženijus ir Gaetanas

LUIDŽINAS (iš sodo): Cit...! Džema!... Džema!...

DŽEMA: O, Luidžis!... Kad tave kur!... Kaip čia?... Vėl paėmei iš rašomo stalo 1500 frankų?

LUIDŽINAS: Ir jie pasibaigė, grožybe tu mano!... Neliko nė sudilusio grašio.

DŽEMA: A!... Ir ko dabar iš manęs tikiesi?... Tėvelis tavęs daugiau akyse nenori matyti.

LUIDŽINAS: O kur jis?

DŽEMA: Turbūt savo kambaryje.

BETINA: Taip, taip, jis tenai.

LUIDŽINAS: Užrakink tas duris, prašau, turiu tau ką pasakyti. (*Betina užrakina duris*) Džema, sutaikyk mane su tėvu.

DŽEMA: Neįmanoma! Jis baisiausiai ant tavęs užsirūstinęs!

LUIDŽINAS: Tu gali viską, grožybe tu mano! Ar nori, kad tavęs dar kai kas paprašytų? (*Prieina prie durų į sodą ir pašaukia*) Markizaiti, ateikit!

EUDŽENIJUS: Štai ir aš čia, Džema brangioji!

DŽEMA: Eudženijus!... Iš kur jūs čia?

LUIDŽINAS: Tėtušis buvo įsakęs durininkui neleisti nė jo, nė manęs, bet apie sodą pamiršo... Varteliai buvo praverti, ir mes prasmukome...

DŽEMA: Gerai! Eudženijau, ką reiškia šitas laiškas ir ką tu vadinį vaidinimu?

EUDŽENIJUS: Aš viską įvykdžiau! Mano šeima netoliese sėdi užsidarius karietoj ir laukia tik manęs, kad galėtų čia pasirodyt.

DŽEMA: Tavo šeima?

EUDŽENIJUS: Tariama šeima. Tai keturi mano draugai, jie ir vaidins giminaičius.

DŽEMA: Ką tu čia sakai!... O jei tėvelis viską supras?

EUDŽENIJUS: To negali būt, jie perrengti kuo puikiausiai!

LUIDŽINAS: Be to, tėtušis tikras asilas!... Bet kuo patikės...

DŽEMA: Bet kodėl taip darai?

SCENA QUARTA

Luigino e dette, poi Eugenio, indi Gaetano.

LUIGINO (*dal giardino*): Psst!... Gemma!... Gemma!...

GEMMA: Guè, Luigi!... Mannaggia all'arma toja!... E comme?... Te pigliasti n'auti 1500 franche da dinto a la scrivania?

LUIGINO: E so' finite, bellezza mia!... Nun tengo manco nu sordo.

GEMMA: Eh!... E che buò da me, mò?... Chillo, papà, nun te vò vedé cchiù.

LUIGINO: Addò sta papà?

GEMMA: Starrà dinto a la cammera soja.

BETTINA: Sissignore, sta cca.

LUIGINO: E chiude ha porta cu la chiave, agge pacienza, io t'aggia parlà. (*Bettina chiude l'uscio a chiave.*) Gemma, famme fa pace cu papà.

GEMMA: È impossibile! Chillo sta arraggiato cu ttico de na mala manera!

LUIGINO: Tu puoi far tutto, bellezza mia! Vuoi vedere pure chi te ne prega? (*Si avvicina alla porta del giardino, e chiama:*) Marchesì, venite.

EUGENIO: Eccomi qua, Gemma mia!

GEMMA: Eugenio!... E pe dò site trasuto?

LUIGINO: Papà aveva dato ordine a lo guardaporte de nun fà passà né a me né a isso, ma s'era scurdato però de lo ciardino... Lo canciello steva apierto, e nce simme mpizzate...

GEMMA: Basta! Eugè, che vò dicere stu biglietto, ched'è sta finzione?

EUGENIO: Ho fatto tutto! Abbasso c'è la mia famiglia in una carrozza chiusa, ed aspetta me per salire.

GEMMA: La famiglia toja?

EUGENIO: Sì, è na finta famiglia. Sono 4 miei amici che fingeranno di essere miei parenti.

GEMMA: Tu che dice!... E si papà se n'addona?

EUGENIO: È impossibile, sono travestiti alla perfezione!

LUIGINO: E po', chillo papà è nu ciuccio!... Se crede qualunque cosa...

EUDŽENIJUS: Kad galėčiau tave pamatyti, brangioji Džema, ir netrukdomai kalbėtis. (*Beldimas į pirmas duris iš dešinės*)

GAETANAS (*iš užkulisių*): Ei! Kas čia duris užrakino?!...

DŽEMA: Tėvelis!

EUDŽENIJUS: Tyliai!... Eiva iš čia, palikim juos vienus... Aš tuoj grįšiu.

LUIDŽINAS: Aš su tėtušiu norėjau susitaikyti, o jei ne, viską jam išklousiu.

DŽEMA: Gerai, aš pabandysiu, bet tu kol kas išeik.

LUIDŽINAS: Ačiū, grožybe tu mano! (*išeina*)

EUDŽENIJUS: Mano brangioji Džema! (*Bučiuoja jai ranką ir išeina pro sodą*)

DŽEMA: Bete, atrakink tas duris ir ką nors sugalvok. (*Išeina pro antras duris iš kairės*)

GAETANAS (*beldžiasi ir šaukia*): Vičiencai!... Bjazel!.. Kas užrakino šitas duris?

BETINA (*atrankina*): Ekscelencija, atleiskite, čia aš buvau užrakinus, maniau, kad ten nieko nėra.

GAETANAS (*su fraku ir baltu kaklaraiščiu*): Kad nieko nėra? O aš tau ką - tuščia vieta?

BETINA: Maniau, jūs sode vaikštot.

GAETANAS O Džema kur?

BETINA: Ji savo kambaryje, ekscelencija. Mes ką tik grįžome.

GAETANAS: Ar sveika?.. Ar gerai jaučiasi?

BETINA: Taip, ekscelencija, puikiai, ir spindi kaip pavasarinė rožė.

GAETANAS: Palaiminta, palaiminta, dukrelė mano!... O staigmeną ar matėt?

GAETANAS: Kokią staigmeną?

GAETANAS: Na, duris su kamelijom ir rožėm.

BETINA: Ak, taip, ekscelencija. Jai taip patiko!... O tas senolis, ponas Bėbė padovanojo jai štai šį gražų žiedą.

(*Rodo Gaetanui žiedą*)

GAETANAS Žinau! O ji ką pasakė?... Patiko jai?

BETINA: Taip sau... Juk žinot, daiktų ji turi daug, vargu ar kas ją galėtų labai nustebinti.

GAETANAS: Tai žinoma!... Kad ji nustebtų, štai kokių briliantų

GEMMA: Ma pecché haje fatto chesto?

EUGENIO: Per vederti, Gemma mia, e parlarti con libertà. (*Si picchia alla prima porta a destra.*)

GAETANO (*di dentro, gridando*): Neh? Chi ha chiuso sta porta?!...

GEMMA: Papà!

EUGENIO: Zitto!... Andate via tutti, lasciatelo qui solo... Io ritornerò fra poco.

LUIGINO: Io voglio fà pace cu papà, si no le dico tutte cose.

GEMMA: Va buono, pe mò vattenne, nce penz'io.

LUIGINO: Grazie, bellezza mia! (*Via pel giardino.*)

EUGENIO: Mia cara Gemma! (*Le bacia la mano, e via pel giardino.*)

GEMMA: Betti, arape la porta, e trova tu na scusa. (*Via da secondo uscio a sinistra.*)

GAETANO (*bussando e gridando*): Vicienzo!... Biase!... Chi ha chiusa sta porta?

BETTINA (*apre*): Eccellenza, scusate, l'aggio chiusa io, pecché me credeva che nun ce steva nisciuno.

GAETANO (*in frak e cravatta bianca*): Nun ce steva nisciuno? E io, ched'è, era squagliato?

BETTINA: Me credeva che stiveve dinto a lo ciardino.

GAETANO: Gemma addò stà?

BETTINA: Sta dinta a la cammera soja, eccellenza. Mò proprio nce simmo ritirate.

GAETANO: Sta bona?... Se sente bona?

BETTINA: Sissignore, eccellenza. Specialmente stamattina sta comme a na rusella de maggio.

GAETANO: Benedetta figlia mia, benedetta!... La sorpresa l'avite vista?

BETTINA: Quà sorpresa?

GAETANO: La porta chiena de camelie e rose.

BETTINA: Ah, sissignore, eccellenza. N'ha avuto tanto piacere!... Chillu vecchio, il signor Bèbè, l'ha puntato stu bell'aniello. (*Glielo mostra.*)

GAETANO: Lo ssaccio! E essa che ha ditto?... N'ha avuto piacere?

BETTINA: Accussi, accussi... Vuje po' sapite che chella tene tanta oggette, e difficilmente le fà specie na cosa.

GAETANO: Se capisce!... Pe fa specie a chella, nce vonno brillante

reikėtų! (*Rodo rankomis*)

BETINA: Tai jau esiu, pone, jums leidus? (*Išėina pro kairias duris*)

GAETANAS: O mano dovanos ji ir įsivaiduot neįsivaizduoja! Perku namelį ant Vomero kalvos... Aplinkui bus gražus sodas, o virš vartelių - užrašas: „Vila Džema“. Šįryt laukiau savininko sandėriui užbaigti, bet jis kol kas dar nepasirodė.

PENKTAS PAVEIKSLAS

VIČIENCAS: Kavalieriau ekscelencija, atvyko markizas Otavijus Favetis ir markizaitis Eudženijus su kunigaikščiu Kasosoru ir Delpirdos grafiene.

GAETANAS: O! *Mamma mia!* Neleisk, neleisk! Sakyk, kad manęs nėra!

VIČIENCAS: Bet kavalieriau ekscelencija...

GAETANAS: Negaliu! Nepasiruošęs aš!

VIČIENCAS: Bet juk šitaip jų laukėt!

GAETANAS: Neįleisk jų, pasakyk, kad atvažiuotų kitą kartą!

VIČIENCAS: Bet čia ir markizas, ir kunigaikštis!

GAETANAS: O, *mamma mia!*...

VIČIENCAS: Nebijokite, bus viskas gerai.

GAETANAS: (*Šaukia*) Vičiencai! Bjaze! Neškit šitus iš čia! Tuoj pat! O, kokia garbė, kokia laimė dukrai mano! Gerai, kad spėjau į švarką įšokt!... Bet ir pirštinių turbūt reikia, kaip manai, Vičiencai?

VIČIENCAS: Žinoma! Aristokratai neduoda rankos, jei plika ir be pirštinės.

GAETANAS: Laimė, turiu čia kažkur porą! (*Išsitraukia iš kišenės porą pirštinių ir maunasi karštligiškai skubėdamas*). Kokia laimė mano dukrai! Vičiencai, Bjaze, maukitės pirštines!... Ar pirštines turit?

VIČIENCAS: Iš kur jas paimsim, pone?

GAETANAS: Blogai! Vičie, eik stok prie durų va taip, išsitempk kaip sargybinis.

VIČIENCAS: Nebijokit, viską aš padarysiu! (*eina į gilumą*)

accussì! (*Fa segno con le mani.*)

BETTINA: Io vaco dinto, signò, permettete? (*Via a sinistra.*)

GAETANO: Lo complimento mio po' nun se lo po' maje aspettà. Me sto accattanno na casarella ncoppa a lo Vommero. Attuorno nce faccio fà nu bellu ciardino, e ncoppa a lo canciello nce faccio scrivere: Villa Gemma. Stamattina aspettavo lo proprietario pe finalizzà tutto e nun è benuto ancora.

SCENA QUINTA

VICIENZO Cavaliere eccellenza, sono arrivati il marchese Ottavio favetti, il marchese Eugenio con il principe di Casador e la contessa del Pero

GAETANO: Uh! Mamma mia, Non li fare entrare! Di' che non ci sono!?

VICIENZO Ma cavaliere eccellenza...

GAETANO: Non posso! Non sono pronto!

VICIENZO: Li avete tanto aspettati!

GAETANO: Non li far entrare, di' che vengano un'altra volta.

VICIENZO: ma c'è il marchese e il principe!

GAETANO: O mamma mia!

VICIENZO: Non abbiate paura. Andra' tutto bene.

GAETANO: (*Gridando*) Vicienzo! Biase'. Portate via! subeto! Questo è un grand'onore, figlia mia fortunata!... Menu male che me trovo la sciassa ncuollo!... Ma nce vularriano i guanti, che dicite, Vicienzo??

VICIENZO: E si capisce! Gli aristocratici non danno la mano se non c'è il guanto.

GAETANO: Fortunatamente ca tengo nu pare de guante! (*Tira fuori un paio di guanti dalla saccoccia, e se l'infilta frettolosamente*.) Che fortuna per mia figlia! Vicienzo, Biase', mettiteve i guante!... Guante ne tenite?

VICIENZO: Addò li pigliammo, signò?

GAETANO: Male! Viciè, tu va te miette vicina la porta accussì, dritto comme a na sentinella.

VICIENZO: Nun ce penzate, lassate fà a me! (*Via pel fondo.*)

GAETANAS: Bjaze, tu stok čia prie durų ir nejudėk... Kai pakviesiu tave, nepmiršk „kavalieriaus ekscelencijos“!

BJAZĖ: Gerai, nesijaudinkite.

GAETANAS: Va taip, tiesiai ir nejudėk, aišku?

BJAZĖ: O jei man čiaudulys užeis?

GAETANAS: Neužeis, o jei užeis, suturėk jį.

VIČIENCAS: Markizas Otavijus Favetis!

=====
EUĐZENIJUS: Įeikite, įeikite, tėve... Štai kavaliarius.

PASKVALIS (*su baltu peruku, bakenbardais, šviesiomis pirštinėmis, cilindru ant galvos ir lazdele rankoje. Įžengia vilkėdamas ilga tamsia miline ir labai pasipūtęs dairosi į visas puses pro lornetą ant vėžlio kiauto rankenėlės.*)

GAETANAS: Gerbiamiausiasis pone markize... (*duodamas ranką*) Garbė, kurią man darot, galima sakyti mane daro ...beveik idiotu.

EUĐZENIJUS: Prašom, prašom toliau. Kavaliariau, leiskite jums pristatyti šviesiausią Delpirdos grafienę, mano tetą...

GAETANAS: Jaučiuosi laimingas.

EUĐZENIJUS: ...jos dukrą Karlą, Delpirdos grafitę...

GAETANAS: Labai malonu.

EUĐZENIJUS: ...ir dėdę Kasosoro kunigaikštį.

GAETANAS: Ponas kunigaikšti, man tokia didelė garbė, kad šiandien...

FELIČĖ: Taškas!

GAETANAS: ...atrodo lyg būtų šventadienis.

FELIČĖ: Taškas!

GAETANAS: ir jaučiuosi visai neturįs potencijos patenkinti jus analogiškai ir kaip pridera jūsų rangui...

FELIČĖ: Taškas! Didžiai gerbiamas pone, šios dienos data (*Rodo Bjazei savo skrybėlę ir lazda, kad paimtų, bet tarnas nepajuda iš vietos*) mes teikėmės įžengtį šitą varganą būstą tiesioginei akistatai su jumis, nors eventualiai pinigingu, tačiau iš esmės apgailėtinu... (*vėl rodo Bjazei į skrybėlę ir lazda, o kadangi tas nepajuda iš vietos, trenkia abu daiktus žemėn*). Ar gaudysi pagaliau! Kur aš čia papuoliau!

GAETANAS (*Eudženijui*): (Kas čia, dėl ko taip?... Kodėl numetė

GAETANO: Bià, tu miettete cca, vicino a la porta, e nun te movere...

Quando io te chiammo, ricordete cavaliere eccellenza!

BIASE: Va bene, non dubitate.

GAETANO: Accussi, dritto, e nun te movere sà!

BIASE: E si me vene nu sternuto?

GAETANO: Nun t'hanna veni sternute, e si te veneno te li tiene...

=====
EUGENIO: Venite, venite papà... Ecco qui il cavaliere.

PASQUALE (*viene avanti in parrucca bionda, basette, guanti chiari, cappello a cilindro e bastone. Indossa un lungo pastrano scuro, e si presenta in scena con molto sussiego, guardando a destra e a sinistra attraverso un paio di lenti a manico di tartaruga.*)

GAETANO: Rispettabilissimo signor marchese... (*Dandogli la mano.*) L'onore che lei mi accorda, mi fa diventare, direi quasi, scemo,

EUGENIO: Prego accomodatevi. Cavaliere, vi presento l'illustrissima signora contessa del Pero,

GAETANO: Felice di conoscerla

EUGENIO: mia zia, sua figlia Clara, contessina del Pero,

GAETANO: Molto piacere

EUGENIO: e mio zio, il principe di Casador.

GAETANO: Signor principe, e' talmente grande l'onore che mi fate oggi...

FELICE: Basta.

GAETANO: mi sembra che oggi sia un giorno festivo

FELICE: Basta

GAETANO: e io mi credo d'essere proprio impotente, vale a dire, non mi trovo alla portata di poter degnamente contraccambiare...

FELICE: Basta. Egregio signore, noi, in data odierna (*Mostra a Biase il cappello e il bastone perché glieli tolga di mano, ma il servo non si muove*) ci siamo degnati di venire in questa misera casa al cospetto di lei che in fondo, sebbene danaroso, e' un disgraziato... (*mostra di nuovo a Biase il cappello e il bastone, e visto che egli non si muove, li butta a terra*). E acchiappa! Ma in che casa sono venuto!

GAETANO (*ad Eugenio*): (Che è stato neh?... Pecché ha jettato

ant žemės?)

EUĐZENIJUS: (Nes niekas nepadėmė iš rankų).

GAETANAS: (A, tikrai!... Kas galėjo pagalvoti?! O tas gyvulys kaip įkaltas!... Čia greičiau!)

BJAZĖ: (Juk sakėt iš vietos nejudėt!) (*Pakelia skrybėlę ir lazda*).

FELIČĖ: Kur aš čia papuoliau? Kur čia mane atvežė?

GAETANAS: Pone kunigaikšti, atleiskite.

FELIČĖ: Taškas!

BJAZĖ (*paduodamas kunigaikščiui lazda ir skrybėlę*):

Kunigaikšti, jums nukrito ant žemės.

FELIČĖ: Kaip žemai pulta! Kur čia mane atvežė?

GAETANAS: Pone kunigaikšti, atleiskite.

FELIČĖ: Taškas!

GAETANAS: (*Eudženijui*) Ar galėsiu kada išsižiot?

EUĐZENIJUS: Dėde, ar leisite, kavalieriui tart žodį?

FELIČĖ: Kam? Ar šitam? Tart žodį? Bus leista.

GAETANAS: Pone kunigaikšti... na, šita... norėjau tiesiog pasakyti, kad esu... sugraudintas, sugraudintas galėdamas pažinti tokią šviesią ir nušveistą šeimyną.

FELIČĖ: O! Baisu tiesiog! Dabar ir pats matai, kad geriau būtų tylėjęs. Vaje, kur mane atvežė?!

GAETANAS: (Vičiencai, Bjaže, atnešk 5 porcijas ledų ir kuo greičiau!).

BJAZĖ: (Tuo pat kavalieriaus ekselencija). (*Išbėga*).

PASKVALIS: Taigi esate tėvas tai merginai, kurią mano sūnus labai myli?

GAETANAS: Tikrai taip, jūsų paslaugoms!.. Ir mano dukra, galiu jus užtikrint, į jį baisingai *inikus* ir verda tiesiog *neporcinga* aistra.

FELIČĖ: O čia tai jau, pavyzdžiui, naujiena!... Kuriais čia metais balerinos pasidarė aistringos!..

GAETANAS: Bet... eee... pone kunigaikšti... Tai tiesa, kad balerinos *ekstremalios* ir niekam nejaučia prieraišumo, bet mano dukra – visai kitas dalykas. Kai ją pamatysit... pasakysit... pažiūrėsit... apturėsit... kažką gražaus... Aš būtent galvojant, kad mano dukra - tai balerina, laikiau beveik *nusivažiavimu*, galvojant apie jūsų pusę, šviesiausi ponai, ir tikrai neskatinau... priešingai, jaučiausi nepakankamu priimt savin tokią meilę... bet

nterra lo cappiello e lo bastone?).

EUGENIO: (Perché nessuno glieli ha tolti di mano).

GAETANO: (Ah, sicuro!... E chi nc'ha penzato?! E chill'animale che nun se move!... Aiza llà!).

BIASE: (Vuje avite ditto nun te movere!). (*Raccattando il cappello e il bastone.*)

FELICE: In che casa sono finito? Dove mi hanno portato?

GAETANO: Signor principe, mi scusi.

FELICE: Basta.

BIASE(porgendo al principe il bastone e il cappello) Principe, vi sono caduti.

FELICE: Fino a che punto! Ma dove mi hanno portato?.

GAETANO: Signor principe, mi scusi.

FELICE: Basta.

GAETANO: (a Eugenio) Ma quando posso aprire bocca?

EUGENIO: Zio, permettete che il cavalier vi dica una parola?

FELICE: Chi? Questo qui? A me? Acconsento.

GAETANO: Signor principe, ecco, io volevo dirvi semplicemente... che sono commosso, commosso per aver conosciuto una famiglia tanto lustra e illustrata (sic)

FELICE: Uh, Obrobio! Lo vedi che era meglio se stavi zitto? Dove mi hanno portato?

GAETANO: (Vicienzo, Biàse', fa venì 5 gelati, ma mò proprio!).

BIASE: (Subito, cavaliere eccellenza). (*Via.*)

PASQUALE: Dunque, voi siete il padre della ragazza, che mio figlio dice di amare tanto?

GAETANO: Sicuro, per servirla!... E anche mia figlia, posso assicurarla, gli porta un amore inqualificabile, ci tiene proprio una gran passione.

FELICE: Questa, per esempio, per me è una novità... Quando mai le ballerine hanno tenuto una passione!...

GAETANO: Ma, ecco, signor principe... È vero che le ballerine sono stravaganti, e non tengono affezione per nessuno: ma mia figlia è un'altra cosa. Quando la conoscerete, vedrete... che direte... sapete... avete... una bella bella cosa... lo appunto pensando che mia figlia era una ballerina, mettevo quasi l'imponibile, sempre da parte di lor signori illustrissmmi, e con poca propensione... anzi, con molta insufficienza io subivo quest'amore... ma dal momento

jau kadangi mane apgulė, apsupo ir užgulė tokia švieži šeimyna, neišeina nieko tik čiupt dukrą ir įvarty tarp jūsų!... Mylėkit ją ir gailėkit, o mane jos tėvą amžiams manykit, laikykit *nuožulniausiu* savo gimine Gaetanu Semolone.

FELIČĖ: Taškas. Neapolyje,(*sako spektaklio datą*)

PASKVALIS: (Laiško pabaiga!). Pone! ... Buvau labai nusistatęs prieš šitą santuoką, bet matydamas, kad sūnus verkia visą rytą... visą dieną... visą vakarą... visą naktį...

FELIČĖ: (Žliumbė be pertraukos!)

PASKVALIS: Tariau sau pačiam: šisai jaunuolis tikrai sublogės, tegu jo noras būna patenkintas, ir tiek kalbų. Be to, ir pajamų jis turi šešis šimtus tūkstančių lirų, tad gali vest sau merginą kokią tinkamas.

GAETANAS: Šešis šimtus tūkstančių lirų?!

PASKVALIS: O!... Ir kas jau čia!

FELIČĖ: (Kas kada tiek matė!). A, noriu pasakyt grynais. Mes pratę prie čekių - jis pats žino – štai va tookio ilgumo!

PASKVALIS: Mano brolis, Kasosoro kunigaikštis, jau sudarė testamentą ir viską palieka jam...

FELIČĖ: Jo!... Mano milijonai bus jo... tai yra šito!

KONČETA: Dovanokit, bet yra ir mano dukra, ji irgi jūsų dukterėčia.

FELIČĖ: Ir jūs man tą vis kartojat, grafiene! Aš savo gerą paliksiu kam panorėsiu. O grafaitei be to jau priklauso jūsų... jūsų... Tiek visko turit! Ir pilį... ir vilą... ir dviratį...

EUDŽENIJUS: Pakaks, apie tai namie pakalbėsit. Man neatrodo, kad vieta čia tam tinkama.

PASKVALIS: Taigi sakėm... matydami, kaip Eudženijus suplonėjo dėl šitos... šitos panelės...

GAETANAS: Džemos, Džemos, Džemos...

PASKVALIS: ...panelės Džemos, susirinkom visi giminės ir nusprendėm, tegu lieka patenkintas. Tik mano sesuo, čia dalyvaujanti grafienė, buvo truputį kietoka... truputį kietoka...

FELICE: (Buvo?... Prieš daug metų!... Dabar visur minkšta!).

PASKVALIS: Nors paskui ir ji nusileido.

GAETANAS: Puiku!

KONČETA: Jei aš buvau kietoka, tai tam yra koks tūkstantis priežasčių. O į jas nuspjaut buvo ir mano broliui, markizui Otavijui, ir kitam mano broliui, Kasos voro kunigaikščiui...

che mi veggo assediato, circuito da una famiglia tanto lustra, non posso che prendere mia figlia, e buttarla in mezzo a voi!... Amatela, e compatitela, e a me suo padre poi credetemi per sempre vostro umilissimo parente Gaetano Semmolone.

FELICE: Napoli li... (*Dice la data del giorno della recita.*)

PASQUALE: (Ha chiusa la lettera!). Signore!... io era molto contrario a questo matrimonio, ma vedendo che mio figlio piangeva la mattina... il giorno... la sera... la notte...

FELICE: (Chisto chiagneva sempe!).

PASQUALE: Dissi fra me e me; questo ragazzo ne piglierà certo una malattia, contentiamolo, e non ne parliamo più. D'altronde, egli tiene seicentomila lire di rendita, e può sposarsi una giovane di suo piacere...

GAETANO: Seicento mila lire di rendita?!

PASQUALE: Oh!... E che cosa sono!...

FELICE: (Ma chi l'ha viste maje!). Voglio dire, in contanti, Noi usiamo gli assegni, lui lo sa, certi assegni lunghi così'.

PASQUALE: Mio fratello il principe di Casador, ha già fatto il testamento tutto in suo favore...

FELICE: Già!... I miei milioni sono di ...suoi, di lui.

CONCETTA: Scusate, c'è mia figlia, che è pure vostra nipote.

FELICE: E mi dite sempre questo, contessa! Io la roba mia la voglio dare a chi mi pare e piace. La contessina tiene il vostro..... Avete tanta roba! Un castello, la villa, la bicicletta...

EUGENIO: Va bene, di questo potrete poi parlare a casa. Qui non mi pare il momento.

PASQUALE: Dunque, dicevamo... vedendo che Eugenio si era ridotto mezzo per causa di questa signorina Gemma

GAETANO: Gemma, Gemma, Gemma...

PASQUALE: ci riunimmo tutti i parenti, e si decise di contentarlo. Solo mia sorella la contessa qui presente, era un poco duretta... un poco duretta...

FELICE: (Era?... Molti anni fa!... Ma mò è molla, mò!).

PASQUALE: Ma poi ha finito col cedere anche lei.

GAETANO: Bravissimo!

CONCETTA: Io se era duretta, avevo mille canne di ragione. Che ci passava per sopra mio fratello, il marchese Ottavio, e l'altro mio fratello, il principe di Cassarola...

FELIČĖ: Kasosoro, grafiene, Kasosoro!
KONČETA: Na, žinoma, Kasosoro, liežuvis susipynė...
FELIČĖ: Grafiene vis painioja pavardes... Ak, jau ta grafiene!... jau ta grafiene... (pridirbs mums visiems!)
KONČETA: Ponai galėjo elgtis kaip tinkami, bet aš ... Delpindos grafiene...
FELIČĖ: Delpirdos grafiene, Delpirdos.
KONČETA: Atleiskit, kunigaikšti, bet tik plikšiai sako „Delpirdos“, o mes didikai pratę sakyt „Delpindos“.
FELIČĖ: (Ji iš proto mane išvarys!)
GAETANAS: Atleiskite, kunigaikšti, bet man atrodo, grafiene teisi... Kas sako „Delpirdos“? Tik basa liaudis.
FELIČĖ: (Dar vienas pusgalvis išpindėjęs!)
KONČETA: Taigi aš, Delpindos grafiene, tapsiu gimine balerinai? Vien jau tai man užėmė kvapą ir dvejojau, na bet girdėdama, kad merginos pagrindas ir kėslai dori, tariu sau: „Na gerai, tebūnie jūsų valia!“
GAETANAS: Ir už tai jums dėkoju nuleidęs veidą ant žemės.
VIČIENCAS: (*Bjzė atneša padėklą su ledais*); Štai paduota, kavalieriau ekscelencija.
GAETANAS: A, šaunuolis, duokš man!... Prašau, ponai, paskanauti ledų.
PASKVALIS: Ką jūs, nereikėjo rūpintis!
FELIČĖ: O žinot... mes visada valgom ledus.
GAETANAS: Koks jau čia rūpestis! Tik pareiga, tik pareiga ir viskas! (*Paskvalis, Feličė, Končeta ir Pupela godžiai ryja ledus*)
FELIČĖ: (Šešeri metai kaip ledų nevalgiau!)
PASKVALIS: O savo dukterį, tą Džemą, kada mums parodysit?
GAETANAS: Tuoju pat!... (*šaukia*) Bjzė!
BJAZĖ: Kavalieriau ekscelencija!
GAETANAS: Eik, pakviesk čia mano dukterį Džemą.
BJAZĖ: Bus padaryta, kavalieriau ekscelencija! (*išeina pro antras duris iš kairės*)

GAETANAS: Tuoj pamatysit!... Angeliukas... Dora ir nekalta būtybė!
FELIČĖ: Ir dar dieviškai šoka! Mačiau tik kelis kartus, bet galiu pasakyt, kad šoka daug geriau už visas, kurias teko regėt

FELICE: Casador, contessa, Casador!
CONCETTA: Oh, sicuro, Casador, ho sbagliato...
FELICE: La contessa sbaglia sempre i cognomi... Ah! Questa contessa!... questa contessa!... (nce scumbina a nuje!).
CONCETTA: Erano padroni di fare ciò che volevano... ma io la contessa del Piede...
FELICE: Del Pero, contessa, del Pero.
CONCETTA: Scusate, principe, del Pero lo dicono i lazzari. Noialtri nobili diciamo del Piede.
FELICE: (Nun ce fà avutà lo stommaco!).
GAETANO: Perdonate, principe, me pare che have ragione la contessa... Lo Pero chi lo dice? Proprio chille de miezo a via.
FELICE: (Siente a chill'auto pede de vruoccole da llà!).
CONCETTA: Dunque, io, la contessa del Piede, apparentare con una ballerina? Questo solamente mi faceva stare in attitudine di sospensione; ma poi sentendo che la ragazza aveva buoni principi e fini, ho detto: Ebbene, sia fatta la volontà vostra!...
GAETANO: Ed io ve ne ringrazio con la faccia per terra.
BIASE (*recando un vassoio con 5 gelati*): Ecco servito, cavaliere eccellenza.
GAETANO: Ah, bravo, qua, a me!... Prego, signori, di accettare un gelato.
PASQUALE: Oh, ma perché questo disturbo?
FELICE: Sà!... noi mangiamo sempre gelati.
GAETANO: Ma che disturbo! È dovere, nient'altro che dovere!... (*Pasquale, Felice, Concetta e Pupella sorbiscono i gelati con grande avidità.*)
FELICE: (Nun pigliavo gelate da seje anne!).
PASQUALE: Ma vostra figlia, questa Gemma, quando ce la farete vedere?
GAETANO: Subito!... (*Chiama:*) Biase!
BIASE: Cavaliere eccellenza!
GAETANO: Andate a chiamare mia figlia Gemma.
BIASE: Subito, cavaliere eccellenza! (*Esce dalla seconda porta a sinistra.*)

GAETANO: Vedrete!... Un angioletto... un tipo di virtù e di candore.
FELICE: E poi balla divinamente! Poche volte l'ho vista, e posso dirvi che balla molto meglio di quante ballerine ho vedute a Parigi.

Paryžiuj.

GAETANAS: O, kunigaikšti, ir Paryžiuje buvote?

FELIČĖ: Ar buvau aš Paryžiuje?... Paryžių pažįstu geriau nei Neapolį!.. Brolau, kiek kartų mes buvome Prancūzijoje?

PASKVALIS: O!

BJAZĖ: Štai ir panelė!

GAETANAS: (*eina jos pasitikt*) Ateik, ateik, dukra mano! (*ima ją už rankos*) Laimingoji mano! Kilmingoji!... Pabučiuok ranką savo antrajam tėvui ir savo kilmingiesiems giminaičiams.

ŠEŠTAS PAVEIKSLAS

Tie patys, Bjazė ir Džema

DŽEMA: Klausau. (*Bučiuoja ranką Paskvalei, Končetai ir Feličei*)

PASKVALIS: Puiku!... Graži mergina! Sėskis. (*Džema sėdasi greta Eudženijaus.*)

FELIČĖ: (Iš tiesų visai nieko!)

KONČETA (*Apžiūrinėja ją pro lornetą*): O tikrai visai nieko merguželė!

FELIČĖ: O! (*Garsiai, kad nustelbtų Končetos netaktą*) Tikrai pavydėtina bus pora!

GAETANAS: Tavo brangiojo Eudženijaus giminaičiai mielai priitaria jūsų santuokai. Ar tu patenkinta?

DŽIAKINAS: Kur gi!... Labai patenkinta!

FELIČĖ: Padarėme viską, ko norėjote, ir esame tikrai laimingi suteikę jums taip trokštamą laimę.

PUPELA: Po mano pusbrolio vestuvių, noriu, kad ir mane ištekintumėt, antraip netylėsiu ir viską išardysiu!

GAETANAS: Kaip!... kaip išardysit?

FELIČĖ: Šiaip, tai žodelis, kurį ji visur kaišioja. Kai ko nors nori ir negali gaut, visad sako: "Žiūrėkit, viską jums išardysiu!"

GAETANAS (*juokiasi*): Cha cha cha!... Supratau.

PASKVALIS: Išdykėlė, išdykėlė!

GAETANAS: Gerai, grafaite, bus ir apie jus pagalvota!... Džema, palydėk damas į sodą (*moterys išeina*). Beje, markizaiti, jūs prieš

GAETANO: Ah, principe, siete stato anche a Parigi?

FELICE: Se sono stato a Parigi!... Ma io conosco più Parigi che Napoli!... Fratello quante volte siamo stati in Francia.

PASQUALE: Uh!...

BIASE: Ecco c'è la signorina!

GAETANO (*va ad incontrarla*): Vieni, figlia mia. (*La prende per mano.*) Figlia mia fortunata! Nobile figlia!... Bacia la mano al tuo secondo padre e ai tuoi nobili parenti.

SCENA SESTA

Biase, Gemma e detti.

GEMMA: Obbedisco. (*Bacia la mano a Pasquale, Concetta e Felice.*)

PASQUALE: Bravo!... Bella ragazza! Siedi. (*Gemma siede vicino ad Eugenio.*)

FELICE: (Chesta overo è bona!).

CONCETTA (*la guarda attraverso le lenti*): È veramente una graziosa fanciulla!

FELICE: Ah! (*Grida per non far sentire lo sproposito di Concetta.*) Sarà una coppia proprio invidiabile!

GAETANO: I parenti del tuo caro Eugenio acconsentono con piacere al matrimonio. Mò sei contenta?

GEMMA: E vi pare!... Contentissima!

FELICE: Abbiamo fatto tutto ciò che volevate, e siamo veramente lieti di avervi data quella felicità da voi tanto desiderata.

PUPELLA: Dopo il matrimonio di mio cugino, dovete pensare di maritare anche a me, perché se no parlo, e scumbino tutto!

GAETANO: Comme!... scumbina?

FELICE: Sì, è un intercalare che tiene. Quando non può avere una cosa, dice: Badate che io scumbino tutto!

GAETANO (*ride*): Ah! ah!... Ho capito.

PASQUALE: La biricchina, la biricchina!

FELICE: La biricchina, la biricchina! (All'arma de mammeta!)

GAETANO: Va bene, contessina, si penserà anche per lei!...

kelias dienas man minėjote, kad Kasosvo-o-sosoro kunigaikštienė, čia esančio jūsų dėdės žmona serga.... Kaip ji dabar jaučiasi?

EUĐZENIJUS: Ak blogai, labai blogai!

FELIČĖ: Neišgydoma liga, mano brangusis, kažkas krūtinėje.

PASKVALĖ: Vargšėlė! Jau visai nesigauo, sublogo va šitaip...

FELIČĖ: Vakar vakare atvyko keturi gydytojai iš Londono ir du iš Amerikos ir, kai ją apžiūrėjo, pasakė taip: „Brangusis kunigaikšti, savo žmoną gali mest iš galvos, nė plaučių, nė kepenų neturi... Na kepenų dar yra mažumėlė, bet mažai, labai jau mažai.“

GAETANAS: Ir paštetui turbūt neužtektų!

FELIČĖ: Jie pasakė: „Jei blužnis dar liks kurį laiką šviežia, dar savaitėlę pagyvens, bet vargu bau, nes jau pradėjo švinkti ir blužinis.“

EUĐZENIJUS: Vargšėlė! Tikrai labai jos gaila! (Bet kam jam šitaip nusišnekėti!)

GAETANAS: Bet kunigaikščio būdas tai mane žavi! (Žmona prie mirties, o jis nesuka sau galvos!)

FELIČĖ: Ką ten, aš visada toks!... Visada geros nuotaikos!.. Be to, mirti vis tiek kada nors reikia... Ką padarysi? Kantrybės!... Bus ir kitų žmonių.

GAETANAS (*juokiasi*): Cha cha cha... puikus charakteris!

SEPTINTAS PAVEIKSLAS

Tie patys ir Vičienas, paskui Džiakinis ir Luidžinas

VIČIENCAS: Kavaleriau ekselencija, atėjo vienas žmogus, sako, kad nori su jumis pakalbėti.

GAETANAS: Kas toks?

VIČIENCAS : Sakosi esąs Džiakinis Kastielas.

PASKVALIS: (Donas Džiakinis Kastjelas!)

FELIČĖ(*siaubo apimtas*): (Namo šeiminkas!)

GAETANAS: A, supratau. Savininkas to namelio, kur ant Vomero kalvos, aš jį galbūt nupirksiu... Bet dabar, man atrodo, ne laikas... Na gerai!.. Tegu įeina...

VIČIENCAS: Klausau.(*Išėjęs už scenos*). Prašome, pone. (*Paskvalis, Feličė, Končeta ir Pupela susimeta į krūvą nuleidę*

Gemma accompagna le signore in giardino (escono le donne) A proposito, marchesi, voi giorni fa mi diceste che la principessa di Case-e-ova... voglio dire Casador, moglie di vostro zio, qui presente, era ammalata... Adesso, come sta?

EUGENIO: Ah, male, molto male!

FELICE: Malattia inguaribile, caro mio, si tratta di petto.

PASQUALE: Poveretta! Non capisce niente più, si è ridotta così...

FELICE: Ieri sera sono arrivati 4 medici da Londra e 2 dall'America, e, dopo di averla osservata, dissero: «Caro principe, non ci pensare più a tua moglie, essa non tiene più né polmone, né fegato... Tiene sì nu poco di fegato, ma è poco, è troppo poco!...».

GAETANO: Nun avasta manco pe nu fritto!

FELICE: Dissero: «Se la milza si mantiene ancora fresca, potrà vivere un'altra settimana; ma è difficile, perché la milza sta già per putrefarsi».

EUGENIO: Poverina! Fa proprio compassione!.. (Non capisco perché dire tante bestialità!).

GAETANO: Mi piace però il carattere del principe! (Tiene la moglie quasi moribonda, e non se ne incarica).

FELICE: Ah, io sto sempre così!... Sempre di buon umore!... E poi si deve morire una volta... Che si deve fare? Pazienza!... Ne sposeremo un'altra.

GAETANO (*ridendo*): Ah! ah!... che bel carattere!

SCENA SETTIMA

Vicienzo e detti, poi Giacchino, indi Luigino.

VICIENZO: Cavaliere eccellenza, c'è in sala una persona che desidera di parlarvi.

GAETANO: Chi è?

VICIENZO: Dice che si chiama D. Giacchino Castiello.

PASQUALE: (D. Giacchino Castiello!).

FELICE (*con terrore*): (Lo patrone de casa!).

GAETANO: Ah, ho capito. Questo è il proprietario di quel casino al Vomero che io forse acquisterò... Ma adesso non mi sembra il momento... Basta!... fallo entrare...

VICIENZO: Subito. (*Dal fondo.*) Favorite, signore. (*Pasquale, Felice, Concetta e Pupella si raggruppano e restano a testa bassa per*

galvas, kad jų nepažintų. Gaetanas eina pasitikti Džiakino. Vičienas išeina.)

DŽIAKINAS: Ačiū... Brangusis donai Gaetanai.

GAETANAS: Donai Džiaki, laukiau ryte... O atėjote būtent dabar!

DŽIAKINAS: Ką padarysi? Turėjau daug reikalų sutvarkyti!

GAETANAS: Bet dabar pasikalbėt negalėsime. Pas mane svečiuojasi labai kilminga šeima... čia dėl mano dukters būsimos laimės, suprantat?

DŽIAKINAS: O, tada nenoriu jums trukdyt, vakare ateisiu.

GAETANAS: Padarytumėt tikrai didelę paslaugą, atleiskit jau.

DŽIAKINAS: Ką jūs, nieko tokio. *(Prieina prie Paskvalio, Feličės, Končetos ir Pupelos, bet neatpažįsta jų)* Ponai, atleiskite man už sutrukdyimą... bet nežinojau, kad donas Gaetanas bus užsiėmęs... (Bet ko jie subedė galvas kaip avinai?). Donai Gaetanai, viso geriausio, užbėgsiu vėl vakare.

GAETANAS: Iki pasimatymo. *(Džiakinas išeina)* Ponai, prašau man atleisti.

FELIČĖ: Kokio ten dar „atleisti“!... Jeigu čia esam mes, negali būt jokių pašalinių!

PASKVALIS: Mes nesam prate, kad su mumis taip elgtųsi!

GAETANAS: Atleiskite, daugiau taip nedarysiu, tai pirmas ir paskutinis kartas! (Oho kaip jie užsiuto! Štai kodėl taip buvo galvas subedė!) Tūkstantį kartų atsiprašau!

PASKVALIS: Gerai, pamirškime tai.

FELIČĖ: Bet jei tas žmogus grįžtu, jo daugiau neįleiskit, varykit lauk!

PASKVALIS: Taip, taip, daugiau neįleiskit!

GAETANAS: Gerai, darysiu kaip sakot.

EUDŽENIJUS: Na, atrodo, dėl santuokos viskas sutarta?

GAETANAS: Viskas, daugiau jokių kliūčių, tiesa?

PASKVALIS: Jokių, daugiau jokių.

FELIČĖ: Visi mes patenkinti.

GAETANAS: Puiku!... Dabar norėčiau pasakyt vieną dalyką, bet nežinau, kaip pažiūrėsit... esu įbaimintas, kad galiu įžeist jus...

FELIČĖ: Įžeist mus? Žiūrėkit, ką kalbat.

non farsi riconoscere. Gaetano si è alzato per andare incontro a Giacchino. Vicenzo esce.)

GIOACCHINO: Grazie... Carissimo D. Gaetano.

GAETANO: D. Giacchi, io v'aspettava da stammatina... Site venuto justo mò!

GIOACCHINO: Che volete? Ho avuto tanto da fare!

GAETANO: Ma mò è impossibile de parlà. Tengo qua una famiglia nobilissima... si tratta della fortuna di mia figlia, capite?

GIOACCHINO: Oh, io non voglio incomodarvi, tornerò stasera.

GAETANO: Me faciarrisseve nu gruosso piacere, scusate.

GIOACCHINO: Ma niente affatto, per carità. *(Avvicinandosi a Pasquale, Felice, Concetta e Pupella senza riconoscerli.)* Signori, scusate se vi ho disturbati... ma io non poteva supporre che D. Gaetano era occupato con voi... Fate pure il vostro comodo. (Ma che se stanno piglianno a capuzzate?) D. Gaetà, stateve bene, nce vedimmo stasera.

GAETANO: A rivederci. *(Giacchino esce.)* Signori, faccio le mie scuse...

FELICE: Ma che scuse e scuse!... Quando si parla con noi non si da retta a nessuno.

PASQUALE: Noi non siamo abituati ad essere trattati così!

GAETANO: Perdonatemi, non lo farò più, è stata la prima ed ultima volta! (Guè! Se sò pigliate collera! Ah! Perciò se pigliavene a capuzzate!) Vi chiedo mille scuse!

PASQUALE: Va bene, non se ne parli più.

FELICE: Ma se ritorna quell'uomo, non lo fate più entrare, mandatelo via!

PASQUALE: Sì, sì, non lo fate entrare più!

GAETANO: Va bene, vi servirò.

EUGENIO: Dunque, pare che si sia tutto conchiuso per il matrimonio?

GAETANO: Tutto, non c'è altra difficoltà non è vero?

PASQUALE: Ma nessun'altra, nessun'altra.

FELICE: Siamo tutti contenti.

GAETANO: Bravissimo!... Adesso vorrei dirvi una cosa, ma non sò come la prenderete... mi metto paura di offendervi...

FELICE: Offenderci? Attento a come parlate!

PASQUALE: Gli diamo una possibilità?

PASKVALIS: Gal tegu pasako?
GAETANAS: Štai kaip yra... Kadangi šiandien mano dukros užgimimo diena... užsakiau virėjui nedidelius pietukus ir dabar norėčiau paklaust... Bet jūs turbūt labai supyksit...
FELIČĖ: Sakykit, sakyki!
PASKVALIS: Apie ką jūs?
GAETANAS: Sakyt man ar nesakyt?
PASKVALIS: Sakykit.
GAETANAS: Bet paskui supyksit?
FELIČĖ: Ne!... sakykit, velniai jus rautų!
GAETANAS: Už stalo būsim tik aš ir Džema, daugiau jokių pašalinių...
FELIČĖ: Sakyk pagaliau!
GAETANAS: Ar suteiktumėt didžiulę garbę ir...
PASKVALIS: Didžiulę garbę ir... sakyk!
GAETANAS: ir liktumėt pietų su mumis?
FELIČĖ: O! ... Kaip jis drįsta!
GAETANAS: (Vaje prisidirbau!)
PASKVALIS: Mes nesam pratę...
FELIČĖ: valgyti...
PASKVALIS: pietauti...
FELIČĖ: Noriu pasakyti pietaut su žmonėmis, kurie ne mūsų rango.
PASKVALIS: Bet nepulkit į nevilgtį.
FELIČĖ: Taip prašykit dar. Galų gale ir aristokratai juk turi skrandį...
PASKVALIS: ...širdį...
FELIČĖ: ...širdį skrandyje...
PASKVALIS: ...ne, labiau į šoną...
FELIČĖ: ...į kairę.
PASKVALIS: Ką pasakysite, kunigaikšti?
FELIČĖ: Aš tai sutikčiau.
PASKVALIS: Tai mes sutinkam.
GAETANAS: Suprantu, jūs nepratę, Vičiencai, mesk viską lauk!
FELIČĖ: Jūs nesupratot, mes juk sutinkam!
GAETANAS: Suprantu, suprantu, įsižeidėt!
FELIČĖ: O! Juk sakom, kad pas jus valgysim!
GAETANAS: Puiku! O aš jums liksiu dėkingas visą gyvenimą!
FELIČĖ: Bet ar jums taip malonu, kad liekam pavalgyt?

GAETANO: Ecco qua... Siccome oggi è stata la nascita di mia figlia... io aveva ordinato al cuoco un piccolo pranzetto, ed ora vorrei sapere se... Voi certo ve pigliate collera...
FELICE: Ma parlate!
PASQUALE: Di che si tratta?
GAETANO: Lo dico o non lo dico?...
PASQUALE: Ditelo.
GAETANO: Ma ve pigliate collera?
FELICE: No!... parlate per Bacco!
GAETANO: Siamo a tavola io e Gemma solamente, non ci sta nessuno estraneo...
FELICE: Parla!
GAETANO: Potrei avere l'alto onore di ...
PASQUALE: l'alto onore di ... parla...!
GAETANO: di avervi a pranzo con noi?
FELICE: Oh!...Che offesa!
GAETANO: (Aggio fatto lo guaio!).
PASQUALE: Noi non siamo abituati...
FELICE: a mangiare
PASQUALE: a pranzare...
FELICE: Voglio dire, a pranzare con persone che non siano del nostro rango
PASQUALE:Ma non perdetevi d'animo.
FELICE: Si' convinceteci. Alla fin fine anche gli aristocratici hanno uno stomaco
PASQUALE: un cuore
FELICE: un cuore nello stomaco
PASQUALE: no, piu' di lato
FELICE: a sinistra
PASQUALE: Che ne dite, principe?
FELICE: Per me accetterei.
PASQUALE: Allora accettiamo.
GAETANO: Lo capisco, non siete abituati, Vicienzo butta via tutto!
FELICE: Non avete capito. Accettiamo.
GAETANO:Lo capisco, vi siete offesi.
FELICE: Eh! Abbiamo detto che mangeremo da voi!
GAETANO:Bravissimo! E io ve ne sarò grato fino alla morte.
FELICE: Ma vi fa molto piacere che mangiamo qui?
GAETANO: Moltissimo!

GAETANAS: Neišpasakytai!

FELIČĖ: Tada, kad būtumėt visai laimingas, pasiliksim ir ryt.

GAETANAS: Ir ryt, ir poryt ir užporyt, kiek tik norite!

FELIČĖ: Net visą savaitę?

GAETANAS: Net ir mėnesį!

FELIČĖ: Ir du mėnesius?

GAETANAS: Tegu ir pusę metų!

FELIČĖ: O metus?

GAETANAS: Nors dvejus!

PASKVALIS: Dvejus metus, dvejus metus, dvejus metus, susitarta!

FELIČĖ: (Papuolei!). Padarysim jus laimingu.

GAETANAS: Puiku! Kol kas trumpam atsiprašysiu, einu duot reikalingų nurodymų, kad viskas būtų paruošta! Džema, veskis į savo kambarį ponią grafienę ir grafaitę, tegu nusimeta skrybėles ir viską ką tik norės... Jauskitės kaip namie! Kunigaikštis ir markizas gali tuo tarpu po vilą pasivaikščiot... Jei ko panorėsite, *be/skitės* į skambutį, ir bus atidaryta. Aš ilgai netruksiu.

PASKVALIS: Darykit kas reikia.

FELIČĖ: Be ceremonijų.

GAETANAS: Labai ačiū. Taigi dviems metams liksite su manim pietauti?

FELIČĖ: Na taip, na taip.

GAETANAS: O, kokia man garbė!... Kokia didelė garbė!... Kas būtų tikėjęsis tokios laimės. Turėt savo namuose keturis tokius stambius ponus kaip jūs! Savam kailyje nesitveriu iš pasitenkinimo. Jūs iš čia niekur neturit judėt, ir kad viskas būtų tikriau, eisiu dabar pas kalvį, tegu nukala grandinę, prikabinsiu visus keturis.

FELIČĖ: (Tai ką, tuo viskas ir baigsis, ką sau manai)

GAETANAS: Koks džiaugsmas!... Kokia didi palaima!... Koks puikus dalykas, koks puikus!... Ir iš kur man visa ši garbė nukrito! (*Išėina pro kairę pusę.*)

FELIČĖ: Oi, tai duočiau į akį. Kaip tu taip! Viskas taip gerai ėjosi, o tu ties dviem metais sustojai.

PASKVALIS: Dveji metai! Ak, pats pagalvok!

FELIČĖ: Mes dar tokie jauni.

PASKVALIS: Valgysim pusryčius, pietus, vakarienę!

FELICE: Allora per farvi contento, resteremo anche domani.

GAETANO: Domani, dopo domani, quanto volete voi!

FELICE: Pure una settimana?

GAETANO: Ma pure un mese!

FELICE: Anche due mesi?

GAETANO: Anche sei mesi!

FELICE: Un anno?

GAETANO: Due anni!

PASQUALE: Due anni, due anni, due anni, l'affare e' concluso!

FELICE: (E stai frisco!). E noi vi terremo contento.

GAETANO: Bravissimo! Intanto permettetemi che vado a dare gli ordini necessari e a sollecitare il tutto! Gemma, porta nella tua stanza la signora contessa e la contessina, e falle togliere i cappelli, tutto quel che vogliono... Questa è casa vostra! Il principe e il marchese possono girare un poco per la villetta... Qualunque cosa desiderate, bussate il campanello, e sarete serviti. Io tornerò subito da voi.

PASQUALE: Fate pure.

FELICE: Senza cerimonie.

GAETANO: Grazie tanto. Dunque resterete a mangiare con me due anni?

FELICE: Ma si ma si.

GAETANO: Oh, che onore!... Oh! che grande onore!... E chi se l'aspettava mai tanta fortuna. Tenere in casa mia 4 signoroni come voi! Io nun ce capo dinto a li panne pe la cuntentezza. Vuje nun v'avita movere cchiù da ccà, e per stare più sicuro mò vaco da nu ferraro, faccio fà na catena, e vi attacco a tutte e 4.

FELICE: (E nuje accussì jammo a ferni, che te cride!).

GAETANO: Che piacere!... Che grande consolazione!... Che bella cosa, che bella cosa!... Addò me steva astipato questo grande onore! (*Via pel fondo a sinistra.*)

FELICE: Ih, ti cecherei un occhio. Ma come! C'eravamo incamminati cosi' bene. E tu hai due anni hai spezzato!

PASQUALE: Due anni. Ci pensi?

FELICE: Siamo ancora cosi' giovani.

PASQUALE: Mangeremo a colazione, pranzo e cena!

Daina

EUĐZENIJUS: Šaunuoliai! Šaunuoliai! Ir toliau taip!
FELIČĖ: Kad tik maitintų!... Dėl viso kito nesijaudinkit.
EUĐZENIJUS: Donai Feliče, tik žiūrėkit nenusišnekėkit taip labai! Kepenys, plaučiai, blužnis!... Kam viso to reikėjo?
FELIČĖ: O ko iš manęs norit?... Apie ligas neturėjau ką daug papasakot.
LUIDŽINAS (iš sodo): E, ponai mielieji!... Ką regiu - Pupelą!... Jos motiną!
PUPELA: Donai Luidžinai!... O jūs iš kur čia?
LUIDŽINAS: Kaip?!... Aš šių namų šeimininkas, grožybe tu mano!
PUPELA: O! Nuostabu!
LUIDŽINAS: A, tai jūs visi čia vaidinate? O! kaip malonu!... Tai reiškia, galėsime visą laiką būti kartu! (*apkabina ją*)
PASKVALIS: Ei, drauguži!... Aš, žinokit, jos tėvas!...
LUIDŽINAS: O! Jūs - tėvas? Puiku!... Aš šį rytą buvau pas jus užėjęs, bet jūsų nebuvo... Žinokit, kad myliu jūsų dukrą ir noriu ją vesti.
PASKVALIS: Gerai!... Bet dabar apie tai kalbėt negalima!
DŽEMA: Na žinoma! Rytoj pakalbėsit. O kol kas, Luidžinai, išeik!
LUIDŽINAS: Man išeit?... O kada su tėtušiu susitaikysiu?
DŽEMA: Žinai, ką padarysim? Dabar kai visi susėsime prie stalo, tu pasirodyk, suskelk kokį nors juoką ir matysi, viskas susitvarkys.
FELIČĖ: Ponai mieli, leiskit pirmiausia už stalo susėst!
LUIDŽINAS: Gerai, taip ir padarysiu, grožybe tu mano. Pupe, iki, greit pasimatysim... Mylėk mane... mylėk mane...
PASKVALIS: Mylėk mane!... Ar negirdėtoji jūs, kad aš jos tėvas!... Atleiskit, ar galiu paklaust, kas jūs toks?
LUIDŽINAS: Aš jaunuolis baisiai turtingas ir galiu būti jūsų dukros laimė... (*Ima Paskvalį už parankės ir kalbėdamiesi abu išeina pro duris į sodą*)
FELIČĖ: (*Eidamas įkandin Paskvalio, šiam išeinant*): Paskvą, neprašauk šį kartą, naudokis proga!
EUĐZENIJUS: Brangioji Džema, tu ir neįsivaizduoji, koks esu laimingas.
DŽEMA: Ir aš, tik nežinau, kaip ištvėriau nesikvatojus.

Canzone

EUGENIO: Bravi! Bravi, Seguitate sempre così.
FELICE: Basta che se magna!... Nun ve n'incarbonate de lo riesto.
EUGENIO: D. Feli, ma badate di non dire tante bestialità! Il fegato, il polmone, la milza!... Che c'entrava tutto questo?
FELICE: Che volete da me?... Riguardo alla malattia, io non aveva che dicere.
LUIGINO (dal giardino): Neh, signori miei!... Che vedo Pupella!... La madre!...
PUPELLA: D. Luigino!... E comme state ccà?
LUIGINO: Come!?... Io sono il padrone di casa, bellezza mia!
PUPELLA: Ah! benissimo.
LUIGINO: E siete voi che avete fatto la finzione? Oh! che piacere!... Allora putimmo sta sempe vicino, bellezza mia! (*L'abbraccia.*)
PASQUALE: Amico!... Io so' lo patre, sapete!...
LUIGINO: Ah! Voi siete il padre? benissimo!... Io so' venuto in casa vostra stammatina, e non v'ho trovato... Sappiate che io amo vostra figlia, e me la voglio sposare.
PASQUALE: Va bene!... Ma mò nun putimmo penzà a chesto.
GEMMA: E se capisce! Dimane se ne parla. Pe mò, Luigi, vattenne!
LUIGINO: Me ne vaco?... E quanno faccio pace cu papà?
GEMMA: Sa che buò fà? Mò che nce jammo a mettere a tavola, tu te presiente cu na barzelletta, e vide che fernesce tutte cose.
FELICE: Signori miei, lasciatece mettere primma a tavola!
LUIGINO: Va bene, così farò, bellezza mia. Pupè, statte bona n'auto poco nce vedimmo... Amami, sa... amami, sa!
PASQUALE: Amami, sa!... Embè, io vi ho pregato che sono il padre!... Scusate, diteme na cosa, voi chi siete?
LUIGINO: Io sono nu giovine ricchissimo, posso fare la fortuna di vostra figlia... (*Prende Pasquale a braccetto, e discorrendo insieme, vanno via per la porta che conduce in giardino.*)
FELICE (avvicinandosi a Pasquale, mentre questi va via): Pascà, cumbina! Tu staje a li piede de Pilato!
EUGENIO: Cara Gemma, non puoi immaginarti come sono contento.
GEMMA: E io pure; ma nun saccio come m'aggio mantenuta la risa.

FELIČĖ: Tik būkim atsargūs, nes jei tėvukas susigaudys, išpers mums kailį!

DŽEMA: Ką ten išpers! Nebijokit, čia aš su jumis ir viską sutvarkysiu... Ponios, eikime dabar į mano kambarius (*Končetai ir Pupelai. Visos trys išeina pro kairias duris*)

KONČETA: Ką gi, eikim! Aš tai manau, kad nesusigaudys, nes grafienė iš manęs kuo puikiausia. (*Išeina įkandin Džemos ir Pupelos*)

FELIČĖ: Pastebėjau, kur jau!... Nusišnekėjo taip keletą sykių!... Delpinda... Kasos voras...

EUGENIO: O jūs? Kepenys, plaučiai, blužnis...

FELIČĖ: Aš jau aiškinau. Apie ligą nežinojau ką daugiau pasakyti.

EUĐZENIJUS: Tik būkit atsargesnis, donai Feliče.

FELIČĖ: Nesibaiminkit... Bet kada valgysim?

EUĐZENIJUS: Jau visai greitai.

FELIČĖ: Kažkaip apetitas sukilo, žinot.

EUĐZENIJUS: Žinom, veide parašyta! (*Išeina paskui moteris*)

FELIČĖ: Ir vis dėlto koks nuostabus dalykas būti aristokratu!...

Visi tave gerbia, apie tave šokinėja... komplimentai...

cerimonijos... Čia tai kitas dalykas, čia tai tikras gyvenimas!... Ar netiesą sakau? Skurdžiai koku tikslu gyvena?... Pasaulyje visi turėtų būti didikai... Visi ponai, visi turtingi!... Driskių neturi būti nė vieno!... O?!... Bet jei nebūtų driskių, nebūtų ir manęs su Paskvaliu... Turi būt ir skurdas, ir turtas, nieko nepadarysi!... Bet velniai rautų!.. Na ir išdailino mane tas šelmis kirpėjas...

(*apžiūrinėja save veidrodyje*) Kaip tikras kunigaikštis!... Tik juoktis negaliu, nes ūsas atsikabins!... Kas žino, gal likimas tikrai kažką iš mūsų nulipdys?... Juk aš dar jaunas, ko man trūksta, kad sėkmė nusišypsotų!... Nieko!... Eičiau susirasčiau tada savo žmoną ir tarčiau jai: „Žiūrėk! Matai? Elgeisi kaip su šunim ir spjovei ant manęs, o dabar aš – didikas! Nori - susitaikykim?... Gerai jau, tik skrybėlaitę užsidėk, nes su manim be skrybėlės negali rodytis!... Tai atsigriebčiau! A?... Puikus būtų kerštas!... O kaip mane lupo, kai užtiko su Luizela, ta siuvėja?!... Keturiese negalėjo manęs iš po jos ištraukti!... Ir taškas!... Eik žinok dabar, kur ji dėjos!... Be kol kas nepamirškim, kad esu kunigaikštis ir kaip kunigaikštis galiu daryt ką panorėjęs... o ko aš noriu?... A!... taurės vermuto, kad apetitas labiau sukiltų! (*Ima nuo staliuko*)

FELICE: Stammece attiente però, pecché si papà se n'addona nuje l'avimmo na cauciata.

GEMMA: Ma che cauciata! Nun avete appaura, nce stongh'io che arreparo tutto... Signò, venite cu me, jammo dinto. (*A Concetta e Pupella. Escono tutte e tre dalla porta a sinistra.*)

CONCETTA: Andiamo pure! Pe me nun se ne po' addunà, pecché io la cuntessa la faccio bona assai. (*Uscendo dopo Gemma e Pupella.*)

FELICE: Me ne so' accorto!... Ha ditto chelli 4 ciucciariel!... Lo pede, la cassarola...

EUGENIO: E voi no? Lo fegato, lo pulmone, la milza...

FELICE: lo ve l'aggio ditto. Riguardo alla malatia, io nun sapeva che aveva dicere.

EUGENIO: Ma stateve attiente, D. Felì!

FELICE: Nun dubitate... Ma quanno se mangia?

EUGENIO: Da qui a momenti.

FELICE: Capite! Tengo nu poco d'appetito.

EUGENIO: Nce pare da la faccia! (*Via dietro alle donne.*)

FELICE: E pure che bella cosa è fà lo nobile!... Rispettato, ossequiato da tutti... cerimonie, complimenti... È un'altra cosa, è la vera vita!... Neh? Lo pezzente che nce campa a ffà?... Il mondo dovrebbe essere popolato di tutti nobili... Tutti signori, tutti ricchi!... Pezziente nun ce n'avvarriana stà!... Eh!... E si nun ce starrieno pezziente, io e Pascale sarriemo muorti... Nce ha da stà la miseria e la ricchezza, se capisce!... Ma sangue de Bacco!... Chillu cancaro de parrucchiere m'ha cumbinato alla perfezione... (*Mirandosi allo specchio.*) Pare proprio nu principe!... Nun pozzo ridere ca se ne cade lo mustaccio!... Eh, chi sa che la sorta nun nce farrà diventà quacche cosa veramente!... A la fine sò giovene, che nce vò a beni nu colpo de fortuna?... Niente!... Allora jarrìa truvanno a muglierema, e le diciarria: «Guarda! tu mi hai trattato in quel modo, tu non ti sei più curata di me, ed oggi sono un signore! Vuoi far pace?... Ebbene, mettiti il cappello, perché non puoi venire con me senza cappello!... Che bella soddisfazione. Eh!... Che bella vendetta!...» Che bella paliata me facette quanno me truvaje ncoppa addo Luisella, la santa?!... Quatto perzune nun me putevano levà da sotto a essa!... Basta!... Mò và trova addò sta!... Pensiamo adesso che sono un principe, e come principe

varpelį ir suskambina vieną sykį)

AŠTUNTAS PAVEIKSLAS

Betina, tada Pepenjelas, paskui Vinčencas

BETINA: Klausau, ekselencija.

FELIČĖ (*priblokštas*): (Mano žmona!...O! Bus tuoj man vermuto!) (*Nusisuka į kitą pusę*)

BETINA: Tai ką įsakysite?

FELIČĖ: (Vos išsižiosiu, ji mane atpažins!)

BETINA: Tai ką įsakysite?

FELIČĖ: (*keisdamas balsą ir tartį*) „Galit eit, man nieko nereikia“

BETINA: (*apsidairius, kone juokais sako jam, stovinčiam nugara*): Man viskas žinoma, ir aš panelės pusėje... Jūs čia visi vaidinat.

FELIČĖ: (Tai ji viską žino... Žino, kad aš jos vyras!...) Betina, žmonele!...

BETINA: Ką!... Feličjelas!... Ak tu niekše, kraugery!... Tai čia tu?!

FELIČĖ: Tai žinojai tu ar nežinojai?...

BETINA: Štai iki ko nusirito, iki paskutinio sukčiaus apgaviko!... Galeros išpera!... Valkata!... Papuolei man vėl į rankas!...

FELIČĖ: Betinėle, susimildama!...

BETINA: Nenaudėlis!... Niekšas!... Beširdis!... Šešti metai kaip žmoną metė ir nė į galvą jam, gyva ji ar miršta! Šešti metai kaip vargšo vaikelio nematau!... Kur Pepenjelas? Kur mano sūnus?...Sakyk!... Niekše tu!...

FELIČĖ: Taip žinoma, viską tau pasakysiu, tik tu taip nerėk!... Mes sutartį dviem metams sudarėm!

BETINA: Tiesa, negalima triukšmaut, nes panelei pakenktume... negaliu kalbėt... negaliu pasakyt, kas tu toks... Bet žiūrėk man! Matai peiliuką... (*Išsitraukia kišeninį sulankstomą peiliuką*)

FELIČĖ: Betina!... Padėk tą peilį!...

posso fare quello che voglio io... che potrei desiderare?... Ah!... nu bicchiere di vermouth, tanto per stuzzicar l'appetito!... (*Suona un tocco di campanello, che è sul tavolino.*)

SCENA OTTAVA

Bettina e detto, poi Peppeniello, indi Vicianzo.

BETTINA: Comandate, eccellenza.

FELICE (*atterrito*): (Muglierema!... Eh! Mò l'aggio lo bicchiere de vermouth!). (*Si volta dall'altra parte.*)

BETTINA: Dunque, che comandate?

FELICE: (E io si parlo, chesta me cunosce!)

BETTINA: Dunque, che comandate?

FELICE: (camuffando voce e accento dice) Andate via, non ho bisogno di niente.

BETTINA (*con precauzione e quasi ridendo gli parla alle spalle*): Io scaccio tutte cose, io stongo de la parte de la signorina... Chesta è stata na finzione ch'avite fatta tutte quante.

FELICE: (Allora sape tutte cose... Sape che io sò lo marito!...) Bettina mia, mugliera mia!...

BETTINA: Che!... Feliciello!... Ah, pezzo de nfame!... Assassino!... Sì tu!...

FELICE: Ma lo ssaie o nun lo ssaje?...

BETTINA: A che sto si arredutto, a ghi facenno mbroglie?... Galiota!... Birbante!... Ah, me si capitato n'auta vota sotto.

FELICE: Betti, pe carità!...

BETTINA: Scellerato!... nfame!... Ommo senza core!... Seje anne luntano de la mugliera, senza ncanicarse cchiù si sta femmena era viva o morta! Seje anne, senza farme vedé na vota chella povera criatura!... Addò sta Peppeniello? Addò stà figliemo?... Parla!... Assassino!...

FELICE: Sissignore, io te dico tutto, ma nun alluccà!...Abbiamo un contratto per due anni.

BETTINA: Tu haje ragione che io nun pozzo fà chiasso, pecché sino faciarria nu male a la signurina... nun pozzo parlà... nun pozzo dicere chi sì... Ma però, guè! Tu lo vide stu curtelluccio... (*Tiro*

BETINA: Pilve tau atsidurs, jei nepasakysi, kur mano sūnus!
(*Apsidaro ar nieko nėra*)

FELIČĖ: Nežinau, kas esat ir ką čia man kalbat... Man, Kasosoro kunigaikščiui!... (A? Dabar pabandyk parėkt!...)

BETINA: O kas man rūpi! Sūnus mano kur?...(*Grasina Feličei peiliu*)

FELIČĖ: Traukis, baudžiauninke, oi tai pašauksiu tarną ir liepsiu vyt lauk. (*triskart paskambina varpeliu*)

PEPENJELAS: Klausau, ekscelecija!

FELIČĖ: (Pepenjelas!)

BETINA: Kas šis berniukas?

FELIČĖ (*Priėjęs prie jos*): Tyliau! Tai Pepenjelas, mūsų sūnus!...

BETINA: Sūneli mano! (*Sušunka ir čiumpa berniuką į glėbį*) Ak, mano Pepenjelai, koks gražus užaugai! Pabučiuok mane (*Bučiuoja berniuką*)

PEPENJELAS: O kas jūs esat?

BETINA: Mamytė tavo, tikroji tavo mama!

VIČIENCAS (*leidamas*): Ei, kas čia darosi?... Kas vyksta?

BETINA: Vičiencai, tai mano sūnus!... Jau šeši metai, kaip jo nemačiau!... (*Berniukui*) Ko tyli?... Sakyk, sakyk kaip tu čia atsidūrei?

PEPENJELAS: Vičienčas – tai mano tėvas! (*Feličė apstulbęs ir priblokštas užšoka ant krėslo*)

BETINA: Eikš!... Eikš ir viską man papasakok... sūneli mano! (*Išeina su berniuku pro pirmas duris dešinėje*)

VIČIENCAS: Kunigaikšti, atleiskit!... Aš to bernaičio tėvas!

FELIČĖ: (*Nušoka nuo krėslo ir puola ant Vičienco*): Tėvas!!!

(*Leidžiasi uždanga*)

Antro veiksmo pabaiga

TREČIAS VEIKSMAS

Scena ta pati kaip antrame veiksmo. Šviečia šviestuvos ir

fuori un coltello a serramanico.)

FELICE: Bettina!... Posate il cortelluccio!...

BETTINA: Dinto a la panza te lo chiavo si nun me dice figliemo addò sta! (*Si guarda intorno con precauzione.*)

FELICE: Io non sò voi chi siete, e che cosa dite... Io sono il principe di Casador!... (Eh! Allucca, mò!...)

BETTINA: E che me mpona a me! Figliemo addò sta? (*Minacciando Felice col coltello.*)

FELICE: Indietro vaiassa. O chiamo un servo e ve ne faccio cacciare. (*Suona tre tocchi.*)

PEPPENIELLO: Comandate eccellenza?

FELICE: (Peppeniello!).

BETTINA: Chi è chistu guaglione?

FELICE (*avvicinandosi a lei*): Zitto, è Peppeniello è nostro figlio.

BETTINA: Figliemo. (*Da un grido e corre ad abbracciare il ragazzo.*) Ah, Peppeniello mio, quanto te s'è fatto bello. Damme nu vaso. (*Lo bacia.*)

PEPPENIELLO: E vuje chi site?

BETTINA: Songo mammeta, la vera mamma toja!

VICIENZO (*entrando*) Neh, ch'è stato?... Ched'è?

BETTINA: Vicienzo mio, chisto m'è figlio!... Erano 6 anni che nun lo vedeva!... (*Al ragazzo:*) Ma parla!... Comme te truove dinto a sta casa?

PEPPENIELLO: Vicienzo, m'è patre a me! (*Felice, stupefatto, sorpreso, salta su una poltrona.*)

BETTINA: Viene!... Vieneme conta tutte cose... figlio mio! (*Via col ragazzo dal primo uscio a sinistra.*)

VICIENZO: Principe, scusate!... Chillu guaglione m'è figlio!

FELICE (*si butta giù dalla poltrona, e si precipita addosso a Vicienzo*): Figlio!!!

(*Cala la tela.*)

Fine dell'atto secondo

ATTO TERZO

La medesima scena del secondo atto. Lampadaro e candelabri

žvakidės.

PIRMAS PAVEIKSLAS

Džema baigia dainą ir šokį. Svečiai ploja.

GAETANAS: Bravo! Bravo! Bravo! Džema! Džema! Džema! O dabar ponai ir ponios, jei neprieštarujat, eisime gert kavos į sodą.

PASKVALIS: Į sodą? Puiki mintis!

LUIDŽINAS: (*Imdamas už parankės Pupelą*) Ponams leidus, mes su grafaitė truputį pavaikštinėsime sode.

GAETANAS: Į sodą dabar visi mes eisim. (kad jį kur galas... į sodą sumanė ją temptis!)

PASKVALIS: Beje, o kur dingio mano brolis kunigaikštis?

GAETANAS: Nežinau, maniau buvo su jumis.

PASKVALIS: Eikime.

GAETANAS: Prašome, grafiene. (*Pasiūlo ranką Končetai ir visi išeina pro duris į sodą.*)

EUDŽENIJUS: Džema, brangioji, žinotum, koks aš laimingas!

DŽEMA: Vargšas tėtis, viskuo tiki.

GAETANAS (*jeidamas*): Kaip, Vičiencai, sode viskas paruošta?

VIČIENCAS: Taip, kavalieriau ekselencija.

GAETANAS: Šaunuolis!... Padėklą su puodeliais pastatyk ant to staliuko, kuris prie pavėsinės.

VIČIENCAS: Bus padaryta.

GAETANAS: O Vičiencai, man pavyko padaryt įspūdį! Kai jie pamatė tą sidabrinį paausotą servizą taip ir liko išsižioję!... Paskui kaip jau valgė!... O dar sakoma, kad diduomenė nevalgi. Bobučių pasakos, nieko panašaus!... Valgo, ir daugiau už mus valgo!... Jau vien markizas Favetis kiek visko suvalgė, o *mamma mia!*... O Delpindos grafienė?!... Oho koks rajumas!... Negalėjau atsigėrėt. Negali ir įvaizduot, koks aš šiandien esu laimingas!

VIČIENCAS: Būkit amžinai, kavalieriau ekselencija, būkit amžinai!

GAETANAS: Ačiū. Aš ir su sūnumi savo, su Luidžinu, susitaikiau. Atėjo mums prie stalo besėdint, kas buvo daryt?

accesi. È sera.

SCENA PRIMA

Canzone e Danza di Gemma. Gli ospiti applaudono

GAETANO: Brava, Brava, Brava. Gemma, Gemma, Gemma! E ora, signore e signori, se permettete, il caffè' sarà servito in giardino.

PASQUALE: In giardino! Ottima idea!

LUIGINO: (prendendo Pupella per mano) Se i signori permettono, io e la contessina andiamo a passeggiare in giardino.

GAETANO: Ora ci andiamo tutti in giardino. (che ti prenda un colpo... in giardino se la vuole portare)

PASQUALE: A proposito dov'è il principe mio fratello?

GAETANO: Non so, credevo fosse con voi.

PASQUALE: Andiamo.

GAETANO: Prego, contessa. (*da il braccio a concetta e tutti escono in giardino*)

EUGENIO: Gemma, mia cara, sapessi come sono contento!

GEMMA: Povero' papa' crede a tutto.

GAETANO (*entrando*): Guè, Viciè, lo ciardino è pronto?

VICIENZO: Sissignore, cavaliere eccellenza.

GAETANO: Bravo!... La guantiera cu li tazze, miettela ncoppa a lo tavolino che sta vicino a lo trillace.

VICIENZO: Sissignore.

GAETANO: Viciè, aggio fatta na bella figura! Quanno hanno visto lo servizio d'argiento dorato, so' rimaste cu li bocche aperte!... E pò, comme hanno magnato!... Diceno che li nobele magnano poco. Nun è overo, sò tutte chiacchiere!... Chille magneno cchiù de nuje!... Nce sta specialmente lo marchese Favetti, mamma mia, e che s'ha magnato chillo!... E la contessa del Piede!... che bella lopa, neh... lo già n'aggio avuto piacere. Nun te può immaginà comme sto allegro stasera!

VICIENZO: Pe mill'anne, cavaliere eccellenza, pe mill'anne!

VIČIENCAS: Žinoma!... Vis dėlto sūnus!

GAETANAS: Dar jaunas, nori visur sublizgėt, o be pinigų kai lieka, tai ir vagia iš manęs... Na bet prisiekė jau, kad daugiau to nedarys, ir net ranką man du kartus pabučiavo... O man šovė viena mintis... Prie stalo jis atsisėdo greta grafitės ir abu nieko daugiau nedarė, tik šnabždėjosi kažką patyliukais. Aš visą laiką galvojau: „Tuoju pamatys viską grafiene ir visas vakaras šuniui ant uodegos nueis!“... Laimė, nė grafiene, nė kunigaikštis nieko nepastebėjo.

VIČIENCAS: Ir ačiū Dievui!

GAETANAS: Kur eini?

VIČIENCAS: Paimti padėklo su puodeliais. (*Išeina per galines duris, Gaetanas eina į sodą.*)

ANTRAS PAVEIKSLAS

Betina, tada Felicė

BETINA: Vargšas Pepenjelas! Jau trys valandos miega ant mano lovelės... kiek man jis visko papasakojo!... Per tą bjaurybę nė marškinių neturėjo! Na bet tik kalnas su kalnu nesueina, o aš su ja gal kada nors susitiksiu, tada ir suvesim sąskaitas.

FELICĖ (*pasirodo scenos gilumoje pusiau įkaušęs; Betina pamato jį ir ketina išeiti*): Vieną akimirka, ponias!... Duokit pirmiausia man pasakyti, viską paaiškint, tada galėsit daryti ką norit ir ką išmanot.

BETINA: Nieko negaliu klausytis, nes dabar skubu.

FELICĖ: Aš tik kelis žodžius tarsiu, išklausykite, būtinai noriu pasakyti. Nepamirškite, kad aš jūsų vyras!

BETINA: Vyras! (*Juokiasi*) Tu - vyras?

FELICĖ: Nesijuokite, ponias, ir paklausykit.

BETINA: Būtent dabar užsimanei išsipasakot? Pakalbėkim rytoj, kai šampanas išsigaruos.

FELICĖ: Aš negėriau ir nevalgiau....

BETINA: Tas ir matyti!

FELICĖ: Aš prie stalo nieko daugiau nedariau tik verkiau,

GAETANO: Grazie. Aggio fatto pace pure cu figliemo Luigino. Chillo è benuto pe tramente stevemo a tavola, che aveva fà?

VICIENZO: Se capisce!... E po', sempe figlio v'è!

GAETANO: È giuvinotto, vò fà lo scicco, se vede senza nu soldo e m'arrobba... Ma mò ha giurato che nun lo fa cchiù, m'ha vasato la mano 2 vote... Intanto mò stongo cu nu penziero... A tavola s'è assettato vicino a la cuntessina, e nun hanno fatto auto che parlà zitto zitto tutte e duje. Io ncuorpo a me dicevo:, «Mò vide che se n'addona la Cuntessa, e cca nce ntussecammo la serata!... Ma, furtunatamente, né la cuntessa, né lo princepe e né lo marchese se ne sò addunate.

VICIENZO: Menu male!

GAETANO: Dove vai?

VICIENZO: Io vaco a piglià la quantiera cu li tazze. (*Via pel fondo, Gaetano via pel giardino.*)

SCENA SECONDA

Bettina, poi Felice.

BETTINA: Povero Peppeniello! Sò 3 ore che sta durmenno ncoppa lo lettino mio... quanta cose m'ha cuntato!... La faceva sta senza cammisa, chell'assassina! Però, muntagne e muntagne nun se cunfronteno maje, e po' essere che vene nu juorno che nce ncuntrammo n'auta vota, e putimmo fà li cunte nuoste.

FELICE (*comparisce in fondo alla scena mezzo brillo; Bettina lo vede e fa per andar via*): Nu momento, signora!... Lasciatemi prima parlare, sentite prima la ragione, e poi fate quello che vi pare e piace.

BETTINA: Io non pozzo sentire niente, pecché vaco de pressa.

FELICE: Io non debbo dire che poche parole, e voi le dovete sentire, perché io le voglio dire. Ricordatevi che sono vostro marito.

BETTINA: Marito! (*Ridendo*) Tu, marito?

FELICE: Non ridete, signora, e sentitemi.

BETTINA: Ma justo mò vuò parlà? Parlammo dimane, quanno haje pariato lo sciampagne.

FELICE: Io non ho bevuto, e non ho mangiato...

verkiau... A! ... Galiu papūst, jeigu netiki.

BETINA: Nešdinkis!

FELIČĖ: Viskas, ką jums pasakodavo kiti, kad aš su siuvėja Luizela neva viską vėjais leidau, yra netiesa. Šmeižtas tai! Šmeižtas!... Du tris sykius, tas teisybė, buvau pas ją į namus užėjęs, to neneigsiu; bet viskas tuo būtų ir pasibaigę, jei nebūtumėt iškėlusį tos scenos. Kai jos mokinių akivaizdoje jūs mane šitaip aptalžėt, pajutau tokią gėdą ir nuoskaudą, kad prisiekiau jums daugiau ir akyse nesirodyt. Po pusės metų tylėjimo, jūs pranešėt, kad norite pasiimt mano vaiką... tai yra jūsų, mūsų vaiką!... (Jis pasakė: „Mano tėvas - Vičienas... bet aš žinau jo išdaigas!...) Aš neleidau. O žinote kodėl? Todėl kad pasakiau sau: „Šitaip Betina ateis pati, ir susitaikysim.“ Bet Betina neatėjo... Tada užsigavęs aš sugrižau pas Luizelą. Kas buvo toliau, žinot patį!

BETINA: Gražus pasiteisinimas!... O vargšas vaikelis be marškinių!... Kaip čia? Koks tėvas, jei vaikas ir marškinių neturi!

FELIČĖ: O ką jeigu ir pats tėvas neturėjo... marškinių?

BETINA: Nuostabu!

FELIČĖ: Dabar gal paaiškinsit, ponija, kaip Vičienas, šių namų tarnas, tapo mano sūnaus tėvu?... Sakykit.

BETINA: Nes vargšas berniukas badavo, ir kūmas Mikelė atsientė jį į šiuos namus ieškot vietos. Šeiminkas jo, žinoma, nebūtų priėmęs, nes dar vaikas, bet Vičienas, kaip Mikelės draugas, jo pagailėjo ir pristatė jį kaip savo sūnų, o pačiam Pepejelui prisakė: „Kas nepaklaustų, turi tvirtint, kad aš – tavo tėvas“.

FELIČĖ: Ar gali taip būt?

BETINA: Gali! (*Pasirodo Vičienas su padėklu ir puodukais ir sustoja duryse kambario gilumoje*)

FELIČĖ: Tada, Betina mieloji, jei taip... jei man sakai tiesą...

BETTINA: E nce pare!

FELICE: Non ho fatto altro che piangere tutto il tempo della tavola...

Ah!.. odoratemi il fiato.

BETTINA: Levate da lloco!

FELICE: Tutto quello che vi dissero, cioè, che io sciupavo tutto con Luisella, la sarta, non era vero. Calunnie! calunnie!... Ero stato due o tre volte in casa sua, sì, è vero, questo non lo nego; ma sarebbe tutto finito, se voi non aveste fatta quella scenata. Quando voi avanti alle sue discepole mi faceste quel mazziatone, fu tale lo scuorno e la mortificazione che giurajo di non vedervi mai più. Dopo 6 mesi di silenzio, mi mandaste a chiedere nostro figlio... cioè, nostro, vostro!... (Chillo ha ditto: Vicienzo m'è padre a me... lo saccio sti fatte!...) Io ve lo negai.... Ma sapete perché ve lo negai? Perché dissi: «Solamente così Bettina verrà da me per far pace». Questo, Bettina non lo fece... E allora, currivato, ritornai da Luisella. Il resto lo sapete!

BETTINA: Che bella discolpa!... E chella povera criatura, senza cammisa!... Ma comme! Nu padre che fa stà lo figlio senza cammisa!

FELICE: E che direste se neanche il patre teneva la... cammisa.

BETTINA: Bella cosa!

FELICE: Adesso spiegatemi, o signora, come va che Vicienzo, il servo di questa casa, è il padre di mio figlio?... Parlate.

BETTINA: Pecché chillu povero guaglione se mureva de famma e lo compare Michele l'ha mannato a servì dinto a sta casa. Lo padrone, trattannese de nu piccerillo, nun se l'avarria certo pigliato; ma Vicienzo, essenno amico de Michele e avennone compassione, l'ha presentato ccà comme a figlio, e ha ditto nfaccia a Peppeniello: «Chiunque t'addimanna, dì ca te so' padre».

FELICE: Possibile!

BETTINA: Possibile! (*Esce Vicienzo col vassoio e le tazze, e si ferma sotto la porta in fondo.*)

FELICE: Allora Bettina mia, se è così... se m'hai detto là verità.

TREČIAS PAVEIKSLAS

Tie patys ir Vičienas, tada Gaetanas ir Vičienas.

VIČIENCAS (*nustebintas žodžių, kuriuos nugirdo*): Atleiskite, kunigaikšti, turiu nunešti į sodą šį padėklą su puodeliais.

FELIČĖ: Vičienai, kur jūs? Ieškojau būtent jūsų. Norėjau pasakyti, kad kavos negersiu.

VIČIENCAS: Jums leidus.

BETINA: Vičie, luktelk!... Kadangi šviesiausias kunigaikštis štai mano, kad Pepenjelas tikrai tavo sūnus, pasakyk tu jam kaip yra iš tikrųjų. Kodėl tas berniukas vadina tave tėvu?

FELIČĖ: Šiaip, aristokrato žingeidumas...

VIČIENCAS: Gerai, jūsų šviesybe... Tik dėl Dievo meilės, nesakykite nieko donui Gaetanui!... Tas berniukas buvo tiesiog gatvėje, visų paliktas, ir kad jį priimtų tamū į šiuos namus, pristačiau jį šeiminkui kaip savo sūnų ir, užtikrinu jus, šviesiausias, kad myliu jį lyg savo tikrą vaiką, nes jis, vargšelis, tikrai to nusipelnė... Ir jeigu sutikčiau jo tėvą, būtinai pasakyčiau: „Niekše tu, galerų išpera, kaip galėjai, beširdi tu, pamesti šitą vargšą mažylį?!... Kiaulė tu!... Pašlemėkas! O jeigu drįstų man ką nors atsakyti, kunigaikšti, tai pasigailėtų gimęs!... Sumautas niekšas!... Tfu jam į veidą!

FELIČĖ: Džiaugiuosi tai girdėdamas!

VIČIENCAS: Bet kas yra, Bete?... Kunigaikštis galvojo, kad tu mano žmona?

BETINA: Būtent.

VIČIENCAS: Ne, šviesiausias pone, aš jai nieko nereiškiu. Betina – puiki moteris, dora ir labai darbšti... Tai galiu? (*rengiasi išėiti*). O berniuko tėvas - tai niekšas!... (*išeina į sodą*)

FELIČĖ: Supratau, supratau. Betina, brangioji, atleisk man! Prisiekiu, kad dabar visą gyvenimą mylėsiu tik tave... Daugiau tavęs niekada nepykdysiu.

FELIČĖ DAINUOJA

BETINA: Gerai, pažiūrėsim.

SCENA TERZA

Vicenzo e detti, poi Gaetano e Vicenzo.

VICIENZO (*sorpreso dalla parole udite*): Principe, permettete, aggia purtā la guantiera cu li tazze fore a lo ciardino.

FELICE: (Vicenzo, dove siete? Io proprio a voi cercavo. Volevo dirvi che non prendo il caffè'.

VICIENZO Con permesso.

BETTINA: Viciè, agge pacienza!... Siccome l'illustrissimo signor principe, qui presente, se crede che Peppeniello è veramente figlio a te, dille tu la verità. Pecché chillu guaglione te chamma padre?

FELICE: Una curiosita' da aristocratico.

VICIENZO: Ecco qua, illustrissimo... Ma, pe carità, nun dicite niente a D. Gaetano!... Chillu guaglione steva miezo a na strada, abbandunato da tutte quante, e pe lo fà stā dinta a sta casa a servi, io lo presentaje a lo padrone comme a figlio mio, e v'assicuro, illustrissimo, che le voglio bene proprio comme a nu figlio, pecché se lo mereta, pecché è na povera criatura... E si putesse sapé chi è lo padre, le vularria dicere: «Piezze de nfame, galiota, cu quā core haje pututo abbandunā na povera criatura!?... Sī nu puorco!... Sī na carogna! E si me rispunnese, a parola mia, principe, passaria lo guajo!... Vī che nfame assassino!.. Ppuh! pe la faccia soja!

FELICE: Sono felice di sentire queste parole.

VICIENZO: Ma pecché, Betti?... Lo principe se credeva che m'ire mugliera?

BETTINA: Già, perfettamente.

VICIENZO: Non signore, illustrissimo, io nun le songo niente. Bettina è na bona figliola, onesta e faticatora... Permettete? (*Fa per andar via.*) Lo patre de chillu guaglione è nu nfame! ... (*Via pel giardino.*)

FELICE: Ho capito, ho capito! Bettina mia, perdoname! Io ti giuro che da oggi in poi vularraggio bene sulo a te... Nun te faccio pigliā cchiù collera...

CANZONE DI FELICE

FELIČĖ: O Pepenjelas kur?... Noriu jį apkabinti ir pabučiuoti.
BETINA: Nereikia dabar, nes jis miega, ir jei tu kiši prie jo tuos ūsus, gali atsibusti ir labai išsigąsti.
FELIČĖ: Ne, aš jo neišbudinsiu, pabučiuosiu švelniai švelniai. Noriu jį pamatyti tą vargšelį!... (*Beveik verkdamas*)

BETINA: Tik neverk tu, nes kai verki, daraisi baidyklė... Gerai, eikim, tik tyliai tyliai!

FELIČĖ (*Imdamas Betiną už rankos*): Aš visada tave mylėjau.

BETINA: Tas ir matėsi!

FELIČĖ: Tai vis žmonės ir jų liežuviai, bet aš tikrai visada apie tave galvojau. (*Prieina prie pirmų durų kairėje*). Tai mes susitaikėm?

BETINA: Taip, taip, susitaikėm.

FELIČĖ: Tai eikim jau! (*Išeina*)

GAETANAS (*grįždamas su Vičienca iš sodo*): Bet kaip galiu patikėti, kad kunigaikštis įsimylėjo Betiną?

VIČIENCAS: Turite patikėti, ekscelencija, nes aš tuo labiau negu tikras. Kai dabar nešiau padėklą su tais puodeliais, užklupau juos abu čia. Kunigaikštis stovėjo va taip sudėjęs rankas, šalia Betinos, ir jai sakė: „Betina mieloji, jei taip... jei man sakai tiesą...“

GAETANAS: O kokia ten tiesa?

VIČIENCAS: Iš kur man žinot?... Bet vieną dalyką įtariu, kunigaikštis galvojo, kad aš - jos vyras, o Betina turbūt jam sakė, kad ne...

GAETANAS: Na žinoma... O dabar kur jie nuėjo? Oi! Oi! Tai bėda, kunigaikštis juk vedęs.

VIČIENCAS: Bet ir Betina juk ištekėjusi.

GAETANAS: Kaip?!... Betina turi vyrą?

VIČIENCAS: Taip, pone... O jūs nieko nežinote?

GAETANAS: Ne!

VIČIENCAS: Taip... Betina ištekėjusi, bet gyvena atskirai nuo vyro... Betina ir sūnų turi.

GAETANAS: Sūnų?

VIČIENCAS: Taip, ekscelencija, ir žinote, kas jis?... Tas berniukas, kurį jums pristačiau, Pepenjelas!

GAETANAS: Pepenjelas!... Kaip tai, argi Pepenjelas ne tavo vaikas?

BETTINA: Va bene starrammo a vedé.

FELICE: E Peppeniello addò sta?... Me lo voglio abbraccià e bacia.

BETTINA: Mò non pò essere, pecché chillo sta durmenno, te vede accustà vicino lo lietto cu stu mustaccio, e pò essere che se sceta, e lo faje mettere appaura.

FELICE: No, io nun lo faccio scetà, lo vaso chianu chiano. Io lo voglio vedé a chillu povero criaturo!... (*Quasi piangendo.*)

BETTINA: Nun chiagnere, ca si brutto quanno chiagne... E ghiammo, ma zitto zitto!

FELICE (*infilando il braccio di Bettina*): Io ti ho voluto sempre bene.

BETTINA: E s'è visto!

FELICE: Sò state la gente che hanno posto mpuzature, ma io aggio penzato sempe a te. (*Arrivano al primo uscio a sinistra.*) E mò avimmo fatto pace?

BETTINA: Gnorsì, avimmo fatto pace.

FELICE: E ghiammo, ja! (*Vanno via.*)

GAETANO (*entrando con Vicienzo dal giardino*): Ma pozzo mai credere che lo principe se nnammurave de Bettina?

VICIENZO: Nce avita credere, eccellenza, pecché io ne songo cchiù che certo. Mò che sò benuto cu la guantiera e li tazze, l'aggie truvate tutte e duje a stu pizzo ccà. Lo principe steva cu li mane accusi, vicino a Bettina, le diceva: Bettina mia, se è così... se mi hai detto la verità.

GAETANO: E che era sta verità.

VICIENZO: E che ne saccio?... Ma io sospetto na cosa, lo principe se credeva che io l'era marito, e Bettina forse le steva dicenno ca no...

GAETANO: Ah, sicuro... E mò addò sò ghiute? Ah! Ah! Che guaio, il principe e' sposato.

VICIENZO: E pure Bettina e' sposata.

GAETANO: Comme?!... Bettina è mmaretata?

VICIENZO: Sissignore... Ah, vuje nun sapite niente?

GAETANO: No!

VICIENZO: Già... Bettina è mmaretata, ma sta spartuta da lo marito... Bettina tene pure nu figlio.

GAETANO: Nu figlio?

VICIENZO: Sissignore, eccellenza, e sapite chi è?... E chillu guaglione che v'aggio presentato io, Peppeniello!

GAETANO: Peppeniello!... E comme, Peppeniello nun è figlio a te?

VIČIENCAS: Tikrai taip, mano vaikas, bet jo tėvas yra Betinos vyras.

GAETANAS: Man tuoj stogas nuvažiuos!... Tu kas toks esi Betinai?

VIČIENCAS: Dabar tai niekas, bet kažkada anksčiau būta meilės.

GAETANAS: A, dabar viskas aišku!...

VIČIENCAS: Bet maldauju jūsų, kavalieriau ekscelencija!... Niekam nesakykite.

GAETANAS: Kur jau!... Tik dabar reikia viską kažkaip sutvarkyt... O tu kol kas eik ir paruošk iliuminaciją!

VIČIENCAS: Klausau, kavalieriau ekscelencija (*Išeina pro dešines duris kairėje*).

GAETANAS: Ponai, ateiškite prašome! Ir aš čia esu jums paruošęs nedidelį siurprizą!

KETVIRTAS PAVEIKSLAS

Eudženijus, Džema, Paskvalis, Končeta, Luidžinas, Pupela ir Gaetanas

DŽEMA: Tėti, ką jūs veikėt?.. Visai mus palikot.

EUDŽENIJUS: Be jūsų, žinot, sėdėjom čia kaip numirėliai.

KONČETA: Ir iš jūsų pusės manau *nelegalu* numest *kvietinius* svečius prie stalo vienus ir *nė akies kraštu nepasirodyt*.

PASKVALIS: (Konče, tu geriau patylėk!). Mes čia tostą norėjom pakelt į jūsų sveikatą, bet buvote kažkur dingęs.

GAETANAS: Buvau minutėlei nuėjęs pažiūrėt, ar apšviestas sodas, tad jei neprieštarausit, ten ir gersime kavą.

PASKVALIS: Sode?... Puiki mintis!

LUIDŽINAS (*Už parankės su Pupela*): Ponams leidus, einu su grafaite patikrint, kaip apšviestas sodas.

GAETANAS: Nereikia, tuojau visi eisim! (kad jį kur galas... į sodą sumanė ją temptis!)

PASKVALIS: Beje, o kur dingo mano brolis kunigaikštis?

GAETANAS: Nežinau, maniau, jis čia su jumis.

VICIENZO: Sissignore, è figlio a me, ma lo padre è lo marito de Bettina.

GAETANO: E io mò perdo la capa!... Tu a Bettina che le si?

VICIENZO: Mò nun le songo niente, eccellenza, ma pe lo passato nce aggio fatto ammòre.

GAETANO: Ah, va buono, aggio capito!...

VICIENZO: Ma ve raccumanno, cavaliere eccellenza!... Nun dicite niente.

GAETANO: Te pare!... S'ha da vedé però de riparà sta cosa... Tu, intanto vai a preparare l'illuminazione.

VICIENZO: Sissignore, cavaliere eccellenza. (*Via pel fondo a destra.*)

GAETANO: Signori, prego venite di qua. Anche io ho preparato una piccola sorpresa.

SCENA QUARTA

Eugenio, Gemma, Pascale, Concetta, Luigino, Pupella e detto, indi di nuovo Gaetano.

GEMMA: Papà, ch'avite fatto?... Nce avite lasciate?

EUGENIO: Senza di voi, capirete, noi siamo della gente morta.

CONCETTA: E poi, mi pare che non sia un atto legale abbandonare i convitti a tavola e non fare più la comparsa.

PASQUALE: (Cuncé, statte zitta, nun parlà!). Volevamo fare un brindisi alla vostra salute, ma non vi abbiamo più visto.

GAETANO: Sono venuto un momento per vedere se il giardino era tutto illuminato, e se non vi dispiace, piglieremo là il caffè.

PASQUALE: Nel giardino?... Bellissima idea!

LUIGINO (*a braccetto di Pupella*): Se i signori permettono, io vado con la contessina a vedere il giardino illuminato.

GAETANO: Non c'è bisogno, perché adesso andiamo tutti! (Mannaggia l'arma de mammeta!... Guè!... se la vò purtà dinto a lo ciardino!).

PASKVALIS: Ne, nuėjo nuo stalo ir daugiau jo nematém.

GAETANAS: (Gal eit su tavim lažybų, kad jis Betinos kambaryje?... Tuoju pažiūrėsim). Ponai, duokit man dar tris minutes, einu nosinaitę pasiimsiu.

PASKVALIS: Prašom. (*Gaetanas išeina per pirmas duris kairėje*)

EUĐZENIJUS: Džema mieloji, koks aš laimingas!

DŽEMA: Vargšas tėtis, viskuo tiki!

LUIDŽINAS: Pupela, širdede mano krūtinėj! (*Apkabina ją*). Ar myli mane?

PUPELA: Taip, labai, labai!

KONČETA: O tu, Paskvalinai, man nieko nepasakysi?... Dūšele mano...

PASKVALIS: Ir mamos tavo, ir tėvo!... Patylėtum!

EUĐZENIJUS: Cit, Gaetanas ateina!

GAETANAS (*leina*): O štai ir aš! (Mačiau kaip kunigaikštis bučiavo Pepenjelą ir sakė: „sūnau mano, sūnau!...“) – Tai tau! Ir kas po velnių dabar nustatys, kieno jis tikrai sūnus?! Tai gal eikime, ponai?

PASKVALIS: Eikime.

GAETANAS: Grafiene... (*Pasiūlo ranką Končetai. Visi išeina į sodą.*)

PENKTAS PAVEIKSLAS

Tie patys, Vičienas, tada Luizela.

VIČIENCAS: Kavalieriau ekscelencija, atėjo Kasosoro kunigaikštienė! (*Visi nustebe*)

GAETANAS: Kasosoro kunigaikštienė!

EUĐZENIJUS: (Mano teta? Ar gali būt?)

PASKVALIS: (O! Kad jau privalgėm, tai dabar virškinsim!)

GAETANAS: (*Eudženijui*) Markize, jūsų teta. (*Paskvaliui*) Jūsų svainė? Čia?

PASKVALIS: Bet nežinau...

EUĐZENIJUS: Manau, čia kokia nors klaida. (*Vičienai*) Taip ir pasakė jums: „Kasosoro kunigaikštienė?“

PASQUALE: A proposito, mio fratello, il principe, dov'è?

GAETANO: lo non lo sò, anzi credevo che stava con voi.

PASQUALE: Ma no, ha lasciato la tavola, e non s'è più visto.

GAETANO: (Quando te vuò jucà che sta dinta a la cammera de Bettina?... Mò vaco a bedé!...). Signori, accordatemi 3 minuti di permesso, vado a prendermi nu fazzoletto.

PASQUALE: Fate pure. (*Gaetano va via dal primo uscio a sinistra, poi torna.*)

EUGENIO: Gemma mia, quanto sono felice!

GEMMA: Povero papà, se crede tutte cose!

LUIGINO: Pupella mia, cuore di questo petto. (*L'abbraccia.*) Me vuò bene?

PUPELLA: Ma si, assaje, assai!

CONCETTA: E tu, Pasqualino, non mi dici niente?... Anima dell'anima...

PASQUALE: De mammeta e de pateto!... Statte zitta!

EUGENIO: Silenzio, ecco D. Gaetano!

GAETANO (*entrando*): Eccomi qua a voi! (Aggio trovato lo principe che steva vasanno a Peppeniello, e diceva: Figlio mio! Figlio mio!...) — (Neh!... Ma se pè sapé stu guaglione a chi cancaro è figlio?!). Dunque, signori, vogliamo andare?

PASQUALE: Andiamo pure.

GAETANO: Prego, contessa! (*Offre il braccio a Concetta. Tutti si avviano verso il giardino.*)

SCENA QUINTA

Vicenzo e detti, poi Luisella.

VICIENZO: Cavaliere eccellenza, vi è fuori la principessa di Casador. (*Sorpresa generale.*)

GAETANO: La principessa di Casador!

EUGENIO: (Mia zia! Possibile!)

PASQUALE: (Oh! mò che avimmo mangiato, nce spetta lo digestivo).

GAETANO: Marchesi, vostra zia. (*A Pascale.*) Vostra cognata qua?

PASQUALE: Ma io non so...

EUGENIO: Credo che sarà uno sbaglio. (*A Vicenzo.*) Vi ha detto

VIČIENCAS: Taip, jūsų ekselencija, Kasosoro kunigaikštienė... Ir kokia ligota!... Net kalbėti neišgali... Aš jos paklausiau: „Kuo ieškote?“. O ji man atsakė: „Čia mano giminės ir mano vyras kunigaikštis, praneškite apie mane.“

EUĐŽENIJUS: (Kunigaikštienė? Bet negali būti!)

GAETANAS: Kaip čia dabar?... Nė kepenų, nė plaučių neturi, bet vaikščioja savo kojoms?!... Bus kažkas rimta atsitikę. Kažin ką ji jums papasakos!... Eina tuojau pat ją sutiksiu. (*Išėina drauge su Vičienca*)

PASKVALIS: Markize, bėkim!... Greičiau nuvilkit mums šituos rūbus, kol nepasipylė lazdos!

EUĐŽENIJUS: Nieko tokio, nebijokit. Čia turbūt nesusipratimas.

LUIDŽINAS: Aš sakyčiau dumkit pro sodą.

PASKVALIS: Dar ko, neklausykite jo!... Jei tokią valandą pamatys mus bėgančius tokiais apdarais, palaikys kokiais sukčiais ar vagimis ir areštuos.

KONČETA: Jautė mano širdis, nereikėjo čia eit!

PASKVALIS: O tas prietranka Feličė kur dabar dėjosė?...

Markize, galvokit dabar pats ką daryt, nes jūs viską ir sugalvojot!

EUĐŽENIJUS: Drąsiau, nepulkit į paniką!

DŽEMA: Bet kaip sugalvojo ta kunigaikštienė imt ir ateit?

GAETANAS (*iš užkulisių*): Atsargiai!... atsargiai, kunigaikštienė.

Štai jau atėjom. (*Končeta ir Paskvalis nusisuka į kitą pusę*).

Luidžinai, paruošk krėslą!

LUIDŽINAS: Tuoju (*Pastato krėslą viduryje scenos*)

LUIZELA (*pasirodo vilkėdama juoda suknią, užsimetusi trumpą nériniuotą apsiaustą, su juodomis pirštinėmis ir skrybėlaite, labai išblyškusi. Gaetanas ir Vičienca veda ją į scenos vidurį prilaikydami*): Ačiū, pone. Koks jūs geras!

PASKVALIS: (Tfu, Luizela!)

KONČETA: (Paskva, Luizela!)

EUĐŽENIJUS: (Dono Feličės žmona!... Ak... Dievui dėkui!)

(*Gaetanas ir Vičienca sodina Luizelą į krėslą*)

LUIZELA: (*Gaudydama kvapą*): Ak!...

GAETANAS: Kunigaikštienė, kaip jūs galėjot tokią valandą eit iš namų ir dar tokia serganti!.. (*Eudženijui*) Markizaiti, na, pabučiuokit tetai ranką. (*Paskvalei*)... Apkabinkite savo svainę, markize... (Tai tau giminės, beveik gėda!)

proprio così: la principessa di Casador?

VIČIENZO: Sissignore, eccellenza, la principessa di Casador... Ma se vedite comme sta malata!... Nun se fida manco de parlà... lo l'aggio addimannato: «A chi vulite?». E essa m'ha risposto: «Qui stanno i miei parenti, qui sta il principe mio marito: perciò annunziatemi».

EUGENIO: (La principessa! Ma è impossibile!).

GAETANO: Ma comme!... Chella nun tene cchiù né fegato, né pulmone, e se ne va cammenanno?!... Qualche cosa di serio ci dev'essere. Chi sa che vi deve dire!... Vado subito a riceverla. (*Via pel fondo con Vicenzo.*)

PASQUALE: Marchesi, jammo!... Levatece sti panne da cuollo, che ccà mò assommano ll'anema de li palate!

EUGENIO: Ma no, non temete! Dev'esserci qualche equivoco.

LUIGINO: lo diciarria, fuitevenne pe lo ciardino.

PASQUALE: Siente a chisto, siè!... A chest'ora nce vedeno fui cumbinate de chesta manera, nce pigliano pe mariuole, nce arrestano.

CONCETTA: Lo core me lo diceva de nun ce veni!

PASQUALE: Ma chill'assassino de Felice addò sta?... Marchesi, pensate vuje ch'avita fà, pecché vuje site stato!

EUGENIO: Va bene, non avete paura, coraggio!

GEMMA: Ma a sta principessa come l'è benuto ncapo de venì.

GAETANO (*di dentro*): Piano!... piano, principessa. Ecco, siamo arrivati. (*Concetta e Pasquale voltano la faccia dall'altra parte.*) Luigi, na poltrona!

LUIGINO: Subito. (*Preparata una poltrona nel centro della scena.*)

LUISELLA (*entrando in abito nero con mantellina di merletto, guanti neri e cappellino, molto pallida. Gaetano e Vicenzo l'accompagnano in mezzo alla scena sorreggendola per le braccia*): Grazie, signore. Quante siete buono!

PASQUALE: (Uh! Luisella!).

CONCETTA: (Pascà, Luisella!).

EUGENIO: (La moglie di D. Felice!... Ah!... respiro!) (*Gaetano e Vicenzo fanno sedere Luisella sulla poltrona.*)

LUISELLA (*respirando*): Ah!...

GAETANO: Principessa, ma come vi viene in testa di uscire a quest'ora, voi che state tanto ammalata?... Marchesi, bacciate la mano alla zia. Marchè, abbracciate la cognata... (Chiste che

PASKVALIS: Svaine, brangioji mano! (*Apkabina ją*) (Dona Luizè, kas jums šovė į galvą?!)

EUĐŽENIJUS: Tetule mano! (*Bučiuoja jai ranką*) (Bet ko jūs atėjot?)

KONČETA: Šis jūsų vizitas, mano brangioji, mums pasirodė tikrai keistas... Su tokia liga iš namų eidama tik gyvenimą sau trumpinat!... (Kad tu nusprogtum!)

LUIZELA: (Nesulauksi!). Taip, tiesa, brangioji, nereikėjo man eit iš namų. Bet kas buvo daryt?.. Pasijutau viena, visų palikta ir tariau sau: „Jei jau turiu būtinai mirti, tai mirsiu geriau tarp savo mielų giminių, ant mylimo sutuoktinio rankų.“

GAETANAS: (Atėjo į mano namus numirt!)

PASKVALIS: Tai ir mirk, netempk laiko!

LUIZELA: Žinau, kaip menkai aš jums rūpiu, ir kaip nekantriai jūs laukiate mano mirties... Ak, žinau, deja, žinau!... Bet žinote ką? Juk sakoma, kad trokštama mirtis neateina niekad! (*Kosėja*)

GAETANAS: A, čia tai žinoma!

LUIZELA: Jei nors truputį jums būčiau brangi, būtų mėt pagalvoję: „Vargšėlė kunigaikštienė, ką ji veiks viena namuose? Mes čia pramogaujam, linksminamės, o kunigaikštienė sėdi sau vargšė alkanai!“

GAETANAS (*Eudženijui*): Alkana?

EUĐŽENIJUS: (Nekreipkite dėmesio, visada ji taip!). Brangioji teta, jei ir išalkot, tai tik todėl, kad gydytojas jums valgyt uždraudė.

LUIZELA: Taip, žinau, bet dabar aš jaučiuosi geriau... Suvalgiau du virtus kiaušinius ir truputį duonos.

GAETANAS: (Kaip kunigaikštienėi tikrai lengva užkanda!)

LUIZELA: Tik tam, kad man jėgų užtektų ateiti čia, nes ir aš norėjau pažiūrėt į mūsų gražiąją nuotaką. (*Kosėja*)

GAETANAS: (O, bet jai visai prastai!)

LUIZELA: O be to, norėjau pakalbėti ir su savo vyru, su kunigaikščiu, apie vieną labai svarbų reikalą... Bet kur jis? Kur kunigaikštis? (*Dairosi į šalis*)

GAETANAS: (O!... Taip jau imsiu ir pasakysiu!) Mes nežinome, kunigaikštienė... Gal į sodą bus nuėjęs, nes aš ten šįvakar suruošiau puikią iliuminaciją.

LUIZELA: Šaunu!... Tai gal eikim ir paieškim kunigaikščio

pariente n'fame songo, neh?).

PASQUALE: Cognata mia, cara cara. (*L'abbraccia.*) (D. Luisè, chiste so' prudite de capa!).

EUGENIO: Zia mia! (*Le bacia la mano.*) (Ma perché avete fatto questo?).

CONCETTA: Ci è sembrata proprio strana, cara cognata, questa vostra visita... Chella malattia che avete, uscire di casa significa proprio abbreviarsi la vita!... (Puozze schiattà!)

LUISELLA: (Mò proprio!). Sì, è vero, cara cognata, io non dovevo muovermi dalla casa. Ma che volete?... Mi sono vista sola, abbandonata da tutti, e ho detto: «Giacché debbo morire assolutamente, voglio morire in mezzo ai miei diletissimi parenti, fra le braccia del mio amato consorte».

GAETANO: (È benuto a muri dinta a la casa mia!).

PASQUALE: E allora sbrigati a morire.

LUISELLA: Lo sò che voi poco mi curate, e che aspettate con ansia la mia morte... Ah, lo sò, lo sò!... Ma sapete come si dice? Morte desiderata non viene mai! (*Tossisce.*)

GAETANO: Ah, questo è certo!

LUISELLA: Se avesse avuto un poco di affezione per me, dovevate dire: «Povera principessa, che farà lei sola in casa? Noi ci divertiamo, e quella povera principessa sta digiuna».

GAETANO (*a Eugenio*): Sta digiuna?

EUGENIO: (Non ci badate. Fa sempre questo!) Mia cara zia, se siete stata digiuna, è perché il medico vi ha proibito di mangiare.

LUISELLA: Sì, lo sò, ma io adesso mi sento meglio... Mi ho mangiato due uova dure e nu poco di pane.

GAETANO: (Ha fatta na colazione leggiera, la principessa!).

LUISELLA: Tanto per aver la forza di venire qua, e vedere anch'io la bella sposina. (*Tossisce.*)

GAETANO: (Guè, ma sta proprio arruinata, sà!).

LUISELLA: E poi voglio parlare con mio marito, il principe, di un affare molto serio... Ma dov'è?... Dov'è il principe? (*Si guarda intorno.*)

GAETANO: (Eh!... Staje fresca!). Non sappiamo, principessa... Forse sarà andato in giardino, perché io ho fatto una grande illuminazione stasera.

LUISELLA: Bravissimo!... E allora andiamo in giardino a trovare il principe... Ho bisogno di parlare col principe!...

sode... Turiu būtinai pakalbėt su kunigaikščiu!

GAETANAS: Norite eiti į sodą? Bet ar nepakenks jums vėsesnis oras?

LUIZELA: O ne!... Atvirkščiai, sodo oras man labai padeda... Eikime, prilaikykit mane.

GAETANAS: (*Paskvalei*) Markize, ką pasakysit? Ar reikėtų jai eiti į sodą?

PASKVALIS: Jei ir bus jai blogiau, koks jums skirtumas?... Koks jums skirtumas?...

GAETANAS: (Jokio skirtumo, nors ir visi pakratykite kojas! Tik žiūrėkit, į ką įsivėliau!... Gali tikrai ne kaip baigtis!) Vičiencai, Bjaze, perkelkit palaikus!

LUIZELA (*Stojasi padedama Gaetano*): Ramiau, ramiau, pone, nes man kojos linksta. Ak, jaučiuosi tokia silpna, kad nepatikėsit... Tai valanda...

PASQUALE: ...mokėt sąskaitas..

LUIZELA: ...kai kas vakarą man užtemsta akyse, o paskui užėina kosulys, dusulys, skausmai, traukuliai... Ak, kiek skausmų, visokių skausmų!

GAETANAS: (Tuoj tuoj ateisim į sodą, ir atgulsi žemėje po citrinmedžiu!)

LUIZELA: O ar žinote, kada pasidaro ramiau?... Kai pamatau savo vyrą, kunigaikštį... Atveskite man kunigaikštį ir man bus ramiau... Aš noriu matyt kunigaikštį!... Noriu matyt kunigaikštį!...

GAETANAS: Na, eikime!... (Ei, ir jūs kartu eikit, kas jei numirs man ant rankų! (*Abu išėina į sodą*))

LUIZELA (*Šaukia*): Aš noriu matyt kunigaikštį!... Aš noriu matyt kunigaikštį!...

GAETANAS: Einam jau einam!... (Atėjo su vakaru ir bėda!) (*Išėina*)

EUDŽENIJUS: Kaip, po velnių, ji sužinojo adresą?

PASKVALIS: Bus ta vizitinė kortelė, kurią palikau ant stalo. Kur tas Feličė?

EUDŽENIJUS: Bet ką ji rezga? Tiesiog nežinau. (*Išėina į sodą*)

PUPELA: Eikim ir mes, eime, Luidži. (*Išėina*)

LUIDŽINAS: Einu, einu, grožybe tu mano (*išėina*)

PASKVALIS: Savo žarnom jaučiu, geruoju šįvakar nesibaigs!

KONČETA: Kad sėdynė jai prakiurtų! Atsivilko!... O taip gražiai sau sėdėjom!

GAETANO: Volete andare in giardino? Ma quell'aria può essere che vi fa male!

LUISELLA: Oh, no!... Anzi mi fa tanto bene l'aria del giardino... Andiamo, datemi il braccio.

GAETANO (*a Pascale*): Marché, che ne dite? L'avessa fà asci fora a lo ciardino?

PASQUALE: E dopo che le fa male a voi che ve n'importa?... Che ve n'importa?...

GAETANO: (E nun fà che murite de subeto tutte quante! Vuje vedite a me che me succede!... Chille me la cumbina pure de brutto!). Vicenzo, Biase', traslate la salma!

LUISELLA (*alzandosi con l'aiuto di Gaetano*): Piano, piano, signore, perché le gambe mi tremano. Ah, mi sento debole, che voi non potete credere... Questa è l'ora...

PASQUALE: del conto.

LUISELLA: Che ogni sera mi si abbaglia la vista, e poi, dopo poco, mi viene la tosse, l'affanno, i dolori, le convulsioni... Oh, quante cose, quante cose!...

GAETANO: (Mò che vaco dinto a lo ciardino, l'atterro sotto a n'albero de limone!).

LUISELLA: Però, sapete quanto mi calmo?... Quando vedo mio marito, il principe... Fatemi vedere il principe, e io mi calmo... Io voglio vedere il principe!... Io voglio vedere il principe!...

GAETANO: Mò jammo!... (Neh, venite vui pure, chesta m'avessa muri mbraccia!). (*Si avviano entrambi verso il giardino.*)

LUISELLA (*gridando*): Io voglio vedere il principe!... Io voglio vedere il principe!...

GAETANO: E mò jammo!... (Vi che guajo de notte!). (*Escono.*)

EUGENIO: Come diavolo ha saputo l'indirizzo?

PASQUALE: Forse cu chillu biglietto che io rimanetta ncoppa lo tavolino. Dov'e' Felice?

EUGENIO: Ma che intende di fare? Io non lo sò. (*Via pel giardino.*)

PUPELLA: Jamme, jamme, viene Luigi. (*Via.*)

LUIGINO: Vengo, vengo, bellezza mia! (*Via.*)

PASQUALE: Me sento scennere dinto a li rime che stasera abbuscammo.

CONCETTA: Pozza sculà essa che nc'è benuta!... Stevemo accusi bello.

PASKVALIS: Žygiuok, žygiuok, menke džiovinta! (*Išeina*)

ŠEŠTAS PAVEIKSLAS

Otavijus, tada Eudženijus ir Gaetanas.

OTAVIJUS (*Iš užkulisų*): Ar galima?... Galiu jeit?... (*Ieina*) Nieko nėra!... O tarnas sakė, kad jie čia. Gal jie sode. (*Eina prie durų į sodą*) Oho, tu tik pažiūrėk! Šįvakar viskas apšviesta...

Puikumėlis! (*Žiūrėdamas*) Ir žmonių, atrodo, nemažai... O! Ką aš matau! ... Eudženijus, mano sūnus!... (*Pasitraukia į šalį*)

EUDŽENIJUS: Ta moteris! Viskas išaiškės per tą moterį!... Kas čia?... (*Priblokštas*) Tėtis!...

OTAVIJUS: (Dabar drąsos!). Žinoma, kad tėtis, ir atėjo jis išsiaiškinti, ką tu čia darai šituose namuose... Eudženijau!...

Viena iš dviejų: arba tu ateisi į protą ir pradėsi klausyti visų tėvo patarimų, arba važiuosi iš Neapolio ir daugiau čia nesirodysi. Juk žinai, kad nesėkmės biržoje mane paliko beveik be išteklų.

Dabar ir aš, ir tu esam priklausomi nuo kunigaikštienės... Ir jeigu kurią dieną ji sužinos, neduok Dieve, kokį tu gyvenį gyvenimą, abu būsim žlugę - ir tu, ir aš!

EUDŽENIJUS: O ką mano gyvenimas?... Myliu gerą ir dorą merginą, pažadėjau ją vesti ir vesiu!

OTAVIJUS: Kalbi apie baleriną?

EUDŽENIJUS: Žinoma!

OTAVIJUS: Vesi ją? (*Juokiasi*)

EUDŽENIJUS: Taip, vesiu ją, tėve, nes ji angelas! Labai mane myli, o aš nieko daugiau ir netrokštu.

OTAVIJUS: O aš, tavo tėvas, prieštarauju!

GAETANAS (*Ižengdamas pro duris*): Einu įspėsiu kunigaikštį... (*Pamatęs Otavijų*) O!... Ir jūs čia?... Kaip! Ir man niekas nepraneša!... Markize, pristatau jums poną Bėbė...

EUDŽENIJUS (*Nustebęs*): Poną Bėbė!

GAETANAS: Aha, taip jis nori būti vadinamas, toks jau tas jo psichodronimas... o kodėl nežinau!... O jums ar svarbu?

EUDŽENIJUS: Ne!

GAETANAS: Pone Bėbė, pristatau jums jaunąjį markizą Favetį,

PASQUALE: Cammina, balla de baccalà! (*Escono.*)

SCENA SESTA

Ottavio, poi Eugenio, indi Gaetano.

OTTAVIO (*di dentro*): È permesso?... Si può?... (*Entrando.*) Non c'è nessuno. Eppure il servo mi ha detto che stavano qui. Forse saranno andati in giardino. (*Si avvia verso il giardino.*) Oh, guarda. C'è illuminazione stasera... Bravissimo! (*Guardandolo.*) Pare che ci sia molta gente... Oh! Che vedo!... Eugenio, mio figlio!... (*Si allontana.*)

EUGENIO: Quella donna, quella donna, farà scoprire tutto!... Chi è?... (*Sorpreso:*) Papà!...

OTTAVIO: (Qui ci vuol coraggio!). Sì, proprio papà, che viene a domandarvi che cosa venite a fare in questa casa!... Eugenio!... Una delle due: o mettete giudizio ed ascoltate gli avvertimenti di vostro padre, oppure allontanatevi da Napoli, e non vi fate più vedere. Voi sapete che vostro padre, per le disgrazie sofferte in Borsa, non ha più i mezzi di una volta. E la principessa che oggi pensa a me ed a voi... E se domani appurerà la vita che fate, sarà una rovina per voi e per me!

EUGENIO: Ma quale vita faccio io?... Amo una buona ed onesta ragazza, ho promesso di sposarla, e la sposterò!...

OTTAVIO: Parlate della ballerina?

EUGENIO: Sicuro!

OTTAVIO: Sposarla? (*Ride.*)

EUGENIO: Sì, sposarla, padre mio, perché è un angelo! Ella mi ama tanto, ed io non cerco di meglio.

OTTAVIO: Ed io vostro padre, mi oppongo!...

GAETANO (*entrando*): Voglio avvisà lo principe... (*Vedendo Ottavio*) Oh!... Voi state qua?... E come! nessuno mi diceva niente!... Marchesi, vi presento il signor Bėbė...

EUGENIO: Il signor Bėbė! (*Con sorpresa.*)

GAETANO: Già, così si vuol far chiamare; è il suo pesobonimo, e non sappiamo perché!... V'importa a voi?

mano dukters sužadėtinį.

EUDŽENIJUS: Labai malonu!... O ponas ar dažnas čia svečias?

OTAVIJUS: Ar dažnas?... Šiaip... kartais...

GAETANAS: Ne! Dažnas!... dažnas!

OTAVIJUS: Koks ten dažnas...

GAETANAS: Taip dažnas!... dažnas!

OTAVIJUS: Na taip, dažnas jau... dažnas!

GAETANAS: Štai!... Meluoti nėra reikalo. (*Eudženijui*)

(Suprantat, lankosi kaip dūsautojas gerbėjas! Bet dabar išgirdo, kad jūs mano dukters sužadėtinis ir daugiau nesirodys!)

EUDŽENIJUS: (Supratau!)

GAETANAS: O kol kas minutėlei atsiprašysiu! Einu pasakysiu kunigaikščiui, kad žmona jį nori matyti, antraip jos priepuolis neapims. (*Otavijui*) O jums, pone Bėbė, geriau nemeluoti, nes atrodo, kad prastą sau pasirinkot psichodronimą! (*Išėina per pirmas duris kairėje*)

EUDŽENIJUS: Puiku! Reiškia, jūs - ponas Bėbė?... Ir dažnas svečias šiuose namuose?

OTAVIJUS: Aš, aš vyras... tavo tėvas ir už savo veiksmus neprivalau tau atsiskaitinėti!

EUDŽENIJUS: Teisingai!... Nežinau, ką jums į tai atsakyti, tad geriausia man likusi išeiti – iš čia išeiti... (*Ima savo skrybėlę*). Jums leidus, brangusis mano tėve, einu dabar pas tetą kunigaikštienę ir viską jai papasakosiu. (*Eina durų link*)

OTAVIJUS: Oi!... Stok, Eudženijau!... Nedaryk to! Tu juk nori vesti Džemą?... Ką gi, vesk sau ją!...

EUDŽENIJUS: Bet su jūsų palaiminimu?

OTAVIJUS: Su mano palaiminimu?... Niekuomet!

EUDŽENIJUS: Puiku! Tuomet einu papasakosiu tetai apie tėvą vardu Otavijus, o pravarde Bėbė, ir apie jo sūnų Eudženijų!

OTAVIJUS: Grįšk, grįšk, nenaudėli!... Gerai jau!... Pažiūrėsim, kaip viską sutvarkyt...

EUGENIO: No!

GAETANO: Signor Bebè, vi presento il marchesino Favetti, fidanzato di mia figlia.

EUGENIO: Tanto piacere!... E viene spesso qui il signore?

OTTAVIO: Spesso?... Così... Qualche volta...

GAETANO: No spesso!... spesso!

OTTAVIO: Ma che spesso...

GAETANO: Sì, spesso!... spesso!

OTTAVIO: E sì, spesso... spesso!

GAETANO: Eh!... Ma vuje nun avita di buscie! (*Ad Eugenio:*) (Capite, vene a fà lo spasimante! Ma chillo mò ha ntiso che siete il fidanzato di mia figlia, e nun ce vene cchiù!).

EUGENIO: (Ho capito!).

GAETANO: Intanto, permettetemi nu momento! Vado a di a lo principe che la mugliera lo vò vedé, si no l'affanno nun se calma. (*Poi ad Ottavio:*) Signor Bebè, vuje nun avita di buscie, sinò site nu cattivo pesolonimo! (*Via dal primo uscio a sinistra.*)

EUGENIO: Bravo! Lei dunque è il signor Bebè?... Lei dunque viene spesso in questa casa?

OTTAVIO: Io sono un uomo... sono vostro padre, e non debbo render conto a voi delle mie azioni!

EUGENIO: È giusto!... Non sò che cosa rispondervi, ed il meglio che io possa fare è di andar via... (*Prende il cappello.*) Permettete però, caro padre, che io vada a raccontar tutto a mia zia, la principessa.

OTTAVIO: Fermatevi. Eugenio!... Voi non farete ciò! Volete sposare Gemma?... Ebbene sposatela!...

EUGENIO: Ma col vostro consenso?

OTTAVIO: Col mio consenso?... Oh, mai!

EUGENIO: Benissimo! E allora io dirò alla zia, che quel padre si chiama Ottavio, soprannominato il sig. Bebè, e che quel figlio si chiama Eugenio!...

OTTAVIO: Venite qui, assassino!... Va bene!... Vedremo di aggiustar la cosa...

SPETINTAS PAVEIKSLAS

Tie patys, Gaetanas, Feličė, po to Luizela, Paskvalis ir Končeta

FELIČĖ: Tai kas vis dėlto yra?... ką man norėjote pasakyti? Jau pusvalandis čia kažką mykiat, bet taip nieko ir nepasakėt.

GAETANAS: Atleiskite, kunigaikšti... Ten buvo Betina, tad negalėjau kalbėt.

FELIČĖ: Ar kambarinė?... O!... žinot... Man ta mergina patinka.

GAETANAS: Aš pastebėjau!... O ar žinot, kunigaikšti, kas atėjo ir norėtų su jumis pasikalbėti?

FELIČĖ: Kas?

GAETANAS: Jūsų žmona!...

FELIČĖ: Žmona? Kokia žmona?

GAETANAS: Pati kunigaikštienė, ne kas kita!

FELIČĖ: Ką?!... Einu atgal pas Betiną.

GAETANAS: Kunigaikšti, jai taip negera!

FELIČĖ: Todėl ir neisiu. Bijau užsikrėst. Kavalieriau, siųskite ją namo dėl Dievo meilės! Jei ji čia pasirodys, bėdos neišvengsime.

LUIZELA: Ak!.. Kurgi tas kunigaikštis?!!

FELIČĖ: (*persigandęs*): Luizela!!!

GAETANAS: Štai ir kunigaikštis!... Matote ką jums atvedu?

FELIČĖ: (Ačiū už gerą paslaugą!)

LUIZELA (*Puola ant kaklo Feličei*): Ak vyre, brangusis mano, brangusis!... Tiek visko turiu tau papasakot! Apkabink mane, pasakyk ką nors pagaliau! (*Suspaudžia glėbyje Feličę*)

FELIČĖ: (Trauk velniai tavo giminę!). Kaip čia dabar?... Tu juk labai ligota. Kaip, minutė iš minutės galėjo numirt, ir vis dar nenumirė?... (*Paskvaliui*) Brolau, o jūs ką pasakysit apie šitą vizitą?

PASKVALIS: O ką aš galiu pasakyti?... Kad labai nudžiugino!

KONČETA: Visi buvom labai nustebinti!

LUIZELA: Ai, kam čia ta nuostaba ir tas džiaugsmas! Juk dar nesu iš tikrųjų mirusi!... O tu, brangus kunigaikšti, jau buvai ir pamiršęs savo kunigaikštienę? (*Ižnybia Feličei*)

FELIČĖ: Oi!... Kur jau pamiršęs!...Ką tik apie jus kalbėjom.

GAETANAS: Taaip! Aš čia nereikalingas. Jūs turbūt turit aptart

SCENA SETTIMA

Gaetano, Felice e detti, poi Gaetano, Luisella, Pasquale e Concetta.

FELICE: Dunque, di che si tratta?... che cosa mi dovete dire? State da mezz'ora dentro, e non mi avete ancora detto niente?

GAETANO: Scusate, principe... Là c'era Bettina, e io non potevo parlare.

FELICE: La cameriera?... Ah!... sapete!... Mi piace quella ragazza.

GAETANO: Me ne so' acconto!... Sapete chi è venuta, principe e vuole parlare con voi?

FELICE: Chi?

GAETANO: Vostra moglie!

FELICE: Moglie? Che moglie?

GAETANO: Nientemeno la principessa!...

FELICE (*stupito*): Neh?!... Torno da Bettina.

GAETANO: Poveretta, sta così male!

FELICE: Proprio per questo. Ho paura del contagio. Cavaliere, mandatela a casa, per l'amor del cielo. Se lei arriva qua, sarà nu guaio.

LUISELLA: Ah!... Dove sta il principe?

FELICE (*atterrito*): Luisella!!

GAETANO: Eccolo qua... principe!... Vedete chi vi porto?

FELICE: (Me l'ha fatto lo piacere!).

LUISELLA (*abbraccia Felice*): Ah, marito mio, caro caro!... Ho bisogno di dirti tante cose! Abbracciami, dimmi tu pure qualche cosa. (*Abbraccia forte Felice.*)

FELICE: (Mannaggia chi t'ha allattata!). Ma come?!... Tui sei molto malata. Vedete lei poteva morire da un minuto all'altro e ancora non e' morta?... (*A Pasquale:*) Fratello, e voi che ne dite di questa visita?

PASQUALE: E che ne debbo dire!... Mi ha fatto tanto piacere!

CONCETTA: Siamo rimasti tutti meravigliati!

LUISELLA: Oh! Ma come questa meraviglia? Perché tanta sorpresa? Certamente io non era morta ancora!... E tu caro principe, avevi già dimenticata la tua cara principessa? (*Dà un pizzico a Felice.*)

FELICE: Oh!... Ma che dimenticata!... Poc'anzi si parlava di voi.

GAETANO: Neh! lo qua sono soverchio. Voi forse dovete parlare di

šeimos reikalus, tad jums leidus, pasišalinu.

LUIZELA: Taip... iš tiesų... būtų malonu likti vienai su kunigaikščiu...

FELIČĖ: (Žinoma! kad gautų jį kailį!). Bet mano brolis ir sesuo likti gali... juk giminės.

GAETANAS: Aha. Teisingai kunigaikštis sako. Aš išeinu, nes kol kas dar esu pašalinis, bet jau greit būsiu ir aš giminė, ir tuomet... Gerai, aš einu, o jūs kalbėkit. (*Išėina*)

LUIZELA (*Grėsmingai žiūri į sodo pusę, paskui į duris gilumoje*)

FELIČĖ: (Paskva, prilaikyk tu šitą!..)

LUIZELA (*Artinasi įsisprendusi rankomis šonus*): Kaip matau, nelabai jus nudžiuginau savo apsilankymu – dona Končeta štai lyg citrinos paragavus, donas Paskvalis baigia nusikramtyt ūsus, o ir tu savo marmūžę suki į šalį!... O ką?... manėt palikę namie kokią pienburnę kvailelę? (*Pastumia Feličę*)

PASKVALIS: Galėjot daryt sau ką tinkama, tik čia nesirodyt, nes buvo pasakyta aiškiai!

KONČETA: Galų gale, juk ne mėnesiui, gal tik porai dienų išėjom!

LUIZELA: O aš tą porą dienų būčiau turėjus sėdėt be kąsnio, na bet ne su tavim kalbu, o su šituo bestija, kuris juk galėjo ir mane vestis!

FELIČĖ: Ne į kurortus važiauvau. Mes čia dirbt atėjom. Dirbam, kad duonos kąsnį užsidirbtume.

LUIZELA: Ir aš duonos kąsnio noriu.

FELIČĖ: Viskas, duona pasibaigė! Čia mes sutartį sudarėm dviem metams, o tau nereikėjo rodytis!

LUIZELA: O aš pasirodžiau! Šitus apdarus (*rodo drabužius, kuriais apsirėdžius*) aš pasiskolinau iš vienos ponios ir atėjau.

PASKVALIS: Ir manot, kad gerai padarėt, dona Luize? Dėl jūsų kaltės gavom pylos nuo dono Eudženijaus... Čia, jau atleiskite, bobiškos užgaidos!

LUIZELA: (*Užsiutusi, kratydama dešinėn ir kairėn galvą su skrybėlaite*)

FELIČĖ: (Kas tai, naktinė kepuraitė?!).

LUIZELA: Nedrįšk!... nedrįšk vadint manęs boba, aš įsiutus, taip įsiutus, kad nežinau, kuo tau baigsis.

FELIČĖ: Nerėkauk, Luizė, tu ne namie!... Čia mes prakilnaus

affari di famiglia, e perciò, se credete, mi allontano.

LUISELLA: Sì... difatti... mi farebbe piacere di rimanere sola col principe...

FELICE: (Sicuro! p'avè ma mazziata!) Ma mio fratello e mia sorella possono restare... sono parenti.

GAETANO: Eh! Dice bene il principe. Io me ne vado, perché sono ancora estraneo, ma fra poco sarò anche io parente, allora... Per ora fate il vostro comodo. (*Via pel giardino.*)

LUISELLA (*guarda minacciosa verso il giardino e verso la porta in fondo*).

FELICE: (Pascà, mantienela a chesta!...).

LUISELLA (*vieni avanti con le mani nei fianchi*): A quanto pare, nun nce avite avuto troppo piacere che io sò benuta ccà, peccché D. Concetta mazzeca limone, D. Pascale se mozzeca lo musso, e tu m'avuote la faccia!... Ma che!... ve crediveve che la casa aviveve rimasta la cacciuttella. (*Dando un urtone a Felice.*)

PASQUALE: Vuje tutto aviveva fà, ma fore de venì ccà, peccché v'era stato avvisato!

CONCETTA: A la fine po: nun se trattava de nu mese!... Se trattava de nu pare de juorne!

LUISELLA: Nu pare de juorne che io aveva stà diuna, ma già io nun parlo cu buje; io l'aggio cu stu piezzo d'assassino, che me puteva purtà pure a me!

FELICE: Io nun era juto a la villeggiatura, Qui noi lavoriamo, lavoriamo per guadagnarci un tozzo di pane.!

LUISELLA: E anche io voglio un tozzo di pane!

FELICE: Il pane e'finito! Qui abbiamo un contratta di due anni e tu qua non ci dovevi venire.

LUISELLA:io sò benuta! Sta rroba (*mostrando l'abito che indossa*) me l'aggio fatto mprestà da na signora e me sò presentata.

PASQUALE: E avite fatta ma cosa bona, neh, D. Luisè? Pe causa vosta avimmo avuta na cancheriata da D. Eugenio... Cheste sò penzate de femmenella, scusate!

LUISELLA (*adiratissima, scuotendo a destra e a sinistra il cappellino che ha in testa*).

FELICE: (Ma ch'è nu berrettino pe la notte!).

LUISELLA: Guè!... nun me chiammà femmenella, sà, peccché si nò, comme stongo mò, nun saccio a che ghiammo a fenì.

FELICE: Luisè, ca ccà nun staje a casa toja!... Qua stiamo in casa di

pono namuose... Užsičiaupk!

LUIZELA: Ar čia man užsičiaupt! Man užsičiaupt!... Aš tau sakiau, gana man tokio gyvenimo ir nenoriau tavęs matyt, viskas!

AŠTUNTAS PAVEIKSLAS

Tie patys, įeina Betina, bet sustoja atokiau ir visus stebi

FELIČĖ: Niekas ir tavęs nenori matyt!... Niekam nereikalinga... Tu kalta dėl visų mano bėdų!

LUIZELA: Aš, aš dėl tavo bėdų kalta?... Ir be manęs esi ir visada buvai paskutinis driskius!

FELIČĖ: Aš visada buvau driskius?! Paskvali, tu girdi?

PASKVALIS: Cha! Tik jau ne man pasakok!... Juk tik su tavim susipažinęs, jis šitaip nusigyveno!

LUIZELA: Tfu tau į veidą!

PASKVALIS: Tau pačiai ir tavo giminei!

LUIZELA: Dėl manęs nusigyveno, dėl manęs?... O pats visus mano daiktus užstatė!...

FELIČĖ: Ir vėl ji gieda apie tą savo šlamštą!... Vėl gieda apie tą savo šlamštą!.. Kas man duos 47 liras, kad ši dainelė baigtųsi?

BETINA (Žengdama į priekį): Aš duosiu!

KONČETA: Dona Betina!

PASKVALIS: Žmona!

LUIZELA: Ak... jūs? Jūs čia!

FELIČĖ (tarp dviejų moterų): Tai ką mes dabar darom?... Ką dabar darom?

LUIZELA: Aišku, tada kitas reikalas, jei jau jūs imatės... Jums 47 liros turbūt ne suma!...

BETINA: Žinoma, kad ne suma, nes užsidirbu jas savo darbu!... Ir žinai, ką tau pasakysiu, Luizela?... Nešdinkis geruoju, nes būsi išnešta bloguoju!

LUIZELA: Cha! Būsi išnešta bloguoju!.. Pagalvok!... bloguoju!...

FELIČĖ: nes kišenėj ji peiliuką turi...

LUIZELA: Pati sau nešdinkis, ką tu kada sugebėjai; jei nori kuo

un signore... Statte zitta!

LUISELLA: Chi se sta zitta! Chi se sta zitta!... Io t'aggio ditto che sta vita nun la voglio fà cchiù, nun te voglio vedé cchiù.

SCENA OTTAVA

Deti e Bettina che entra, e resta ad osservare tutti tenendosi in disparte.

FELICE: Ma chi te vò vedé cchiù!... Chi te vò vedé... Pe causa soja aggio passato nu sacco de guaje!

LUISELLA: Pe causa mia haje passate nu sacco de guaje?... Tu si stato sempe nu disperatone!

FELICE: Sò stato sempe nu disperatone? Neh, tu siente, Pascà?

PASQUALE: Eh! dimmella a me!... Chesto nun lo può dicere, pecché cunuscenno a te è ghiuto pezzenno.

LUISELLA: Sciù, pe la faccia toja!...

PASQUALE: Pe la faccia de mammeta!

LUISELLA: E ghiuto pezzente pe me?!... Chillo m'ha mpignato tutte cose.

FELICE: E n'auta vota mò cu sti pigne!... E n'auta vote cu sti pigne!... Ma chi me li dà 47 lire pe nun la sentere cchiù?

BETTINA (avanzandosi): Te le dò io!...

CONCETTA: D.ª Bettina!...

PASQUALE: La mugliera...

LUISELLA: Oh!... vuje State ccà?

FELICE (in mezzo alle 2 donne): Ma che bulimmo fà mò ccà?... che bulimmo fà?!

LUISELLA: E allora è n'auta cosa, allora nce penzate vuje... A vuje nun ve songo niente 47 lire?...

BETTINA: Se capisce, ca nun me songo niente, pecché io me l'abbusco co la fatica!... E sa che te dico, Luisè!... Vattenne co lo buono, pecché si nò te ne vaje malamente!

LUISELLA: Me ne vaco malamente!... Me ne vaco malamente!...

FELICE: Ca chella tene lo curtellino dinto a la sacca...

būt naudinga, eik klot patalų savo šeimininkei, nes ne tokioms kaip tu man sakyt „nešdinkis“!

PASKVALIS: Čia jo tikra žmona! Ir kaip žmona ji taip kalbėt turi teisę! (*Mosuojant rankomis, jam iš po palto iškrenta ant grindų sidabrinis šaukštas*)

FELIČĖ: (Paskvą, už grotų sėsims! Paskvą, sėsims už grotų!)

PASKVALIS (*Skubiai pakelia šaukštą ir padeda jį ant lentynos*): (Ką tu! Prie stalo buvau išsiblaškęs ir netyčia įsikišau į kišenę.)

LUIZELA: Toji žmona tegu taršo savo vyrelį, jis visus apgaudinėja, ir mane, vargšę, suvedžiojo!

BETINA: Ne, tai tave turiu pataršyt, kad susidėjai su vedusiu vyru!

KONČETA: Na žinoma!... Padori mergina taip nesielgia!

LUIZELA: Tylėk, boba išplerus, o tai duosiu tau pirmai į sprandą, o paškui ir visiems kitiems!...

KONČETA (*šaukdama*): Draši, kol esam šiuose namuose!

LUIZELA: Ir išėjus tą patį sakysiu!

FELIČĖ (*Šaukia*): Tylėk tu!..

PASKVALIS (*Šaukia*): Visada buvai šliundra!

LUIZELA (*Šaukia*): Ar tai aš šliundra?! (*Rėkdami kimba vieni kitiems į atlapus, ir peštynėse Feličei nukrenta viena pusė ūso*).

DEVINTAS PAVEIKSLAS

Tie patys, Gaetanas, Džema, Luidžinas ir Pupela išeina iš sodo; Vičienas ir Džiakiną scenos gilumoje, tada Otavijus ir Eudženijus

GAETANAS: Vaje, vaje!... Kas čia dedas, kaip landynėje prie stoties! (*Subėga visi kiti ir šiaip taip išskiria*) (*Gaetanas žiūri į Feličę, kuriam likęs tik vienas ūsas*): Kaip čia!... Kunigaikšti! ... Jums ūsą nurovė!...

FELIČĖ (*Nustėręs, čiupinėjasi aplink burną ir slenka bandydamas apeit Gaetaną*). Ar man? Nejaugi? O, tikrai. Kokie čia pokštai. Atiduokit mano ūsus!

GAETANAS: Štai jie už manęs guli!

LUISELLA: Vattenne, che tu nun haje fatto mai niente; e si vuò fà buono, vò fa lo lietto a la signora, ca tu, nfaccia a me nun può dicere: vattenne!

PASQUALE: Chella è mugliera! E comme a mugliera lo pò dì! (*Mentre gestisce lascia cadere per terra, disotto al pastrano una posata d'argento.*)

FELICE: (Pascà, ca nuje jammo ngalera! Pascà, ca nuje jammo ngalera).

PASQUALE (*raccoglie in fretta la posata, e la ripone su una mensola*): (Ma che! Io a tavola era distratto, e me l'aggio misa dinta a la sacca).

LUISELLA: Ma la mugliera se l'ha dà piglià co lo marito ca va facenno tanta mbroglie, e accussi me ngannate a me puverella!

BETTINA: No, me l'aggia piglià sempe cu tico, che te mettiste cu n'ommo nzurato!

CONCETTA: E se capisce!... Na bona figliola chesto nun lo fà!

LUISELLA: Guè, trabaculo scassato, statte zitta, pecché io piglio a schiaffe, primma a te e po' all'aute!...

CONCETTA (*gridando*): Lo dice pecché staje ccà ncoppa!

LUISELLA (*gridando*): No, ve lo dico pure abbastio!

FELICE (*gridando*): Statte zitta!...

PASQUALE (*gridando*): Sì stata sempe na zantraglia!...

LUISELLA (*gridando*): A me zantraglia?! (*Si azzuffano urlando e strepitando e nella zuffa Felice prende uno dei suoi bəffetti finti.*)

SCENA NONA

Gaetano, Gemma, Luigino, e Pupella, dal giardino; Vicienzo, e Giacchino dal fondo indi Ottavio, Eugenio e detti.

GAETANO: Guè, oh!... E che stammo abbastio a lo Lavenaro! (*Accorrono tutti gli altri e riescono a separarli.*)

(*guarda Felice che ha un baffo solo*): Che!... Principe!... Vi sono caduti i baffi.

FELICE (*sorpreso, avvicina la mano alle labbra, e gira intorno a D. Gaetano*). A me? Davvero? Eh, sì. Che scherzi sono. Ridatemi i baffi!

GAETANO: Mò lo va truvanno da dereto a me!

FELIČĖ (*Gaetanui*): Žinot kaip kivirčiuose būna, vieni kantrybės netenka, kiti – ūsų.

GAETANAS: O taip!.. Bet kas atsitiko, kunigaikšti, markize...

LUIZELA: Koks kunigaikštis!... Koks markizas!... Pone, ką jūs sakot! Jus apgavo!... Čia driskių šutvė!... Šitas – Feličė Šiošiamoka, raštininkas, anas – Paskvalis, kraulaidys!

GAETANAS: Kaaa?!

LUIZELA: Čia toks donas Eudženijus, kuris jūsų dukrą įsimylėjęs, juos taip perrengė, kad akis apdumtų, o aš apsimečiau kunigaikštie, kad jų planus suardyčiau! O jūs patikėjote?... *Mamma mia*, na jūs ir mulkis, oho!... (*Rodo į Končeta, Feličę, Paskvalį ir Pupelą*). Šitas buvo markizas! Šitas kunigaikštis! Šita – grafienė!... Šita - grafaitė!... Visi keturi driskiai!.. O dabar žinot, ką jums pasakysiu?!... Gražinsit man rytoj 47 liras, o jei ne, tai sutikusi jus kur nors taip į snukį duosiu, kad ir duonos skonį pamiršit. Markize... kunigaikšti... grafienė!... Tfu jums į marmuzę! Kad padvėstumėt jūs! padvėstumėt! (*Išėina per dešines duris gilumoje, o tuo metu ant slenksčio pasirodo Otavijus ir Eudženijus*)

GAETANAS: Kraulaidys? Raštininkas? Džema? Ar gali būt! Ir visa tai tiesa? Kur markizaitis?(*Šaukia*) Ką visa tai reiškia?

EUĐŽENIJUS (*Žengia į priekį drauge su Otavijumi*): Brangusis donai Gaetanai, atleiskite, aš surengiau šį vaidinimą, nes labai myliu Džemą.

DŽEMA: Tėtuši, atleiskite jam!

EUĐŽENIJUS: O dabar aš pasirengęs ją vesti su savo tėvo palaiminimu, nes jis yra čia (*Rodo į Otavijų*).

GAETANAS: Kaip, jūs – jo tėvas?!...

PASKVALIS: Taip, pone, tai markizas Otavijus Favetis.

GAETANAS: O kodėl pasivadinate ponu Bėbė?

OTAVIJUS: Kad galėčiau neatpažintas lankytis šiuose namuose, kalbėtis su Džema, pažinti jos būdą ir išsiaiškint, ar verta ji mano sūnaus!

GAETANAS: Tikrai?

OTAVIJUS: Garbės žodis!

DŽEMA: Taip, tėti, ir aš tai žinojau.

GAETANAS: Gerai jau!... Tada tuokitės, ir telaimina jus Dangus!

EUĐŽENIJUS: Pagaliau! (*Apkabina Džemą*)

FELICE (*a Gaetano*): Sa, litigando, qualcuno perde la pazienza, io mi sono perso i baffi.

GAETANO: Eh!... Ma ch'è stato, principe, marchese.

LUISELLA: Vuje quà principe?... Quà marchese?... Signò, vuje che dicite! V'hanno mbrugliato!... Chiste sò quatte disperatune!... Uno è D. Felice Sciosciammocca, lo scrivano, e l'auto è D. Pascale lo salassatore!

GAETANO: Chè!

LUISELLA: Nu certo D. Eugenio, che fa l'ammore co la figlia vosta, l'ha fatte travesti de chella manera pe ve puté mpapucchià, e io me sò finta principessa, pe scummiglià tutte cose! E vuje ve l'avite creduto?... Mamma mò, e che piezzo de battilocchio site, neh! (*A D.ª Concetta, Felice, Pasquale e Pupella.*) Chillo era lo Marchese! Chillo era lo principe!... Chella era la cuntessa!... Chell'auta la cuntessina!... Sti quatte muorte de famma! ... E mò sa che ve dico!... Dimmane purtateme li 47lire, pecché si no addò ve trovo, ve mengo ma vricciata mmocca, e ve faccio perdere lo sapore de lo pane. Marchese... principe... contessa!... Sciù pe li facce voste! Che puzzate essere accise! accise! (*Via pel fondo a destra, mentre compariscono sulla soglia Ottavio ed Eugenio.*)

GAETANO: Un salassatore? Lo scrivano? Gemma? Possibile! Ed è vero tutto questo? Lo marchesino addò stà? (*Gridando.*) *Che vuol dire?*

EUGENIO (*avanzandosi con Ottavio*): D. Gaetano mio, perdonatemi, ho fatto fare questa finzione, perché amavo troppo Gemma,

GEMMA: Papa' perdonatelo.

EUGENIO: Ed ora sono pronto a sposarla col consenso di mio padre, qui presente. (*Mostra Ottavio.*)

GAETANO: Come! Voi, suo padre?!...

PASQUALE: Sissignore, lui è il marchese Ottavio Favetti.

GAETANO: E perché ve faciveve chiamà il signor Bėbė?

OTTAVIO: Per poter venire in questa casa da incognito, parlare con Gemma, conoscere il suo carattere, e vedere se era degna di mio figlio!

GAETANO: Veramente?

OTTAVIO: Parola d'onore!

GEMMA: Sì, Papa' anche io lo sapevo.

GAETANO: Meno male!... Allora, sposatevi e il Cielo vi benedica!

EUGENIO: Finalmente! (*Abbraccia Gemma.*)

LUIDŽINAS: Tėti, ir mus palaiminkite!...
DŽEMA: Palaiminkite ir juos!
GAETANAS: O kodėl aš turiu juos laiminti?
LUIDŽINAS: Nes aš myliu grafaiteį, o grafaite myli mane, ir mes norime tuoktis.
GAETANAS: Kokią grafaiteį?... Padėkit man susigaudyt, kas ji dabar tokia?
PASKVALIS: Tai mano dukra.
KONČETA: O aš jos mama.
GAETANAS: O tai tau!... Ir kaip tu čia taip įsimylėjai per pusvalandį?
PUPELA: Per pusvalandį?... Mes jau ištikus pusantr mėnesio viens kitą mylim!... Štai kaip!
LUIDŽINAS: Taip, tėti, jau labai seniai!
GAETANAS: Na gerai! Iš to džiaugsmo, kad dukrą ištekinau, galit ir judu tuoktis.
PUPELA: Kaip puiku!... Kaip puiku!
LUIDŽINAS: Grožybe mano! (*Apkabina ją*)
FELIČĖ: Donai Gaetà, o aš?... jei jau pradėjot visus laiminti, tai ir mus palaiminkite.
GAETANAS: Telaimina jus Dievas... Oi, minutėlę! Betina juk ištekėjusi!
FELIČĖ: Žinau. Aš ir esu jos vyras.
GAETANAS: Na ir puiku!... O Pepenjelas kieno tada sūnus?
FELIČĖ: Mano.
BETINA: Mūsų.
GAETANAS: Vičiencai!
VIČIENCAS: Klausau, ekscelencija! Aš pasakiau jums, kad jis mano, kad jį priimtumėt.
GAETANAS: Trauk galas visą jūsų giminę!... Tu žiūrėk, kiek privirė košės!... O tas bestija bernaitis, kaip tikroviškai suvaidino!... „Vičienčas – tai mano tėvas!“...Kur jis? Kur dėjos? Palaukit, pažiūrėsim, ar dar nepamiršo. (*Skambina tris kartus varpeliu*)

PASKUTINIS PAVEIKSLAS

Tie patys ir Pepenjelas.

PEPENJELAS: Klausau, ekscelencija!

LUIGINO: Papà, benedite anche a noi!...
GEMMA: Benedite anche loro.
GAETANO: E perche' li devo benedire?
LUIGINO: Io amo la contessina, la contessina mi ama, e ci vogliamo sposare.
GAETANO: Quà contessina?!... Faciteme capì, chesta mò chi è?
PASQUALE: È mia figlia.
CONCETTA: E io songo la mamma.
GAETANO: E bravo!... E tu comme te ne sì nnamurate, tutto nzieme?
PUPELLA: Tutto nzieme?!... Nuje facimmo ammòre da nu mese e miezo!... Guè! oh!...
LUIGINO: Sissignore, papà, da tanto tempo!
GAETANO: Va bene, per il piacere che ho maritata mia figlia, vi sposerete anche voi.
PUPELLA: Che bella cosa!... Che bella cosa!
LUIGINO: Bellezza mia. (*L'abbraccia.*)
FELICE: D. Gaetà, e io?...visto che vi trovate benedicendo, benedite anche noi.
GAETANO: Che dio vi benedica... Un momento, ma Bettina e' gia' sposata.
FELICE: Lo so. E io le so' marito.
GAETANO: Bravissimo!... E Peppeniello di chi'è figlio?
FELICE: Mio.
BETTINA: Nostro
GAETANO: Vicienzo!
VICIENZO: Sissignore, eccellenza, e io pe lo fà rimané dinta a sta casa, v'aggio ditto che l'era patre.
GAETANO: Mannaggio ll'arme de li mamme voste!... Vi quanta mbroglie!... E chill'assassino de lo guaglione, comme ha fatto la parte naturale!... Vicienzo m'è padre a me!... Addò sta? Addò sta? Aspettate, voglio vedé si se ricorda. (*Suona 3 tocchi.*)

SCENA ULTIMA

Peppeniello e detti.

PEPPENIELLO: Comandate, eccellenza!

GAETANAS: Šaunuolis!... Dabar sakyk man... (*Pasivedėja jį į scenos vidurį*) Kieno tu sūnus?

PEPENJELAS: Vičiencas – tai mano tėvas!

GAETANAS: O čia kas toks? (*Rodo jam į Feličę*)

PEPENJELAS (*Atsisuka ir pamato*): Oi, tėtis!

FELIČĖ: Taip, tavo tėtis, tiek prityręs vargų, ir tikru driskiumi pabuvęs, ir netikru didiku!

Leidžiasi uždanga

GAETANO: Bravissimo!... Dimme ma cosa? (*Conducendolo nel mezzo della scena.*) Tu a chi si figlio?

PEPPENIELLO: Vicienzo m'è patre a me!

GAETANO: E questo chi e'/? (*Mostrandogli Felice.*)

PEPPENIELLO (*voltandosi*): Uh! Papà!

FELICE: Sì, pateto, che ha passato tanta guaje, fra la miseria vera e la falsa nobiltà!

Cala la tela.